

L'IMPACTE DE LA COLONITZACIÓ I LA COOPERACIÓ INTERNACIONAL EN EL MOVIMENT FEMINISTA A PALESTINA

Recomanacions d'acció per al tercer sector
Laila Serra Badran

Aquesta recerca ha estat elaborada en el marc del projecte:

Promovent l'accés a la vida social, política i econòmica de les dones palestines que s'enfrontan a múltiples violències en un context d'ocupació, apartheid i colonialisme.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de l'autora i no reflecteix necessàriament l'opinió de l'ACCD, ni de les entitats agrupades de l'esmentat projecte: SUDS i Fundació Mundubat.

Correcció: Helena Rodríguez

Maquetació: Leonardo Abate

Il·lustració portada: Paula Zapata

Barcelona

Resum

Aquesta investigació se centra en l'impacte de les polítiques neoliberals i del desenvolupament a Palestina 30 anys després dels Acords d'Oslo (1992-1993) posant especial èmfasi en els processos de desmobilització de la societat civil en general i del moviment feminista en particular.

El treball per una banda té l'objectiu de demostrar que la oenegització (com a part d'una macroestructura de poder) i el que es coneix com a pau neoliberal, ha debilitat les formes autòctones i indígenes d'organització popular palestina, de mobilització i lluita anticolonial i ha tingut un impacte negatiu en el moviment feminista de base i per l'alliberació nacional. En el context palestí, la lluita feminista ha estat sempre un element cabdal en la lluita per l'alliberament anticolonial, ja que no ha existit mai una sens l'altre, en una relació d'espais d'oportunitat i també de tensions constants.

La recerca per altra banda proposa 12 recomanacions a mode de criteris i preguntes dirigides a les organitzacions que treballen per Palestina des d'una perspectiva feminista, amb la voluntat de repensar-ne el treball de cooperació política. Així, combinen una part d'anàlisi de la realitat material en forma de sub-tesi, i una vessant propositiva en forma de propostes de millora.

Agraïments

Vull agrair l'oportunitat de poder fer aquesta recerca a les amigues de Suds, al Miguel, la Lola i sobretot al Txus per la seva paciència, confiança plena i l'escalf que m'ha brindat en tot aquest viatge i a Emma Solillo, persona en pràctiques a SUDS.

A les meves amigues-germanes per sostenir-me al llarg del camí, en els moments de llum i sobretot en els moments de foscor, i per ser la millor família escollida que una persona pot tenir.

A les companyes de militància la Dúnia, l'Alys, la Mireia, la Cristina, el Txus, el Laurent, la Cèlia, i tantes d'altres, per deixar-s'hi la pell des de sempre, però sobretot des del 7 d'octubre, per lluitar, per sostenir-nos, i per navegar conjuntament aquest episodi tan fosc de la història de la humanitat.

Agrair a les magnífiques dones lluitadores palestines, algunes amigues antigues, la Raya, la Yara, la Hala, la Maria, la Rita, la Soraida, i a les dones entrevistades, la Fayrooz, la Suheir, la Linda, la Lena, la Rania, l'Amira, l'Amal, la Natasha, la Nadera, la Yasmeen, la Samia, la Lina, la Tahreer, la Sahar i la Hadeel, que van dedicar-me el seu temps, la seva saviesa, la seva visió, la seva energia i la seva llum per tal de poder armar juntes aquesta proposta. La seva potència i la seva força ha sigut la llavor que ho ha generat tot.

Agrair a l'Aya Haj Odeh perquè va ser ella amb la seva determinació i intel·ligència qui va fer possible que jo tornés a trepitjar Palestina després de 9 anys de deportació.

Agrair els meus pares, Samira Jamal Mohd Hassan Badran i Jaume Serra Torelló que em van transmetre des de ben petita la valentia, la curiositat i el neguit per qüestionar la norma.

1. Introducció

1.1 Argument

El mal anomenat conflicte palestí-israelià, és un dels més mediatitzats i investigats de la història (Peteet, 2016). No obstant, hi ha un discurs concret que ha assumit una posició hegemònica. Aquest discurs imposa els termes en què es permet parlar sobre Palestina i a la vegada opera com un dispositiu de poder per silenciar les crítiques a les polítiques sionistes (Said, 1984). En el context d'una creixent vigilància i securització, en un règim d'apartheid colonial i una Nakba contínua (Ziadah i Hanieh, 2010), "és imprescindible que les acadèmiques que estudien Israel i Palestina recuperin el lèxic, desestabilitzin les categories dominants i elaborin noves narratives" (Peteet, 2016:37).

Com diu l'investigador Alaa Tartir, des de l'any 1993, s'han invertit més de 45.000 milions de dòlars en ajuda internacional al Territori Palestí Ocupat. "Aquest finançament es distribueix amb una supervisió limitada per part dels palestins, tot i tenir una influència enorme sobre les seves estructures de govern i la seva vida quotidiana, en una economia fracturada i dependent de les ajudes, sota el control militar israelià" (Tartir, 2023:1).

La recerca busca veure els impactes negatius d'aquestes polítiques del desenvolupament en els moviments de base aprofundint en el que es coneix com la *donor agenda*, **l'agenda d'actors com el Banc Mundial, la Comissió Europea, les Nacions Unides** i altres agències governamentals i multilaterals que estableixen l'agenda i les prioritats en temes d'emancipació feminista i de gènere.

La recerca pretén analitzar l'impacte de la onegeització (com a part d'una macroestructura de poder) en les formes autòctones i indígenes d'organització popular palestina, de mobilització i lluita anticolonial i en el moviment feminista en particular, en un context de colonialisme sionista, neteja ètnica i Nakba contínua, enteses com a principals fonts de violència contra les dones palestines i les identitats de gènere dissidents.

A Palestina, la lluita anticolonial s'ha caracteritzat per ser una lluita que entenia l'alliberament de la terra i del règim colonial des de la mobilització popular i de masses. En aquest context els moviments feministes treballaran per lligar l'alliberament de la terra amb l'alliberament social i del propi cos. La dimensió col·lectiva ha estat part orgànica de la mobilització i un motor per la transformació social. **Per tant no es pot reflexionar sobre un moviment feminista palestí local i situat sense tenir en compte la dimensió anticolonial en què s'ha ubicat i no es pot pensar un moviment anticolonial palestí sense la lluita feminista.**

La conclusió a la qual s'ha arribat després del procés de recerca **és que les polítiques de cooperació estan contribuint de manera directa o indirecta a la perpetuació d'un estatus quo violent i que ha dut a la desmobilització popular i a l'agreuement de la violència estructural material, política, simbòlica i econòmica a la qual s'enfronten la població palestina en general i les dones i dissidències de gènere palestines en particular.**

La recerca qualitativa, **s'articula al voltant de 12 recomanacions** que amplifiquen les

veus de diferents figures palestines i que són la font principal de coneixement que s'ha extret a base d'entrevistes i s'ha enriquit amb literatura especialitzada. **Les recomanacions es dirigeixen a les organitzacions que treballen per la causa palestina des d'una perspectiva feminista**, amb la voluntat de generar una sèrie de criteris i preguntes a fer-se abans d'iniciar la feina i amb la **voluntat de repensar el treball 'solidari' amb Palestina**. Així, combinen una part d'anàlisi de la realitat material en forma de subtesi, i una vessant propositiva en forma de propostes de millora. Amb la voluntat de delimitar un marc polític de referència que inclogui criteris definits i preguntes a fer-se abans de començar el procés d'identificació de les accions de cooperació.

Les recomanacions tenen la vocació de mostrar allò que no s'està abordant en els projectes amb perspectiva de gènere, o allò que sí que s'està abordant però des de quin marc polític s'està fent i questionar què es podria fer diferent. També volen mostrar els buits i sobretot **quines estructures i relacions de poder més àmplies s'estan reforçant i articulant a través del gènere, els feminismes i les sexualitats** entre organitzacions locals i contraparts, però sobretot pel que fa als donants internacionals que estan influenciant la lluita de les palestines per la seva llibertat.

Les fórmules aportades per aquestes recomanacions no són infal·libles, ans al contrari, **hauran d'estar en un procés de revisió constant**, però sí que poden orientar un **enfocament de caràcter feminista i decolonial** en tot el cicle de projectes, especialment, en la fase d'identificació. Tenen la voluntat també de desarticular lògiques colonials i orientalistes velles i noves que es vehiculen a través de les categories del gènere i les identitats de gènere dissidents, enteses com una amalgama de relacions de poder que han de ser problematitzades.

Així mateix, també s'ha entrevistat palestines que estan engegant iniciatives fora del circuit de les ONG i de la relació donant-beneficiari. Aquestes iniciatives es contemplen com un actor a tenir en compte en la lluita per l'alliberament des d'una vessant alternativa i anticolonial des de la praxis formades per una generació de joves que són la generació d'Oslo i que han testimoniat i han viscut en carn pròpia les seves conseqüències en una precarització i sufocació de la vida a tots els nivells. Són una generació molt crítica amb la comunitat internacional i que han arribat a la conclusió que **cal tornar a recuperar formes autòctones i indígenes d'autoorganització i de mobilització des del Sud Global** i lluitant directament contra la dependència de les estructures del Nord Global.

1.2 Establint els termes de la conversa, com pensar Palestina

A nivell analític, considero que els marcs de l'apartheid i dels drets humans des d'una perspectiva de drets liberal han de ser qüestionats de manera profunda i radical. Aquesta recerca aborda Palestina, entenent Israel com un règim sionista i colonial emmarcat en les estructures del capitalisme racial. L'apartheid, es concep com una manifestació més de la violència inherent al colonialisme de colons, i que no pot ser entès sense considerar les dinàmiques profundament arrelades de l'opressió i l'explotació racial. Des dels inicis, a

Palestina mai ha existit un colonialisme de colons desvinculat del capitalisme ni tampoc un capitalisme sol sense l'aspecte de la racialització.

El capitalisme és inherentment racialitzat. La seva existència està intrínsecament lligada a la jerarquització racial que du a l'opressió sistemàtica i l'explotació de les persones racialitzades, de les persones no-blanques i de les comunitats del Sud Global. Aquest sistema econòmic no pot sostenir-se sense la subjugació continuada d'aquestes comunitats i la seva explotació en tots els àmbits, la qual cosa subratlla la seva estructura intrínsecament injusta i desigual.

Des dels inicis, Israel ha controlat les persones palestines i els seus recursos, la seva força laboral i la seva relació amb la terra (Entrevista amb Assad, 2023). Però en els últims anys aquest marc s'està fent més complex. Israel no està utilitzant només les formes clàssiques habituals d'opressió a través d'armes i confiscació de terres, sinó que ens trobem en un **context marcat per l'augment de la participació empresarial i la globalització econòmica en l'opressió de Palestina**, cosa que fa necessari desmuntar la visió que perpetua la idea de la singularitat de la situació palestina, com si Palestina fos quelcom excepcional i únic. Cal reconèixer la universalitat dels mecanismes de control, opressió i dominació que afecten Palestina i altres comunitats originàries i indígenes arreu del món, **entenent que Palestina no és excepcional sinó un exemple de la configuració del món que s'està construint**.

Per posar un exemple, trobem una creixent presència d'empreses que usurpen les terres palestines, les exploten, les ocupen i provoquen el desplaçament forçat de les poblacions locals al Sud Global. Cal veure de quina manera això es posa en conversa al Nord Global amb els processos d'expulsió de població, violència institucional, gentrificació i canvis en la noció de la propietat del qual Israel és un actor clau. Tot això, posa de manifest **la necessitat urgent de generar estratègies de resistència popular i de defensa de la terra i dels territoris**.

A més, la creixent securització de les nostres vides, de models de control i de la violència organitzada que genera l'Estat, formen part del que es coneix com el *prison industrial complex* (Gilmore, 2024) i del qual Israel n'és dels principals artífexs.

En aquesta línia coincideixo amb Kevorkian en considerar "el racisme com una tecnologia central dels estats moderns que limita les classificacions dels grups socials, s'imbrica amb les reivindicacions religioses i **facilita una deshumanització globalitzada** que situa alguns grups que en pertanyen i altres que en són estrangeritzats sense pertinença" (Kevorkian 2016:2).

Així doncs, resulta imperatiu, desmantellar aquests sistemes opressius i de construir estructures de solidaritat global des d'una praxis decolonial transnacional i antiracista, entenent que Palestina exemplifica la deriva autoritària, feixista i securitària que està agafant el món occidental i el Nord Global. Cal, per tant, promoure una comprensió crítica i una acció col·lectiva compromesa amb la descolonització i l'alliberament de Palestina i de tots els pobles del Sud Global sotmesos a la violència del colonialisme i els seus derivats, el racisme i el capitalisme racial.

2. Metodologia

2.1 Zona geogràfica

Degut a la fragmentació colonial del territori, Palestina a dia d'avui ofereix un mapa extremadament complex i fragmentat d'entramat d'estructures d'opressió que s'intercalen creant realitats administratives, polítiques i econòmiques totalment diferents. Hi ha múltiples Palestines resistint. Tenint en compte això, aquesta investigació s'ha centrat en el que es coneix com Cisjordània. L'estudi d'aquesta temàtica pel que fa al 48, així com a la Franja de Gaza, tot i que crec que és summament necessari, queda fora de l'objectiu d'aquesta recerca. En aquesta línia, per falta d'espai no es parla de la història del moviment feminista palestí com a tal, que ha estat àmpliament estudiat per la literatura especialitzada i referenciada a la bibliografia, tot i que se'n fan al·lusions.

2.2 Perfil de les dones entrevistades

Un total de 20 entrevistes es van realitzar entre els mesos de juliol i setembre del 2023 a Palestina. Les participants han estat un ventall de persones de diferents àmbits i posicionalitats socials. Així, s'han entrevistat acadèmiques, activistes, estudiants, sindicalistes i treballadores d'ONG, tant en posició de tècniques joves com de directores. També s'ha conversat amb ex-treballadores de grans ONG internacionals, líders feministes que ara són directores de ONG i altres que fan de consultores per organitzacions.

A banda, també s'han entrevistat activistes que estan creant alternatives de forma intencionada fora del circuit de les ONG. Les edats oscil·len en una franja d'entre 22 i 70 anys. Les oenegé amb les quals he parlat han estat per una banda del grup de les 6¹ que van ser acusades de terrorisme per l'estat sionista l'any 2021. Entre elles la UPWC- Union of Palestinian Women Committees, Al Haq, Addameer, i UAHC -Union Agriculture Workers Committees, i altres persones històriques del moviment de dones com WATC- Women's Affairs Technical Committees i Palestinian Working Women for Development. Aquestes organitzacions també han estat escollides per treballar força amb la cooperació espanyola i catalana, sobretot amb aquelles organitzacions significades políticament que fan una tasca de suport polític a la causa Palestina i transcendeixen l'assistencialisme.

Totes les entrevistes han estat fetes en àrab i anglès i traduïdes al català per l'autora, amb un vast coneixement del context polític i històric. Les entrevistes van tenir una durada d'entre 60 i 150 minuts, i totes van ser enregistrades i després transcrites per la mateixa autora.

1 L'any 2022 Israel va classificar com a "terroristes" set organitzacions palestines reconegudes internacionalment pel seu treball en diferents àmbits: drets humans, feminisme, suport a la infància, a les persones preses palestines, persones refugiades i la salut. Les lleis emeses per Israel implicaven el tancament de les seves oficines, la confiscació de material i la detenció i empresonament de líders i membres. Les autoritats israelianes van justificar aquestes detencions administratives com a 'detencions davant una amenaça per a la seguretat de la nació d'Israel'. El moviment feminista organitzat en el tercer sector, com els moviments autònoms i queers a Palestina són especialment colpejats per les forces colonials israelianes així com per part dels cossos de seguretat de l'Autoritat Palestina, per la potència revolucionària que representen.

Per a més informació: <http://proucomplicitat.cat/les-organitzacions-palestines-demanen-una-resposta-clara-contundent-i-publica-a-les-acusacions-disrael>

Llistat de persones entrevistades:

Dr. Samia Butmeh: professora a la Facultat d'Empresa i Economia de la Universitat de Birzeit. Va ser la directora del Centre d'Estudis sobre el Desenvolupament a la Universitat de Birzeit fins al 2014.

Dr. Lena Meari: professora al Departament de Ciències Socials i del Comportament de la Universitat de Birzeit.

Dr. Rania Jawad: directora de l'Institute of Women's Studies de la Universitat de Birzeit.

Dr. Nadera Kevorkian: professora i catedràtica global de dret - Queen Mary University of London, Regne Unit i a la Universitat Hebrea de Jerusalem fins l'agost de 2024.

Dr. Linda Tabar: és professora lectora en Inseguretats Globals al Departament de Relacions Internacionals - Universitat de Sussex.

Suheir Ass'ad: activista feminista de Tal3at i treballadora de Rawa Fund.

Sahar Francis: és una defensora palestina dels drets humans i la directora general de l'organització palestina de referència Addameer, de suport als presos i drets humans.

Ritta Ammar: activista de Tal3at i acadèmica palestina.

Raya Ziadah: activista feminista i co-fundadora de l'organització Manjala.

Fayouz Sharqawi: activista, consultora i exdirectora de Grassroots Jerusalem.

Lina Ismail: cofundadora del Fòrum Agroecològic Palestí.

Dr. Amira Silmi: professora associada Institute Of Women Studies de la Universitat de Birzeit.

Amal Khreisheh: activista feminista i directora general de Palestinian Working Women for Development.

Natasha al Khaldi: exdirectora de l'associació Women's Affair Technical Committees (WATC), una coalició, continuïtat dels comitès de base organitzats durant la Primera Intifada.

Yasmeen Al Hassan: és responsable d'Incidència i Mobilització Comunitària a la Union Of Agricultural Work Committees (UAWC).

Al Haq: advocades treballadores de l'organització que per temes de seguretat no han volgut revelar la seva identitat.

Tahreer Jaber: directora de l'UPWC - Union Palestinian Working Committees. El sindicat va ser establert l'any 1980 amb l'objectiu d'empoderar les dones a través de la lluita per

l'alliberament nacional.

Jussi Abdallah: treballadora de l'UPWC.

Hala Marshood: activista feminista i doctora en sociologia.

Haneen Abu Omar: periodista i creadora de contingut, treballadora freelance que fa projectes amb l'UPWC.

Dr. Yara Hawari: acadèmica i investigadora en polítiques palestines al Shabaka Institute.

Dr. Rema Hammami: professora associada d'Antropologia a la Universitat de Birzeit i membre de la Facultat d'Estudis de les Dones des de la seva creació l'any 1995.

Soraida Hussein: activista de la Primera Intifada i exdirectora de WATC – Women's Affairs Technical Committees. Actualment treballa per compte propi i per a Mundubat.

2.3 Des d'on escric / Posicionalitat social

Quan el dolor ens devora, les paraules són les últimes a arribar. Adania Shibli

El procés d'escriure aquesta recerca ha sigut molt dolorós, perquè s'ha vist travessat per la intensificació del genocidi el passat 7 d'octubre de 2023. Aleshores, sento la necessitat de deixar d'escriure i respondre a la necessitat material i urgent que requereix el context. Organitzar-se des de tots els fronts i posar totes les energies possibles en fer tot el que estigui al nostre abast per aturar aquesta intensificació del genocidi com sigui. Passar a l'acció i ser el màxim creatives que la situació i la salut mental permeten.

Durant tots aquests mesos Palestina ens ha interpel·lat, ens qüestiona, i ens obliga a fer-nos la pregunta de si és tolerable, de si podem restar impassibles davant la barbàrie i si podem assumir un món on s'extermini poblacions senceres perquè fan nosa als poders imperialistes i occidentals. Palestina, doncs, és avui més que mai, una prova moral per tota la humanitat (Angela Davis, 2024).

Com diu l'escriptora Adana Shibli, les palestines ens veiem obligades a explicar-nos en un llenguatge racional; no podem mostrar-nos histèriques, estar enfadades, rabioses. Ens veiem forçades a sostenir una narrativa que es pugui entendre i arribar a les sales d'estar de tothom.

Però davant de l'horror i la barbàrie, davant la deshumanització i la urgent necessitat de lluitar, emergeix la qüestió de com trobar les paraules. Com fer-ho per trobar les paraules quan estàs inundada pel dolor. Et demanen que parlis. T'has d'explicar als altres. Sents el teu dolor i l'has de compartir amb els altres, i aquest dolor es vehicula a través del llenguatge.

Entenc que la intensificació del genocidi des de fa 19 mesos és una continuació del procés de neteja ètnica (la Nakba contínua) que s'inicia abans del 1948 per les milícies sionistes amb el suport del colonialisme britànic. També que hi ha una correlació directa entre el context pre 7 d'octubre i l'actual, ja que forma part de la mateixa estructura colonial, de l'apartheid i del

genocidi accelerat d'avui, on l'objectiu d'Israel és sempre el mateix, fer-se amb el màxim de territori possible sense les persones palestines. Decideixo fer un abordatge des dels sistemes d'opressió estructural. Tot i així, les entrevistes es van fer entre el juliol i agost del 2023, per tant aquesta etapa del genocidi encara no havia passat. Les propostes de millora dirigides a les entitats de cooperació s'han de llegir en un context pre 7 d'octubre.

A banda de les entrevistes, recorro a les acadèmiques palestines àrabs feministes i antiracistes per dotar el treball del marc conceptual i teòric. Aquest exercici sorgeix de creure en la importància de desafiar la violència epistèmica i les relacions de poder que estan incrustades i es reproduïen en l'acadèmia occidental, i reconec aquesta última com un lloc de poder (Hooks, 1991; Grewal i Kaplan, 2006). Nadera Selhoub Kevorkian, professora brillant que vaig entrevistar, és la única professora palestina de la Universitat Hebrea de Jerusalem. Quan va començar la intensificació del genocidi la van acomiadar per alçar la veu, i després la van empresonar.

Per aquest motiu, veig la producció de coneixement a Palestina —en un context marcat per intents brutals, colonials, militars, de gènere i racialitzats d'esborrament físic— **com un procés crític de "teoritzar des d'un lloc d'opressió que permet i apodera"** i, per tant, entenc la teoria com quelcom lligat a la pràctica política (Hooks, 1991: 9). La teorització feminista té com a objectiu "transformar la política i la pràctica quotidiana" (Ibid). El fet que la majoria dels acadèmics que cito siguin membres actius del moviment feminista és un acte de resistència a través de la producció de coneixement.

Això és especialment cert davant dels repetits intents d'Israel d'aniquilar les veus, els coneixements, les identitats, la història i les epistemologies palestines. Salvant la distància entre l'acadèmia i la pràctica, advoco per una teoria que es construeix de baix a dalt, des de l'organització social de base, des del lloc específic de la lluita (Hooks, 1991).

Faig servir el terme 'Orient Mitjà' per conveniència tot i ser conscient que és un concepte problemàtic considerant les seves arrels colonials, essent una "abstracció artificial del segle XIX" (Fawaz, 1991: 209) que centrava Europa i creava múltiples perifèries com l'Orient Mitjà colonitzat.

Em considero un subjecte diaspòric (Brah, 1996). Amb el coren les lluites antiracistes, feministes i *queer*. Soc catalano-palestina, nascuda i criada a Barcelona. La meva mare és palestina de Haifa, la meva àvia de Ramle. La majoria de la meva família viu exiliada a Jordània, i alguns membres continuen residint a Haifa, a la Palestina del 48 (la Palestina històrica). He mantingut connexions amb la meva terra natal, primer a través de viatges amb la meva mare, i més tard per compte propi mitjançant la meva tasca militant. La meva experiència en el sector de les ONG treballant amb organitzacions de dones a Palestina reforça el meu interès acadèmic, personal i polític per qüestionar i analitzar els debats actuals i antics sobre els feminismes situats a Palestina, les lluites anticolonials, antiimperialistes, i *queer* palestines, i els fluxes de poder del sistema capitalista racial d'avui que les atravessen.

3.

Punt de partida

3.1 Context històric de Palestina. 100 anys de resistència

En aquests moments actuals, mentre escric aquesta recerca, estem presenciant com es desplega davant dels nostres ulls i a cada racó del món una nova era de la lluita palestina per l'alliberament.

Des de fa més d'un segle, Palestina —la terra i el poble— ha patit un projecte colonial, imperialista i genocida establert i sostingut per potències i règims globals. Aquest procés comença amb els primers assentaments sionistes a terra palestina a finals del segle XIX, continua amb la Declaració Balfour de l'Imperi britànic el 1917 —que va ignorar els drets de la població indígena palestina a favor de les ambicions colonials dels colons—, i amb la Nakba de 1948. Ara mateix, culmina amb la intensificació del genocidi a Gaza i l'escalada de la violència colonial sionista a tot Palestina, al Pròxim Orient i arreu del món.

El que va començar al segle XIX i continua fins a l'actualitat és una Nakba contínua: un projecte persistent de desplaçament, robatori de terres, esborrament de la identitat palestina i neteja ètnica del poble palestí, amb l'objectiu d'eliminar els palestins de l'existència i construir una entitat imperial i colonial sobre les runes de les seves llars i cossos.

És un segle de violència imperialista i colonial contra la població indígena de Palestina —una guerra que sempre ha estat afrontada amb la resistència ferma del poble palestí.

Malgrat més de cent anys de colonització, el poble palestí continua arrelat a la seva terra i a la seva història. Cada camp de refugiats, cada llar, cada condemna de presó porta no només l'empremta de la violència colonial, sinó també el rebuig a ser esborrats i el compromís en defensar la vida per sobre de tot.

Des de les primeres revoltes de pagesos i treballadors a les dècades de 1920 i 1930, passant pel Dia de la Terra de 1976, les Primeres i Segones Intifades, fins a les actuals formes d'organització popular i els moviments de solidaritat global, el poble palestí manté viva la lluita per desmantellar un sistema colonial i genocida, i per reivindicar un present i un futur de retorn que continua sent intensament imaginat —un futur arrelat en la dignitat, l'autodeterminació i la llibertat.

L'aixecament d'al-Burāq – El camí cap a la revolta de 1936

Una onada de manifestacions i revoltes contra el sionisme i el colonialisme britànic.

L'inici de la colonització d'assentaments sionista s'estableix en la dècada de 1880, amb la primera onada migratòria a Palestina sota el lema "un poble sense terra que tornava a la seva pàtria ancestral després de gairebé dos mil anys d'exili". Es considera la primera Aliyá¹ com

la base de l'establiment de l'Estat d'Israel. La 'segona *Aliyá (1904-1914) va portar joves jueus amb ideals socialistes a Palestina, establint bases per a la creació de l'Estat d'Israel mitjançant la compra de terres otomanes i àrabs. Després de la caiguda de l'Imperi Otomà, Palestina va quedar sota mandat britànic (1922), que anys abans amb la Declaració de Balfour, donava suport a una llar nacional jueva (Ramos 2020).

Durant la dècada de 1920, l'afluència de colons jueus a Palestina augmentava de manera accelerada. Aquest fet no va passar desapercebut per la població palestina, que intuïa les intencions de les autoritats del Mandat Britànic envers els colons. Els primers indicis d'aquestes polítiques es van manifestar en l'execució i la privatització de grans projectes, fet que va provocar enfrontaments entre la població palestina i les forces colonials britàniques.

En aquestes manifestacions destaquen la participació de les dones. D'aquí va sorgir la Unió de Dones Palestines a Jerusalem i la Societat de la Unió de Dones Àrabs a Nablus ambdues l'any 1921. El moviment de dones palestí va començar la seva trajectòria consolidant-se l'any 1926 amb el primer Congrés de Dones Àrabs de Palestina i la creació de l'Associació de Dones Àrabs. Les seves demandes combinaven la lluita nacional amb elements d'alliberament femení, denominant a aquest moviment "Nahda" de les dones palestines.

El 15 d'agost de 1929, coincidint amb l'aniversari del naixement del profeta Muhàmmad, colons jueus sionistes arribaren a al-Burāq (l'actual "Mur Occidental" de l'anomenat Mur de les Lamentacions) portant banderes sionistes i entonant l'himne nacional sionista *Hatikva*, tot proclamant aquella jornada com l'aniversari de la destrucció del temple de Salomó. Davant d'aquesta provocació, els palestins van sortir als carrers de Jerusalem per resistir les marxades dels colons; una resistència que ben aviat s'estendria a altres ciutats palestines, marcant l'inici de l'Aixecament d'al-Burāq.

L'Aixecament d'al-Burāq va ser una revolta nacional palestina contra l'imperialisme britànic i el colonialisme de repoblament sionista, i va representar un punt d'inflexió clau per l'inici d'una resistència col·lectiva anticolonial palestina, anticipant la gran revolta del 1936-39.

La Gran Revolta de 1936

En els anys 30, la immigració jueva per la persecució nazi va intensificar les tensions, que van desembocar en la Gran Revolta Àrab (1937), en la qual també hi van destacar les dones palestines. La Comissió Peel, creada pels britànics, proposava dividir Palestina en dos estats i mantenir Jerusalem sota control britànic. No obstant això, va ser rebutjada per les persones palestines, mentre que va ser acceptada amb reticències per líders jueus.

La revolta de 1936-1939 es va iniciar el 2 d'abril del 1936 i és considerada la primera del seu gènere dins les revoltes palestines. Es diferenciava dels aixecaments i protestes precedents pel fet que **complia els requisits d'una autèntica revolució, tant pel que fa als seus**

1 Segons Jorge Ramos Tolosa, una "aliya" és com s'anomena les "onades colonitzadores sionistes" (és a dir, les onades d'arribada/assentament sionista a Palestina), i situa l'inici d'aquest procés amb la primera aliya (1882)

objectius com als mitjans i les formes utilitzades. La revolta s'oposava al domini colonial britànic i a la immigració de colons sionistes europeus facilitada per les autoritats britàniques.

L'objectiu principal de la revolució era aturar la colonització de la terra per part dels colons sionistes, impedir la venda de terres i combatre aquells que col·laboraven amb el procés colonial, incloent-hi l'assassinat de venedors de terres, espies i intermediaris. També pretenia rebutjar el pla de partició impulsat pels britànics, preservar la identitat àrab de Palestina i resistir la seva colonització.

La revolució es va veure interrompuda l'any 1939 amb l'esclat de la Segona Guerra Mundial, arran de la intervenció de dirigents àrabs per posar fi a la vaga general i a causa de l'aliança franco-britànica.

Aquesta revolta va esdevenir l'única resposta possible als esdeveniments previs, en particular els ocorreguts durant l'Aixecament d'al-Burāq de 1929.

Entre aquests antecedents hi havia l'afebliment del moviment nacional palestí, provocat pel lideratge tradicional i unes institucions poc eficients; la dissolució del Comitè Executiu liderat per Mūsā Kāim al-Husaynī després de la seva mort; i l'intent de construir un lideratge a través dels partits polítics, fortament influenciat per les polítiques del comissionat britànic Wauchope. A tot plegat s'hi va afegir la ineficàcia de l'acció política, que va contribuir a un gir cap a la lluita armada, com va demostrar la revolta encapçalada per Izz al-Dīn al-Qassām l'any 1935. L'intel·lectual i revolucionari palestí Ghassan Kanafani ha estudiat àmpliament aquest episodi en la seva obra literària i política ³.

La Nakba del 1948

El mot **Nakba**⁴ en àrab significa 'la catàstrofe' o un desastre dolorós que afecta profundament allò que una persona estima. Tanmateix, en el context palestí, el terme **Nakba** fa referència a un procés sistemàtic i continu de robatori de terres, desposseïció, explotació de recursos, neteja ètnica i extermini del poble palestí. L'objectiu d'aquest procés va ser permetre l'establiment d'una *settler colony* o colònia de repoblament impulsada pel moviment sionista, al servei dels interessos imperials d'Occident, sobre territori palestí.

Aquest procés es va iniciar abans del 1948, en paral·lel a l'augment de les ambicions sionistes i al suport internacional que aquestes rebien, amb la voluntat d'assolir el control geogràfic i demogràfic de Palestina. Malgrat això, la interpretació històrica generalitzada de la Nakba tendeix a situar-la com un esdeveniment concret, ocorregut l'any 1948.

Entre 1947 i 1949, durant les operacions de neteja ètnica, més de **400 pobles palestins van**

² Per saber-ne més recomano llegir Ghassan Kanafani: https://files.libcom.org/files/2023-01/The1936-39RevoltinPalestine_GhassanKanafani_2020Update.pdf

⁴ El terme va ser encunyat per l'historiador Constantin Zreiq, al seu llibre El significat de la *Nakba*. La catàstrofe.

ser destruïts i despoblats, i entre **750.000 i 1.000.000 palestins** van ser expulsats per la força de la seva terra natal per les milícies sionistes. Aquest desplaçament va convertir els palestins en persones desplaçades internes i refugiades a l'exterior, en el marc d'un procés en què es van perpetrar **desenes de massacres (Pappé, 2008)**.

La **Nakba** no és un fet històric aïllat ni circumscrit al passat: és un esdeveniment **permanent** que es va iniciar fa dècades amb el projecte colonial sionista i que **perdura fins als nostres dies**.

La llei militar 1948-1966 als territoris del 48 "Palestina històrica"

Com a conseqüència de la neteja ètnica i del genocidi perpetrats pel projecte sionista, només **160.000 palestins⁵** van romandre a la Palestina històrica després de la **Nakba de 1948**. Aquells que es van quedar a la seva terra van viure **sota règim militar** des del 1948 fins a finals de 1966.

El règim militar imposat per Israel als territoris palestins després de la Nakba de 1947-1948 representa **un dels períodes més foscos en la història contemporània del poble palestí**. Aquesta etapa va estar marcada per diverses formes de repressió exercides sota l'empara de l'autoritat militar, i va servir com a **mecanisme de control estructural** que va establir les bases del tractament que l'estat colonial adoptaria envers la població indígena palestina. A través d'aquest règim es van implementar diverses estratègies amb objectius clau: **impedir el retorn dels refugiats palestins, confiscar terres, propietats i recursos, controlar l'espai físic palestí, dominar els modes de vida i subsistència, i reprimir l'organització política i els moviments col·lectius**.

Després de la Nakba, el règim colonial sionista aspirava a **continuar el procés de transformació demogràfica** i a substituir la població palestina autòctona per colons sionistes. Tanmateix, un cop passada la fase inicial d'expulsions massives, es va fer evident que l'expulsió total dels palestins que havien romangut al país esdevenia cada cop més difícil. Aquesta realitat va comportar **un punt d'inflexió**: d'una política centrada en l'expulsió es va passar a una política **centrada en el control i la vigilància**, mantenint-ne la primera.

Durant el període de govern militar, les polítiques oficials implementades van adoptar formes clarament colonials que es van naturalitzar dins del teixit social de la societat palestina. L'objectiu estructural d'aquest règim era fragmentar la identitat nacional palestina i erosionar el vincle de les generacions nascudes després de la Nakba amb la seva pertinença palestina. Aquesta estratègia d'assimilació responia a una lògica colonial de desposseïció i invisibilització, orientada a desarticular tota forma d'autoreconeixement col·lectiu fora del marc imposat per l'estat colonial. Les mesures repressives aplicades —com la prohibició explícita de qualsevol referència a Palestina, les severes restriccions a la llibertat de moviment, l'establiment sistemàtic de punts de control militars o la imposició de tocs de queda—

⁵ El terme va ser encunyat per l'historiador Constantin Zreiq, al seu llibre *El significat de la Nakba. La catàstrofe*.

exemplifiquen els mecanismes de control i disciplinament biopolític propis d'un règim d'ocupació. A partir de 1967, la funció repressiva del sistema legal militar es va transferir a les forces policials israelianes i als serveis d'intel·ligència (Shabak), que van continuar exercint les mateixes pràctiques instaurades el 1948. Aquest aparell militaritzat es va estendre també als territoris ocupats el 1967, és a dir, Cisjordània i la Franja de Gaza. La violència estructural i sostinguda desplegada des del 1948 ha deixat una empremta profunda en els processos de formació de la identitat col·lectiva palestina, així com en les dinàmiques internes de la seva societat, modelant les formes de resistència i marcant la relació amb el poder colonitzador fins als nostres dies.

Els **mecanismes del règim militar** reflecteixen clarament els objectius colonials aplicats a la ciutadania palestina: **aïllament, control social, i dominació estructural** al servei del projecte de colonització. Aquest règim constitueix tant una expressió del tipus d'estat que el projecte sionista aspira a consolidar, com dels instruments **utilitzats per assolir aquesta finalitat**.

La Naksa de 1967

La Naksa, terme àrab que significa 'el retrocés' o 'la desfeta', fa referència a la guerra de juny de 1967, durant la qual les forces colonials sionistes van ocupar la resta del territori palestí —la Franja de Gaza, Jerusalem Est i Cisjordània— així com els Alts del Golan sirians. Aquesta ocupació va constituir una continuació del projecte colonial iniciat amb l'imperialisme britànic i ampliat amb la Nakba de 1948.

Mitjançant la Naksa, les forces sionistes van aprofundir en l'expansió colonial de repoblament i van intensificar la desposseïció del poble palestí, tant en termes de terres com de recursos i vides.

L'ocupació de la totalitat del territori palestí va situar milions de palestins sota control militar directe, provocant una nova onada de desplaçament massiu i agreujant la crisi humanitària i política del poble palestí.

En molts aspectes, la Naksa va tornar a posar en evidència les limitacions dels règims nacionalistes àrabs, així com la ineficàcia de les aliances estatals per assolir l'alliberament palestí. A partir d'aquesta constatació, es va enfortir la comprensió que la llibertat del poble palestí no es podria assolir únicament mitjançant marcs estatals o diplomàtics, sinó que requeria una resistència radical, popular i anticolonial, arrelada a les masses i deslligada de les estructures de poder imperialistes.

El Dia de la Terra de 1976

El **Dia de la Terra**, commemorat el 30 de març, representa un moment **decisiu en la lluita del poble palestí dels territoris ocupats des de 1948** (coneguts sovint com a palestins del 48).

L'any **1976**, les autoritats colonials israelianes van intentar **confiscar prop de 21.000 dunams** de terres de propietat palestina situades als municipis de **Deir Hanna, Sakhnin i**

Arraba⁶, amb l'objectiu de transformar-les en zones d'ús militar per part de l'Estat d'Israel. Com a resposta, la població palestina dels territoris del 48 va iniciar una **vaga general i mobilitzacions massives**. Les forces colonials israelianes van respondre amb **repressió violenta**, utilitzant **tancs i foc real**, i **van assassinar sis persones palestines** durant les protestes.

Els esdeveniments del Dia de la Terra van **transcendir la fragmentació territorial i política imposades per les polítiques colonials israelianes**, unint simbòlicament palestins de l'interior del 48, de **Cisjordània, Gaza, dels camps de refugiats i de la diàspora**. Aquesta jornada va esdevenir **una afirmació col·lectiva d'una identitat nacional palestina comuna**, arrelada en la resistència i en la lluita per l'alliberament.

El Dia de la Terra del 1976 **va demostrar clarament que els palestins que viuen dins l'Estat d'Israel no constitueixen una mera 'minoria nacional'**, sinó que són part integral del **poble palestí sotmès a colonització en diverses geografies**. Aquesta jornada **va simbolitzar una renovada afirmació d'identitat i d'agència política palestina** dins d'un règim colonial establert sobre les ruïnes de la terra i del poble palestí.

La Primera Intifada 1987-1993

La coneguda com a "Intifada de les pedres", o Primera Intifada, fou una insurrecció popular palestina de caràcter massiu i sostingut que es va prolongar durant diversos anys, durant els quals les pedres esdevingueren un símbol i una eina de resistència davant el règim sionista de colons i les seves forces colonials d'ocupació.

La revolta va esclatar el **9 de desembre de 1987 al camp de refugiats de Jabalia**, a Gaza, arran de l'assassinat de quatre treballadors palestins que van ser atropellats per un camió militar israelià, i l'assassinat de Hatem al-Sisi, un noi de 17 anys, en mans d'un soldat israelià. Aquests dos incidents, percebuts com un acte més d'impunitat colonial, van detonar una onada de protestes que donaria pas a un cicle de resistència col·lectiva que s'extendria per tot el territori palestí ocupat.

La Intifada, doncs, es va caracteritzar per un ampli ventall d'estratègies de resistència: **manifestacions multitudinàries, actes de desobediència civil, boicots econòmics** i accions simbòliques de rebuig a l'autoritat ocupant. La població palestina **va cremar productes israelians, es va negar a pagar impostos** a l'administració civil israeliana i **va impulsar l'organització d'un entramat de comitès populars**, concebuts com una **forma d'autoorganització alternativa a les estructures colonials** (els comitès de salut i d'educació popular van ser dels més rellevants). Aquests comitès comunitaris oferien serveis essencials a la població i fomentaven una cultura de **resiliència i autosuficiència nacional**. El seu caràcter descentralitzat, arrelat al territori i liderat des de les bases socials, **va dificultar en gran mesura els intents de l'estat ocupant per desmantellar-los**. Aquests **comitès van ser liderats per dones** que van organitzar la resistència durant molts

⁶ Pobles situats a la Palestina del 48, la Palestina històrica que va ser colonitzada l'any 1948 i on es va erigir l'estat sionista.

mesos. Durant la Primera Intifada, les dones palestines van omplir els carrers per participar activament en concentracions, manifestacions i enfrontaments directes amb les forces d'ocupació, desafiant gasos lacrimògens, tancs i bales.

Les militants palestines van **articular estructures organitzatives pròpies arreu del territori**, consolidant marcs d'acció i participació específics per a dones. Aquestes iniciatives, van esdevenir **l'eix vertebrador de la Intifada**. Davant la repressió educativa —una estratègia de l'ocupació que cercava **imposar la ignorància com a arma de submissió col·lectiva**—, van ser també les dones qui van garantir les condicions materials i socials per sostenir l'educació popular, promovent l'aprenentatge comunitari com a eina de resistència. Així mateix, **la Unió de Dones Palestines va participar activament en la creació de clíniques de camp**, amb l'objectiu de proveir atenció mèdica immediata a les persones ferides durant les mobilitzacions.

Tanmateix, **la seva contribució no es va limitar a accions de resistència directa**. Les dones van jugar un paper clau a l'hora de **desarticular l'estratègia de bloqueig econòmic imposada per l'ocupació sobre pobles i camps de refugiats**. Transportaven grans quantitats de llet i esquivaven els controls militars per fer arribar aliments i subministraments essencials a les zones assetjades. Alhora, **van donar un suport essencial a les crides a la mobilització de la Direcció Nacional Unificada de la Intifada**, contribuint de manera decisiva a la seva implementació. Per exemple, quan es convocava la població a hissar banderes palestines com a acte simbòlic de desafiament, **eren sovint les dones qui aconseguien les teles amb els quatre colors nacionals i cosien, durant llargues hores, l'emblema de la resistència**.

Així, les dones **van tenir un paper central en els Comitès Populars, en tant que espais de connexió entre les masses i la Direcció Nacional Unificada de la Intifada (UNLU)** (Jad, 2018: 24). Aquesta darrera estava vinculada a l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP) —principal moviment de resistència palestí—, una estructura mixta, on homes i dones treballaven colze a colze, i que reunia diversos partits polítics amb l'objectiu comú d'alliberar Palestina. En aquest context polític, les dones exercien un paper fonamental en la formulació d'una agenda social pròpia dins dels comitès, assumint tasques organitzatives i estratègiques. Aquesta implicació activa va esdevenir una experiència d'empoderament, especialment per a aquelles dones que van assumir càrrecs de lideratge, substituint molts dels homes empresonats per les forces d'ocupació (Jad, 2018).

Malgrat la complexitat del context, les dones van saber aprofitar els espais polítics que la lluita contra l'ocupació havia obert, per tal de subvertir les normes de gènere a través de l'organització i la participació en àmbits polítics públics —tradicionalment reservats als homes— (Kuttab, 1993). Dit d'una altra manera, aquest procés va implicar decisions estratègiques actives, que comportaven prendre decisions vitals a nivell tant personal com col·lectiu, així com participar en la definició del futur comú. La transformació i qüestionament de les barreres de gènere tradicionals, tant dins els grups militants com en el conjunt de la societat, va generar canvis socials específics que encara perduren avui dia. Aquest procés, fortament determinat per l'autonomia i la capacitat d'elecció, es pot entendre com un acte d'empoderament en si mateix (Kabeer, 1999).

Com assenyala Hammami (2019), «les dones havien guanyat determinades conquestes.

Havien guanyat el dret a l'educació. En termes d'avenços institucionals, les dones palestines es troben molt per davant de la majoria de dones de la regió i això té molt a veure amb la Primera Intifada i amb el període previ». **Tot i així, els drets de les dones mai no són una fita definitiva, són un procés continu.**

Així doncs, la Primera Intifada, lluny de ser una resposta espontània i desorganitzada, s'inscriu en una genealogia històrica de **resistència anticolonial** i posa de manifest la capacitat del poble palestí per **articular formes pròpies de sobirania popular en contextos de violència estructural i negació sistemàtica de drets.**

Amb la Primera Intifada, el poble palestí aspirava a assolir diversos objectius polítics fonamentals: entre ells, la creació d'un estat palestí independent amb Jerusalem com a capital, el reconeixement del dret a l'autodeterminació, el desmantellament dels assentaments colonials, i el retorn incondicional de les persones refugiades palestines als seus territoris d'origen.

Els Acords d'Oslo, signats l'any **1993** entre l'**Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP)** i l'Estat d'Israel, van ser presentats com un 'procés de pau', però en realitat van constituir **una nova estratègia colonial disfressada**, orientada a **neutralitzar la resistència palestina, consolidar les estructures colonials sionistes i intensificar el control i la violència sobre el territori palestí.** Els Acords d'Oslo signifiquen la fi de la Primera Intifada i assenten les bases per a una colonització sionista encara més profunda, un procés que ha estat interpretat com un factor determinant en el desencadenament de la Segona Intifada. Els Acords d'Oslo i el seu impacte en el moviment feminista de base es troba àmpliament desenvolupat en l'apartat 3.3.

La Segona Intifada de 2001

La Segona Intifada va tenir lloc a Palestina entre els anys 2000 i 2005, un període durant el qual diverses faccions palestines van combatre les forces colonials israelianes —tant l'exèrcit com la policia— als carrers de nombroses ciutats i pobles dels territoris ocupats des del 1967 (el que és avui Cisjordània), i també en diverses localitats dels territoris ocupats des del 1948 (Palestina del 48).

L'expressió 'Intifada d'Al-Aqsa' ha estat interpretada per moltes persones com un terme simbòlic i carregat de significats plurals, ja que situa la mesquita d'Al-Aqsa al centre de la resistència palestina durant aquest període. A més de ser un dels béns religiosos islàmics més importants a escala global, la mezquita també representa un símbol de sobirania palestina, una icona històricament amenaçada per les campanyes públiques de polítics israelians que, a través dels mitjans de comunicació, la presenten com un obstacle al projecte sionista de construcció del suposat Tercer Temple.

La sensació de perill es va veure profundament agreujada per les excavacions israelianes secretes sota el recinte de la mezquita, executades amb total opacitat. En aquell moment, el termini establert pels Acords d'Oslo per a la resolució dels anomenats 'assumpes finals' ja havia vençut, i cap dels compromisos prèviament acordats havien estat implementats.

La ruptura de les negociacions entre Israel i la recentment creada Autoritat Nacional Palestina, liderada per Yasser Arafat, va acabar portant la Palestina del 67 (Cisjordània) al límit, desencadenant l'aixecament popular conegut com a Segona Intifada.

La Segona Intifada és considerada un moment clau en la història del poble palestí i en la seva lluita per l'alliberament del territori davant el projecte colonial imposat per Israel. Es distingeix per la seva capacitat d'incloure una àmplia gamma de sectors palestins. Tot i que la narrativa hegemònica ha volgut romantitzar la Primera Intifada per la seva vessant no armada, i ubicar la segona com de no tant revolucionària pel seu caràcter visiblement armat i amb protagonisme de l'islam polític, cal dir que molts moviments diferents en l'àmbit ideològic van participar junts.

Per tant, és un episodi que destaca per la seva amplitud excepcional, ja que va aglutinar diversos sectors de la societat palestina, així com faccions armades amb ideologies divergents. Així va esdevenir un escenari de lluita armada on tant l'islamisme polític com el moviment de l'esquerra secular palestina van combatre conjuntament per la llibertat.

Tot i la duresa dels seus esdeveniments i el fracàs en millorar les condicions de vida dels palestins dels territoris ocupats del 1967, aquesta intifada es valora com un model d'unitat nacional palestina. Tanmateix, no s'ignoren les seves conseqüències negatives: Israel va aprofitar els fets per justificar les seves accions militars i mantenir la militarització de dues terceres parts de la població palestina sota el seu control. La intifada representa, per a molts, un punt d'inflexió trist en la història, el preu del qual encara es paga avui. Hi ha qui creu fins i tot que la intifada no ha acabat mai, sinó que encara continua.

Conseqüències de la Intifada

1. Retirada israeliana i bloqueig de Gaza el 2006:

Després que Hamàs guanyés les eleccions legislatives el gener de 2006, Israel va començar a imposar un bloqueig al territori, que s'intensifica amb la presa del control militar de la Franja per part de Hamàs el juny de 2007. Gaza va ser declarada 'entitat hostil' i se li van aplicar sancions severes: restriccions al combustible, béns i moviments de persones. Aquest aïllament ha provocat l'ensorrament de l'economia local i una taxa de pobresa i atur alarmants.

2. Divisió política entre Hamàs a Gaza i Fatah a Cisjordània, encapçalada per Mahmud Abbas. Més de 126.000 detencions des de l'inici de la Segona Intifada. Almenys 18.000 infants menors de 18 anys van ser arrestats per les forces israelianes. Destrucció de la infraestructura palestina.

3. Desconnexió del poble palestí:

La construcció del mur de separació va començar el 2002. Té una longitud total de 770 km a la Cisjordània ocupada, dels quals 142 km envolten Jerusalem (anomenat 'cinturó de Jerusalem'). L'alçada del mur arriba als 8 metres d'alçada.

Aquest mur vulnera els drets fonamentals de milions de palestins i palestines, ja que separa els habitants de Cisjordània de Jerusalem i dels palestins que viuen dins d'Israel (Palestina del 48). Aquest aïllament genera greus impactes socials, econòmics, humans i educatius, difícils de resoldre mentre continuï l'ocupació.

El mur impedeix als palestins accedir a més d'un terç de les terres cultivables de Cisjordània. També ha alterat profundament les rutes i carreteres entre ciutats i pobles, duplicant sovint les distàncies entre punts. A això s'hi afegeixen els embussos als punts de control i les llargues esperes. El mur de separació i el bloqueig han dividit el territori palestí en múltiples bantustans molt mal connectats on resulta molt difícil el desplaçament, anar a l'escola, a la feina o a la universitat, ja que és molt difícil el moviment entre pobles dins la mateixa Cisjordània.

Intifada de la Unitat 2021

Malgrat alguns intents de negociació, com els del 2008, els grans temes com el retorn dels refugiats i l'estatus de Jerusalem no van ser resolts, i el bloqueig israelià a Gaza va continuar. L'any 2020, el pla de pau proposat per l'administració Trump, que incloïa la sobirania israeliana sobre assentaments a Cisjordània i Jerusalem com la seva capital, va ser rebutjat pels palestins i palestines.

L'Aixecament per la Dignitat (també conegut com a **Intifada de la Unitat**) del **maig de 2021** fou una insurrecció massiva i popular del poble palestí que va esclatar a tota la Palestina històrica —incloent-hi **Cisjordània, Gaza, Jerusalem Est ocupada i els territoris ocupats des del 1948**. Aquesta rebel·lió és àmpliament reconeguda com **un punt d'inflexió en la resistència palestina contemporània i en la configuració de la identitat nacional**.

A **mitjans d'abril de 2021**, l'aixecament popular va començar a emergir arreu de Palestina. Els primers indicis van tenir lloc quan **les autoritats colonials israelianes**, a través de l'Ajuntament de Jerusalem, anunciaren un **pla per desallotjar per la força famílies palestines del barri de Sheikh Jarrah**, per reemplaçar-les per colons jueus.

La situació **va escalar ràpidament** després que **soldats israelians irrompessin a la Mesquita d'Al-Aqsa i agredissin violentament les persones creients** que hi pregaven. Paral·lelament, **les autoritats colonials van instal·lar barreres metàl·liques a Bab al-Amoud (Porta de Damasc)**, punt d'accés a la Ciutat Vella de Jerusalem.

La **lluita popular al voltant del barri de Sheikh Jarrah**, durant l'aixecament del maig de 2021, no només va **reobrir el dossier de la Naksa de 1967 (l'ocupació de la Palestina del 67)**, sinó que va posar **al centre del debat nacional palestí temes fonamentals com la situació dels palestins dels territoris ocupats el 1948, reobrint la memòria col·lectiva fins a les arrels de la Nakba**. És a dir, l'expulsió i neteja ètnica dels palestins i palestines autòctones per donar pas a la colonització sionista.

Des del fracàs d'Israel en assolir els seus objectius amb la massacre de Kafr Qasim (1956),

coincident amb l'atac tripartit contra l'Egipte de Nasser, i després del desengany de pensar que els palestins que van romandre després del 1948 marxarien, l'Estat israelià va adonar-se que el poble resistia i no abandonava. Ben al contrari: **la consciència de l'arrelament i la fermesa (*sumud* en àrab)** s'havia aprofundit com a eix vital de resistència, malgrat el control colonial total exercit per l'estat sionista. **Aquest arrelament no ha estat fruit de la benevolència del colonitzador, sinó de la voluntat del poble palestí.**

Existeix un **compromís radical del poble palestí** i hi ha plena consciència que **Israel desplega tots els recursos per mantenir el control**, i que és capaç de fer qualsevol cosa dins del seu abast, però també una comprensió clara que **no ho pot tot**, i que **ha de ser confrontat amb fermesa per aquells que tenen la legitimitat històrica i territorial**: els palestins i les palestines.

Durant l'aixecament per la dignitat, i **en els dies previs a la vaga general de tot el poble palestí, les ciutats costaneres de Palestina semblaven escenaris de massacre**. Quan **la policia israeliana no va aconseguir sufocar les mobilitzacions**, l'estat, a través dels seus cossos **repressius i mitjans de comunicació incitadors**, va respondre amb **una onada de repressió sagnant**. A això s'hi va afegir la **mobilització immediata de grups de colons sionistes**, que es van transformar **en veritables milícies terroristes**, amb l'objectiu declarat de **fer desaparèixer i expulsar les persones palestines en ciutats com Lydd (Lod), Jaffa, Haifa, Acre i Natzaret**.

Els esdeveniments de maig de 2021 **exemplifiquen un model específic d'opressió estructural: l'aliança estreta entre l'Estat israelià i els grups sionistes terroristes**, actuant de manera coordinada **amb l'objectiu d'expulsar la població palestina**.

L'organització popular que va liderar les protestes dins els territoris del 48 es va caracteritzar per **una estructura descentralitzada, composta principalment per iniciatives locals i moviments juvenils**, que van **teixir una dinàmica nacional interconnectada i transversal**.

Per **primera vegada en molts anys**, durant aquest aixecament **es va produir una insurrecció coordinada arreu de Gaza, Cisjordània, Jerusalem i els territoris del 48**. Ciutats com **Lydd, Haifa, Jaffa i Acre** van ser escenaris de **manifestacions multitudinàries**, malgrat dècades de **marginalització estructural i violència colonial**.

Aquest aixecament, **liderat per joves, iniciatives locals i formes d'organització horitzontal**, va reafirmar **una identitat palestina compartida malgrat la fragmentació territorial colonial imposada**, i va **revitalitzar l'alliberament nacional**, desplaçant l'enfocament **més limitant de les crides a l'estatalitat o a la negociació diplomàtica**.

L'aixecament del 7 d'octubre de 2023

Tot i que la narrativa colonial hegemònica presenta els fets del 7 d'octubre d'una forma descontextualitzada, com si aquest esdeveniment hagués succeït en un vacuum i no en el context de 100 anys de colonització sionista. No es pot pensar el 7 d'octubre sense posar

atenció en tot el que va passar abans com s'ha vist en aquest apartat.

Tot i que com s'ha mencionat les recomanacions s'han creat en un context pre 7 d'octubre aquest és crucial per entendre el què va passar aquell dia i el que vindria després.

El 7 d'octubre de 2023, les faccions armades dels grups polítics palestins (amb un clar lideratge de Hamas) llencen milers de coets des de diversos punts de Gaza a les localitats més properes a la franja ocupades per colons israelians des del 1967, i van trencar el setge que Israel imposa des del 2007 per terra, aire i mar.

Just aquell dia a pocs km de Gaza, considerada la presó a l'aire lliure més gran del món, s'estava celebrant el festival de música Supernova.

A aquest atac Israel respon iniciant una campanya militar anomenada "Operació Espases de Ferro", en la qual descarrega tota la seva brutalitat militar per terra, mar i aire contra Gaza. Talla el subministrament d'aigua, electricitat i combustible, suspèn l'ajuda humanitària, assassina els periodistes (almenys 270 treballadors de la comunicació des del 7 d'octubre, segons fonts oficials dels quals s'especula que són molts més), prohibeix l'entrada als periodistes internacionals, i bombardeja de forma sistemàtica hospitals, escoles i qualsevol estructura que sostingui la vida. Les fonts oficials calculen 70.000 palestines assassinades però es sospita que la xifra supera les 680.000 persones assassinades. D'aquestes 380.000 són infants menors de 5 anys. El Tribunal Internacional de Justícia ha estipulat els fets com un crim de genocidi.

Entre el 7 d'octubre 2023 i el 3 de febrer 2025, el nombre de morts per la guerra a Gaza arriba a 600.000 i almenys 605 (més de 180 nens) a Cisjordània, als quals se sumen els milers de persones desaparegudes, més de 115.000 ferits i el 60% de població desplaçada forçosament.

El suport diplomàtic ininterromput de la comunitat internacional a Israel, especialment per part de la potència estatunidenca, facilita la violació dels drets humans i dona via lliure a la impunitat i als abusos.

Gaza ha suposat l'escenari del terror més imaginable. Un canvi de paradigma que ha mostrat al món que les potències imperialistes poden massacrar i exterminar poblacions senceres, on tot està permès. Les convencions internacionals que regulaven "la guerra" han sigut violades sistemàticament sense cap conseqüència. S'han bombardejat i destrossat tots els hospitals, infraestructures, centres mèdics, cases, arxius, centres culturals. Tot el que sustentava la vida a Gaza ha sigut destruït. Les llars, els refugis, els hospitals, les escoles i les mesquites continuen sent destruïdes. Més del 85% de Gaza està en runes. La fam ha estat utilitzada com a arma de guerra i s'ha prohibit l'entrada d'ajuda humanitària així com s'ha perseguit i assassinats treballadors d'ajuda humanitària, 346 treballadores de l'ONU han sigut assassinades. 1.581 és el nombre de treballadors i treballadores de la salut assassinats i 252 periodistes palestins han estat assassinats a Gaza, impactant directament en la capacitat d'informar sobre la situació en el terreny de primera mà i prohibint l'entrada al periodisme internacional. 10.000 palestins han estat detinguts, majoritàriament de manera arbitrària, per una ocupació il·legal, que ha estat fent passar fam, torturant i fins i tot violant persones detingudes, inclosos metges i pacients.

Mentrestant, la política de càstig col·lectiu i l'escalada de la campanya de neteja ètnica també

s'ha estès a Cisjordània i als territoris del 48.

La violència colonial ha augmentat en forma de violència directa, vigilància massiva i campanyes de detencions massives —la majoria sense dret a judici.

Les polítiques d'annexió de terres s'han ampliat, mentre colons armats duen a terme atacs terroristes cada cop més intensos, cremant i atacant pobles, camps, terres i persones, tant a Cisjordània com als territoris del 48.

Segons Francesca Albanese, relatora especial de Nacions Unides, també ha augmentat el nombre d'assassinats selectius a Cisjordània, el més greu des de la Segona Intifada, amb la destrucció total de camps de refugiats com el cas de Jenin, i 40.000 palestins han estat desplaçats per la força.

Com diu Albanese, l'annexió continua sense aturador, amb restriccions severes en la llibertat de moviment a Cisjordània, expansió il·legal d'assentaments israelians, amb famílies que entren repetidament en cicles de desplaçament forçat en una Nakba continua.

Als territoris del 48, el sistema d'apartheid i l'estructura de supremacia jueva continuen aprofundint-se a través de les polítiques sionistes i de la praxis directa. Les detencions i la vigilància s'estan intensificant per tal de controlar la població palestina, mentre els assentaments a la Galilea i al Naqabs s'estan expandint ràpidament mitjançant el desposseïment de terres. Això s'agreuja amb l'empobriment sistèmic i la proliferació del crim organitzat, permès i perpetuat per Israel per desestabilitzar encara més i eliminar l'existència palestina. Paral·lelament, els intents continus d'esborrar la identitat —dirigits contra la llengua, la cultura, la memòria històrica i col·lectiva— busquen eliminar la presència i la continuïtat dels palestins als territoris del 48.

El passat gener de 2025 es fa un suposat acord d'alto al foc entre Hamas i Israel per alliberar presos palestins, garantir l'entrada d'ajuda humanitària i alliberar els hostatges israelians. Tot i així aquest acord ha estat vulnerat constantment per Israel que continua bombardejant, destruint i massacrant la població palestina, utilitzant la fam, el fred i el desplaçament com a armes de guerra, sense accés a medicaments ni a infraestructures.

Gaza du des del 2023 als límits de la humanitat. Aquest no és el primer genocidi de la història, però sí que és la primera vegada que un genocidi ha estat instigat, defensat i fins i tot revindicat obertament, negat cínicament i sostingut, armat i instrumentalitzat sense treva per les empreses d'armes i els estats còmplices. I les persones individuals, col·lectius, moviments de base que s'hi oposen són empresonats, criminalitzats, silenciats, perseguits, apallissats, i difamats. Palestina és doncs una causa, un significant i una pregunta. Però sobretot és el mirall en que es mira la humanitat.

3.2 El feminisme no és una invenció occidental: autenticitat front a tradició, feminismes importats front a feminismes locals

El moviment feminista a Palestina

En el context palestí, la lluita feminista ha estat sempre un element cabdal en la lluita per l'alliberament anticolonial, i no ha existit una sense l'altre. Per tant, no es pot reflexionar sobre un moviment feminista palestí local i situat sense tenir en compte el context de lluita anticolonial en què sempre s'ha ubicat. Per tant, existeix una interrelació o una tensió dialèctica entre la lluita nacional i la lluita social (Kandiyoti, 1991; Sayigh, 1981).

Així, el moviment d'alliberament nacional ha representat, en determinats contextos, **un obstacle per a les organitzacions feministes**, ja que sovint s'ha prioritzat la lluita per la llibertat nacional per sobre de l'agenda social i de gènere. A més, la persistència d'una concepció tradicional i patriarcal del gènere ha estat present també dins dels espais mixtos de lluita, on les activistes dones, tot i jugar un paper fonamental en l'organització de la resistència, han estat relegades a tasques associades a les cures o a les 'feines domèstiques', responsabilitats que asseguraven tant la reproducció de la vida com la continuïtat del moviment (Giacaman citada a Sabbagh 1996; Hasso, 2005; Jad, 2018; Kuttat, 1993; Taraki, 2006).

Davant aquesta realitat, **les dones van impulsar espais no mixtos a partir de 1978 per tal de poder articular una agenda feminista pròpia, vinculada però no subordinada a la lluita per l'alliberament nacional.** L'exemple més emblemàtic va ser la creació de la **Federació Palestina de Comitès d'Acció de Dones**, que operava dins un marc secular i d'esquerra marxista, i que arribaria a representar els quatre grans corrents ideològics i polítics de l'OAP - l'Organització per l'Alliberació de Palestina (Jad, 2018): el FPLP, el FDLP, el Partit Comunista i Al-Fatah, cadascun dels quals comptava amb el seu propi comitè de dones (Kuttat, 1993:73).

Aquest marc de resistència **va obrir espais d'autoorganització política que van afavorir l'emergència d'una consciència feminista** entre les activistes, constituint **un punt d'inflexió respecte a les formes prèvies del moviment de dones.** Aquest tenia un caràcter marcadament assistencialista que comprendrà els anys entre el 1903 i el 1948, amb associacions de caritat formades per dones de classe mitjana-alta urbanes amb un caràcter caritatiu de suport a famílies de refugiats i presoners.

En contraposició, la consciència feminista que es desenvolupa a finals dels anys 70, s'articula des d'una mirada que travessava de manera simultània i interconnectada les qüestions de **classe, gènere i nació, i ha perdurat fins a l'actualitat** (Giacaman, 1996; Jad 2018; Kuttat, 2010).

Aquesta tensió entre el feminisme palestí i el nacionalisme sempre ha existit. Què ve primer? Posem la lluita nacional abans que la feminista? I no només a Palestina, en tot l'Orient Mitjà els moviments anticolonials han jugat un paper complex en els moviments d'emancipació social:

I. D'una banda, han proporcionat **espais de possibilitat** (per exemple, el cas del moviment de dones i la Primera Intifada o revolució a Tunísia, Egipte o Iraq).

II. **Han relegat la lluita pels drets de les dones a un segon terme** front la lluita anticolonial: es prioritza la lluita nacional.

Així, les **ideologies nacionalistes requereixen la construcció d'una 'dona ideal', una figura que sovint resulta contradictòria** (Kandiyoti citada a Jad, 2018: 86). En el cas palestí, per exemple, les dones són representades, d'una banda, com 'la mare tradicional i sacrificada', al servei de la nació a través de la seva capacitat reproductiva per engendrar nous combatents, i, de l'altra, com la **'germana camarada', la militant revolucionària que ha d'unir-se a la lluita colze a colze amb els homes** (Jad citada a Basu, 2010: 368). En altres paraules, les dones són concebudes com "el dipòsit privilegiat de valors nacionals incontaminats" (Kandiyoti citada a Jad, 2018: 86).

Com s'explica a l'apartat 3.1 durant la Primera Intifada, el moviment de dones palestines va jugar un **paper central tant en la resistència política com en la construcció d'alternatives socials**. A través de comitès populars i organitzacions de base —especialment vinculades a l'esquerra—, les dones no només van assumir responsabilitats clau en la coordinació de la lluita, sinó que també van crear xarxes de suport mutu i autosuficiència, especialment en zones rurals colpejades pels tocs de queda. **Aquestes iniciatives inclouen educació alternativa, salut sexual i reproductiva, suport a famílies de màrtirs i presos, horts comunitaris i boicot a productes israelians**. En aquest marc, l'empoderament no es conceptualitzava des d'una teoria abstracta, sinó que es practicava de forma col·lectiva i quotidiana, **posant al centre el dret a l'autonomia, al moviment i a la participació pública de les dones**. L'estratègia feminista assumia una mirada interseccional que abordava simultàniament les dimensions de classe, gènere i ocupació colonial, involucrant dones urbanes, camperoles i refugiades en un projecte emancipador compartit.

Aquest procés d'empoderament col·lectiu —de caràcter ascendent, transformador i anticolonial— va tenir com a objectiu simultani **l'alliberament de la terra i la transformació de les relacions socials i de gènere**. A través de la implicació de dones en cooperatives de producció, espais d'alfabetització i formació professional, el moviment va desafiar les jerarquies patriarcals tant a l'esfera pública com privada. Tot i les tensions amb l'agenda nacional dominant, que sovint subordinava les demandes feministes, les dones van aprofitar l'espai obert per la mobilització per introduir-hi una consciència de gènere. Aquest feminisme radicalment contextual, construït i travessat per les condicions materials de l'ocupació, va redefinir el concepte mateix d'empoderament com a procés col·lectiu i dialèctic d'alliberament personal i polític. En definitiva, com recull Peteet (1991), **la participació política de les dones no només va modificar les relacions entre homes i dones, sinó que també va transformar profundament les relacions entre les dones mateixes**.

“En aquells anys revolucionaris, l'agenda feminista social no es debatia en termes teòrics, sinó que es practicava. Per exemple, la reivindicació del dret al moviment de les dones. Ens quedàvem fins a les 12 o la 1 de la nit caminant pels carrers, hi havia dones a les manifestacions. Viatjàvem d'un lloc a un altre. Hi havia una pràctica real de les nostres demandes feministes.” (Entrevista amb Soraida Hussein, 2023).

D'altra banda, les acadèmiques palestines han teoritzat àmpliament sobre com les estructures d'opressió israelianes han obstaculitzat la relació de la societat palestina amb les dones i les dissidències sexuals i de gènere, que constitueixen un grup discriminat i suporten les càrregues més pesades (Hammami, 1995). **Això deriva d'un sistema dual d'opressió: d'una banda, la violència i l'expulsió imposades per l'ocupació i el colonialisme de colons, i de l'altra, el patriarcat de la pròpia societat.** A la vegada, sent molt conscients del marc d'islamofòbia global que es consolida amb la Guerra contra el Terror, s'ha criticat àmpliament l'orientalisme i el seu llegat, ja que va servir per imposar Occident com a superior i legitimar formes de dominació europea. Així, els dogmes de l'orientalisme (endarrerit, harem, exotisme, tradició, conservadorisme, religió) no només posen a Occident en una situació de superioritat moral vers l'Orient, sinó que han justificat el control militar, el colonialisme, l'hegemonia i les intervencions militars que tenen unes conseqüències sobre la vida material de les persones que duren fins a dia d'avui.

Així, les feministes àrabs i en aquest cas a Palestina han examinat minuciosament com la construcció discursiva d'alteritat s'ha aconseguit en la història i s'aconsegueix a dia d'avui simultàniament a través de modes de diferenciació sexuals i culturals. Així ho van fer els projectes del poder colonial cap a les “dones musulmanes”, i han treballat des de l'acadèmia i la militància per trencar el mite de la dona àrab passiva: presentar evidència de l'agència de les dones i treballar el concepte de l'agència de les dones de forma crítica i decolonial. Per on i des de qui?

Més enllà dels binaris orientalistes i la mirada culturalista occidental que pressuposa una falta d'emancipació feminista degut a la suposada cultura conservadora i l'islam, les feministes postcoloniales introdueixen per entendre l'opressió de les dones **altres camps d'anàlisi com són l'autoritarisme, el patriarcat, l'estat, les intervencions militars, l'imperialisme i la necessitat de relacionar-se amb la cultura d'una forma crítica.** Així, els feminismes navegaran desafiant les categories estanques de ser modernes front a tradicionals, buscant un feminisme situat propi amb una forta crítica a les agendes i polítiques neoliberals i neoconservadores. Així, el feminisme transnacional analitza críticament el gènere com a marcador del camp de batalla geopolític, apuntant que les desigualtats han de ser enteses des de contextos de colonització i intervencions militars.

Per exemple, diversos estudis han demostrat que durant períodes de control israelià intens (com el tancament de carreteres, detencions massives o la imposició de tocs de queda i càstigs col·lectius), les taxes de violència masclista eren més elevades. **A més, alguns autors argumenten que l'ocupació amplia o estableix les bases per reforçar la subordinació de les dones als rols tradicionals de gènere, degut a l'augment de la persecució per part d'Israel contra dones políticament actives.** En aquest context, l'assetjament sexual, les amenaces i l'empresonament esdevenen pràctiques habituals de l'exèrcit israelià per dificultar la resistència popular (àmpliament investigat per Abdo, 2014; Hawari, 2019). En

aquest sentit, la lluita anticolonial palestina sempre s'havia caracteritzat per ser una lluita popular que entenia l'alliberament de la terra i del règim colonial com l'element més important de la transformació social. **En aquest context, els moviments feministes treballaran per lligar l'alliberament de la terra amb l'alliberament social i el del propi cos.** Per tant, hi ha un consens en què l'element clau de mobilització popular i de base ha estat sempre situat dins del marc de la lluita anticolonial com a factor aglutinador i d'unitat de la societat palestina en general, i les dones en particular. **En definitiva, la dimensió col·lectiva ha estat part orgànica de la mobilització i un motor de transformació social.**

3.3 Els Acords d'Oslo

Punt de partida: El paradigma de la pau neoliberal, la *ngoization*, l'Autoritat Palestina i els Acords d'Oslo

El paradigma de la pau neoliberal, la *ngoization*, l'AP i Oslo

"El finançament és el problema més gran, ja que no funciona adequadament." S.Assad

"Oslo constitueix una catàstrofe. El procés d'Oslo ha actuat com un element pacificador que ha afavorit la corrupció. Aquesta combinació de pacificació i corrupció, juntament amb la normalització de la violència i la brutalitat, és profundament criminal. Com a criminòloga que soc veig Oslo com un procés de mobilització criminal global que ha silenciat la causa palestina durant anys" (Entrevista amb Kevorkian, 2023).

Agafant el llegat de les epistemologies feministes negres, decolonials i del feminisme transnacional que estudien com el poder fluctua creant noves estructures d'opressió, per entendre la situació actual de la societat civil palestina i del moviment feminista en termes de capacitat de mobilització i organització política, cal mirar enrere a allò que el procés d'Oslo va significar.

Segons l'acadèmica i activista Linda Tabar, **el procés d'Oslo (30 anys després) s'ha de concebre com un procés sense pau, sense drets i sense justícia.** Un procés colonial que se situa en un **projecte polític molt concret que va estar dissenyat, organitzat, perpetrat i conduït pel sionisme i els dictats colonials i imperialistes d'Estats Units.** Cal entendre Oslo, doncs, com un projecte polític econòmic que va consistir en el reconeixement del projecte sionista colonial. Es tractava de donar legitimitat al projecte sionista mentre es donaven certes "concessions" als palestins.

Els Acords d'Oslo, **van significar el final rotund de la Primera Intifada** i d'un procés d'alliberament. Oslo va desmantellar aquelles estructures autòctones d'agència, com les

xarxes de suport mutu a les famílies dels presoners, el suport comunitari i econòmic que s'organitzava per les famílies a qui els havien demolit la casa, la creació de sistemes alternatius d'educació, de sanitat, de solidaritat des de baix i comunitària. En definitiva, el període de profunda mobilització de base, transformació i alliberació social i política que es va crear durant la Primera Intifada.

El Acords d'Oslo es van dur a terme en un marc geopolític molt concret: la decisió d'Israel de donar suport als EUA després de la Guerra Freda i a l'inici de la dècada de 1990, amb el triomf d'un nou ordre mundial liberal després de la derrota del comunisme. Formen part d'un projecte que va més enllà de Palestina, que abasta tot l'Orient Mitjà. Cal doncs pensar que els Acords d'Oslo va ser un projecte politicoeconòmic modelat i dissenyat en el marc de la política colonialista d'assentament israeliana - *settler colonialism* - i imperialista nord-americana.

La professora Tabar explica que aquest context polític i històric concret que s'anomena de la pau liberal formava part d'una nova manera de l'internacionalisme liberal mundial que pretenia promoure una certa visió i ordre del **món a través de diferents llocs de conflicte i construcció de pau. Els llocs de "construcció de pau" es converteixen així en el lloc objectiu d'aquestes intervencions."**

En aquest marc, **es van invertir molts diners i molts programes de donants, junt amb finançament de donants per part d'estats, convenis multilaterals, i agències de les Nacions Unides que van penetrar a Palestina.** "Des de l'inici del procés de pau d'Oslo el 1993, es calcula que Cisjordània i la Franja de Gaza han rebut més de 15 mil milions de dòlars en ajuda, dues vegades la mida del seu PIB. Tot i que l'ajuda a zones de conflicte i societats en transició cap a la pau no és inusual, la quantitat d'ajuda que els palestins en els territoris ocupats per Israel de Cisjordània i Gaza han rebut durant els 20 anys després d'Oslo **ha estat sense precedents, tant en termes històrics com en comparació amb altres països en desenvolupament"** (Farsakh, 1: 2015).

Un gran nombre d'actors es van involucrar, proporcionant finançament a l'anomenat projecte de 'pau' palestí i finançant la suposada societat civil palestina. Les organitzacions i moviments de dones van passar a formar part d'aquest marc més ampli, que en si mateix era una constel·lació política ideològica de forces, que ha pres per nom el *donor regime* (entrevista Linda Tabar, 2023). **Així, la societat passa d'un marc de lluita revolucionària per l'alliberament del poble indígena palestí a la normalització de les relacions amb Israel, i de facto el seu reconeixement.** En aquesta línia, Oslo va significar el que Tabar explica com "trossos de guerra per altres mitjans" i, en definitiva, **un procés sense pau, drets, justícia i sense descolonització.**

Tal com apunta el director d'Al Shabaka, Tariq Dana, **entre el més rellevant de les conseqüències d'Oslo és la creació de l'Autoritat Nacional Palestina**, la normalització de les relacions palestines-israelianes, la incorporació dels donants internacionals com a actors clau i un gir radical en l'economia política dels territoris ocupats (Dana, Shabaka: 2013).

"L'Autoritat Nacional Palestina (ANP) va ser creada amb l'objectiu de controlar la població palestina i permetre que el projecte sionista continués robant més terres" (Entrevista Yara Hawari, 2019).

Oslo doncs va significar la porta d'entrada a la dominació del paradigma neoliberal on el règim colonial israelià va utilitzar la narrativa de la pau i la pau neoliberal per augmentar el nombre d'ONG. La narrativa i el discurs dominant era **que 'el conflicte' havia acabat, que se situaven en l'era 'post conflicte' i, per tant, calia centrar-se en la reconciliació.** Ens referim a la penetració del *donor regime* (règim donant) a Palestina, el qual perdura fins l'actualitat i les intervencions que el van seguir.

El treball generat per la comunitat de països i organismes de donants, que s'estima que va absorbir entre el 10% i el 12% de la població assalariada, va generar nous problemes de no equitat geogràfica i ocupacional i va exacerbar la dependència de l'economia de la demanda i el finançament externs (Farsakh, 2015).

Cal que ens preguntem doncs, **qui té el poder, qui marca l'agenda que s'estableix, qui en determina el marc, quines són les interseccions i com conflueixen aquestes en processos més amplis.** Per tant, quan pensem en qui estableix l'agenda política hem de pensar en això: "en la constitució d'aquell moment, què estava passant globalment, què estava passant políticament i localment" (Entrevista Linda Tabar, 2023).

Per tant, si considerem que no es pot parlar de Palestina sense situar-la en el seu context regional, cal destacar que durant els anys d'Oslo els poders occidentals —principalment els Estats Units, amb la complicitat d'Europa, organitzacions multinacionals i altres corporacions— van intervenir en la regulació de les economies emergents de l'Orient Mitjà. Això va afectar Palestina i va marcar l'inici del finançament de les iniciatives de pau, amb l'objectiu de reconfigurar la regió:

"Un Orient Mitjà subjugat a l'opressió, l'humiliació i l'alienació, amb el suport i connivència dels règims nacionals veïns. (...) on la resistència contra l'ocupació colonial es torna il·legítima, i on el terrorisme d'estat es torna justificable i alabat per la comunitat internacional i considerat com una eina legítima per la seguretat i la democràcia" (Kuttab, 2008:66).

Això no hagués estat possible sense l'ajuda i implicació i profit directe d'elits locals, com una elit política palestina que en va treure molts beneficis (Kuttab, 2019).

Així, a Palestina es creen unes estructures semi estatals amb sobirania molt limitada (Autoritat Palestina), depenent totalment de fons internacionals (Banc Mundial i Comissió Europea com a principals donants).

Lina Ismail ho diu ben clar: **"Financen quelcom inexistent."** (Entrevista Lina Ismail, 2023).

El Acords d'Oslo representen un miratge de sobirania que no és real i en el qual es crea una demarcació administrativa que consolida el projecte colonial dividint el territori en àrees A, B o C (67% és àrea C). Aquesta divisió implica que **les persones palestines perden la sobirania dels seus recursos i de la seva economia, passen a estar subjugades a l'entitat colonial i perden el control de les seves fronteres i de la seva terra.**

Per a Samia Butmeh, professora d'economia política de la Universitat de Birzeit, "l'Autoritat Palestina és un model pur de neoliberalisme. Els casos de Jordània i Egipte són menys

neoliberals perquè tens poders lluitant entre ells que mitiguen l'impacte del neoliberalisme. Però aquí el neoliberalisme 'se serveix en estat pur'. «El Banc Mundial ha tingut mà lliure en formular les polítiques a través de "les ajudes" que estan dissenyades pels donants. Això no passa en cap altre país», argumenta Butmeh.

Això va començar l'any 1994 i ha impactat en cada aspecte de la vida de la població i ha afectat la relació de les palestines amb l'AP.

També ha condicionat la forma en què els drets de gènere i el feminisme estan articulats a través de la llei. Obvia que la llei és una eina de caràcter molt neoliberal tal i com s'explicarà a la recomanació 3. Amira Silmi afegeix que la llei a Palestina té una doble moral, ja que la CEDAW⁷ forma part de la NATO, per tant qui fa lleis d'emancipació de les dones és també l'estructura que t'està oprimint.

30 anys després dels Acords d'Oslo, Sahar Francis, directora d'Adameer, l'organització de suport als presoners polítics palestins, afirma que **"estava clar que Israel quan va fer Oslo sabia on arribaria, tenia un pla estratègic per arribar aquí. No volia pau, ni fer un estat palestí ni trobar una solució a la causa palestina."**

No, ells saben que Oslo els donaria temps per culminar el projecte colonial, i establir el seu pla de facto sobre terreny. Oslo va permetre guanyar temps per construir més assentaments, i construir la jurisdicció militar de Cisjordània i control de totes les edificacions de la zona C. En el moment de realitzar aquesta entrevista el ministre de Finances israelià, l'ultradretà Bezalel Smotritx anunciava que volien convertir en C totes les terres sota demarcació A i B per poder restablir l'estat d'ocupació. En definitiva, **Oslo va ser "una eina per poder exercir més control, robatoris, instrumentalització, matances, i acabar de facto amb la possibilitat d'un estat palestí"**, argumenta Sahar Francis.

3.4 Pel que fa al moviment de dones:

Hi ha consens en els moviments socials palestins que **Oslo va generar un impacte negatiu en l'activisme i en el moviment feminista** reconfigurat al voltant de les ONG. Això va provocar una forta desmobilització dels moviments feministes i de base degut al professionalisme que es coneix com la ONGització lligada a l'anomenada indústria del desenvolupament i al *donor regime* per tal de preservar i alimentar la recent creada Autoritat Palestina – AP. **Així, Oslo va introduir la idea de l'*state building* i la professionalització de la política**, en un distanciament de les polítiques anticolonials construïdes per les organitzacions populars palestines (entrevista amb Samia Butmeh, 2023).

Així, la vibrant resistència popular de la Primera Intifada, amb el fort protagonisme de les

⁷ La CEDAW és la sigla en anglès de la **Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona** (en anglès: *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*). És un tractat internacional adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el **18 de desembre de 1979** i va entrar en vigor l'any **1981**. És considerat el principal instrument jurídic internacional per garantir els **drets de les dones**. L'objectiu principal és el d'eliminar **tota forma de discriminació** contra les dones en **tots els àmbits de la vida**: política, econòmica, social, cultural, civil, i familiar.

dones, va ser neutralitzada després de la signatura dels Acords d'Oslo. Avui dia, l'Autoritat Palestina s'ha apartat d'aquest model alliberador que ha caracteritzat històricament al poble palestí **per adoptar una estructura de govern neoliberal capitalista i per convertir-se en un agent subcontractat per l'Estat colonial d'Israel per administrar-li la seguretat (Tabar, 2017: 11).**

Així, **el que entenem per 'oenegització' implica no només l'adopció de tendències neoliberals en el relat i les demandes, sinó un control de les prioritats i de l'agenda política** que es considera prioritària, que s'allunyen de les estructures autònomes de mobilització de base i feministes generades a la Primera Intifada, per aplicar un enfoc mercantilista i capitalista, amb el mantra de la divisió en els projectes entre allò que es considera polític i allò que es considera tècnic. **Passem així d'una noció d'empoderament col·lectiva, arrelada i situada en el propi context (el cas de la Primera Intifada) a una dimensió individual pròpia del neoliberalisme capitalista.**

Aquest canvi de paradigma, entre d'altres factors, ha generat el distanciament per part de la població de les **ONG que ara les consideren quelcom alienant, amb una agenda forània, i distant de les realitats materials que travessen la majoria de palestines.** Samia Butmeh explica que així és com funciona la ment neoliberal i és el que va passar en el marc d'Oslo, amb la penetració de fons internacionals. Segons ella mateixa diu, **"s'usaven paraules amb una connotació positiva com alliberar l'economia, paraules com respecte, llibertat.** Va ser un projecte molt intencionat, una mentalitat neoliberal que va penetrar les ments de les persones, les escoles, les universitats, els estudiants". **I les ONG ho van adoptar de forma acrítica pensant-se que era la forma de ser moderns i professionals. Es van quedar atrapades en aquest llenguatge que ha configurat com ens pensem".** Butmeh afegeix: "ens hem focalitzat tant en l'individu que hem perdut la fotografia general, la mirada en les estructures, i això és especialment preocupant en l'educació, on les persones es conceben com a individu, i no com a integrants d'una comunitat, d'un col·lectiu més ampli" (entrevista amb Samia Butmeh, 2023).

En aquell moment el discurs era "deixa la política als polítics i centra't en la teva expertesa com a professional. Centra't en el que és rellevant a nivell econòmic. **Cal que apoderem les dones a través de la llei, a través de l'educació. Millorar les capacitats de les dones, però no parlem de colonialisme, racisme o patriarcat. Parlem només de la violència masclista".** (Tal com queda explicat a les recomanacions 2, 3, 4 i 5).

Com a resultat d'aquestes polítiques neoliberals les ONG han perdut la connexió entre la política i la societat civil de base i **s'ha creat una estructura d'ONG que en gran mesura ha reemplaçat la societat civil i ha afectat les lluites feministes,** el moviment sindicalista i el moviment dels presos. Tots els moviments de base s'han debilitat.

Com argumenta Sahar Francis, Directora d'Addameer:

"No és un desenvolupament real perquè no hi ha voluntat política. Aquí entra el rol dels donants i el liberalisme. Sembla que vulguin donar suport a la població palestina però sense decisions polítiques de la seva part. De què em serveix que la UE aporti milions perquè els pagesos facin projectes

de reconstrucció de les terres, agricultura, i projectes d'apoderament si al mateix temps Israel controla i amplia assentaments, en construeix de nous i els governs no ho aturen. I saben que l'Autoritat Palestina no ho pot aturar, i els pagesos segur que no ho poden parar.

Les conseqüències les estem veient ara. La violència i la impunitat dels colons entrant als pobles, cremant arbres, construint nous assentaments, tot això és un resultat dels projectes que se cimenten en els Acords d'Oslo. Per tant, de què em serveix que la Unió Europea pugui fer algun tipus de desenvolupament en aquest context?"

4. Recomanacions

**LA PRINCIPAL FONT DE VIOLÈNCIA CONTRA
LES DONES ÉS EL COLONIALISME, NO
LA CULTURA PALESTINA NI LA RELIGIÓ
MUSULMANA**

Sub-tesis sobre la realitat material:

1. **Palestina és un territori fragmentat** per la presència d'assentaments (habitats per colons que agredeixen i exerceixen violència contra la població palestina), *checkpoints*, carreteres d'ús exclusiu per a persones amb ciutadania israeliana, i un mur de separació.
2. **És un territori fèrtil ocupat** per assentaments i en la major part declarats zona militar tancada (àrea C).
Com explica Leila Farsakh (2012) la quantitat de diners en ajudes que va rebre Palestina després d'Oslo va ser sense precedents. Es volia 'assegurar el procés de pau' i crear les bases per una economia palestina pròspera i un estat palestí viable. Tanmateix els sectors productius de l'economia (sobretot agricultura i indústria) s'han vist debilitats com a resultat de la política d'assentaments israeliana i la sufocació d'Israel de l'economia palestina, en forma dels impediments que posa Israel per a que Palestina no pugui desenvolupar-se econòmicament: fragmentació del territori i alts aranzels, que generen conseqüències com les altes taxes d'atur.
3. **La vida econòmica palestina està dividida i fragmentada.** L'economia palestina està sufocada i fragmentada a causa del colonialisme israelià, que comença abans de la Nakba on segons Tartir (2023) la interacció de la colonització sionista i el mandat colonial britànic pre-Nakba van influir en els canvis estructurals de la societat i l'economia palestines per afavorir la comunitat jueva de colons, establint les bases per a processos a gran escala i a llarg termini d'espoli, explotació i exclusió. A banda, l'economia política d'Oslo, que va introduir el neoliberalisme, va reforçar la lògica del capital racial i va facilitar el colonialisme de colons.
4. **Inexistència d'un mercat laboral normalitzat.** Encara menys accessible per les dones, malgrat la seva formació acadèmica i professional.
Samia Butmeh explica que **Palestina té un 62% de participació de dones en educació superior universitària en comparació als homes**, mentre que la mitjana a la resta del món és d'entre el 50-55%. En canvi, la participació al mercat laboral formal de dones és de les més baixes del món, per sota d'Afganistan. Aquest fet no es pot explicar per motius religiosos o culturals, ja que **el deteriorament del mercat laboral palestí, i les altes taxes d'atur és conseqüència del colonialisme sionista principalment.**
5. **Alt nivell de pobresa general i d'atur.** L'índex d'atur és molt alt entre les persones joves.
Segons dades de l'Organització Internacional del Treball (OIT) i l'Oficina Nacional d'Estadística de l'Autoritat Palestina a principis de l'any 2024 l'atur arribava a xifres del 42,7% a Cisjordània, i del 57% a Gaza. Unes xifres que no paren de créixer

especialment com a conseqüència de la darrera etapa del genocidi que es va iniciar el 7 d'octubre de 2023.

S'estima que a finals d'any a Cisjordània arribarà a més del 45,5%. **Les dones i la població jove són les més afectades.**

6. Múltiples violències. Viuen una experiència quotidiana de l'arbitrarietat de les agressions: detencions, agressions, empresonaments, violència física, destruccions de cases, de pous d'aigua, robatori de terres, destrucció de conreus, crema d'oliveres, etc. Tot això a banda de la pèrdua del control d'àrees fonamentals que sostenen la vida.

7. Experiència intergeneracional de l'arbitrarietat de l'ocupació i totes les seves violències derivades.

8. Desesperació generalitzada, especialment entre la joventut per la sensació de falta de perspectiva de futur.

"Palestina s'ha convertit en un lloc on podem interrogar la mateixa vida, mentre la comunitat global (l'Occident hegemònic) debat, desestima o permet formes brutals de deshumanització que persisteixen. En l'era postracial, el racisme en el context palestí genera moments d'inhumanitat, i crea un ordre espacial i temporal que empeny els palestins als límits de la 'humanitat'" (Perera, 2002b). "El passat i el present, com a experiències viscudes i enregistrades, i fins i tot la possibilitat del futur, són ambigües, fràgils i limitades" (Kevorkian, 2016: 2).

9. Sentiment de desconfiança i alienació per part de la població amb les estructures de l'Autoritat Palestina - PA:

Segons Farsakh (2015), els milions de dòlars que va enviar la comunitat internacional per a la creació de l'Autoritat Palestina per a esdevenir estat, i reforçar el seu aparell de seguretat, han derivat en un règim autoritari neoliberal que "no només ha posat en risc els drets fonamentals de les palestines a la llibertat i la participació cívica, sinó que són una amenaça pel projecte nacional palestí d'alliberament" (Farsakh, 2: 2015).

Subtesi sobre errors d'enfocament de la cooperació amb visió de gènere:

1. Un increment de l'educació acadèmica o professional de les dones no condueix a la seva entrada al mercat laboral.
2. La hipotètica entrada al mercat no equival a la seva emancipació.
3. Els matrimonis primerencs no són deguts a la religió i la cultura locals, sinó conseqüència en gran mesura de la cerca de seguretat i protecció per les dones davant de l'alta taxa d'agressions masclistes en els *checkpoints* i prop dels

assentaments per part de militars i colons que gaudeixen de total impunitat.

4. Està molt demostrat a nivell acadèmic que l'hipermilitarisme, l'ocupació i el colonialisme van inevitablement acompanyats de violència de gènere.
5. La llibertat de moviment de les dones palestines, així com els seus drets a l'educació, al vot, al treball, a residir en el lloc de naixement, a una alimentació adequada, aigua potable i tractament mèdic en la seva pròpia terra, són sistemàticament denegats no pels seus compatriotes (homes) palestins, sinó pel poder ocupant il·legal, Israel (Elia, 2011 i 2017).

Recomanació:

En els projectes amb visió de gènere s'han de tenir en compte les tesi i les subtesi d'aquest apartat.

Tenir en compte la realitat material, fer una anàlisi acurada del poder, i no quedar-se en la premissa del feminisme neoliberal que afirma que "amb més entrada al mercat laboral i més preparació professional (*skills*) més emancipació de gènere" (Butmeh, 2023; Assad, 2023; Tabar, 2023). Com demostren les subtesi, **aquest enfocament merament de penetració al mercat laboral no aborda les arrels estructurals de la violència** que aquí es detallen i que són un obstacle per l'agència de les dones palestines.

LA DEMONITZACIÓ DE LES MASCULINITATS ÀRABS ÉS UN RELAT ORIENTALISTA, RACISTA I ISLAMÒFOB

"El gènere és i ha sigut sempre instrumentalitzat al
servei de la lògica colonial"

Lena Meari

2.

Reassumim les subtesi sobre la realitat material explicitades en la recomanació 1.

Errors d'anàlisi sobre violència masclista:

1. Hi ha patriarcat en la societat palestina com a tantes altres
2. Focalitzar la lluita contra el masclisme en la masculinitat palestina és desenfocat perquè, tal com s'ha explicat, la principal font de violència contra les dones procedeix del colonialisme.
3. El colonialisme d'Israel tracta d'auto-justificar la seva política colonial en presentar-se com a alliberador de les dones, en front dels homes de la seva societat, els quals els construeix com a essencialment bàrbars, violents i agressors vers les dones.
4. La sobre-visibilització del masclisme en la societat palestina per part d'organitzacions del tercer sector, genera una aliança de sectors del feminisme blanc amb el colonialisme israelià i l'imperialisme nord-americà.
5. El feminisme blanc adopta una posició de supremacia en relació amb les palestines (paternalisme i superioritat), i pren així una posició de salvador i aliat dels opressors, als ulls de les feministes palestines i de la societat en general. (com deia Gayatri Spivak ⁷, *white men saving Brown women from Brown men*).
6. Els errors del feminisme blanc contaminen la visió de la societat palestina sobre el seus propis moviments feministes. Sovint les dones palestines identifiquen el feminisme blanc com un aliat dels colonitzadors i de l'agenda imperialista.
7. Per últim, en un altra dimensió, el colonialisme caracteritza la violència revolucionària palestina no com un acte de resistència sinó com a una expressió del masclisme suposadament inherent a la societat palestina (en una construcció racista en què els homes àrabs són essencialment violents, bàrbars, i agressors). És una operació de deslegitimació de la lluita contra l'ocupació i el colonialisme.
8. Això últim s'emmarca en una dimensió geopolítica. "La figura del musulmà com a potencial terrorista, és l'objecte que dona sentit sota el vel de la guerra contra el terror, a la política exterior d'espoli i control sobre territoris rics en recursos energètics (...). La construcció de les persones (del Mashreq) com a persones

⁷ Aquesta tesi va ser àmpliament investigada per Spivak en el text "Can the Subaltern Speak?" l'any 1988. En aquest text, Spivak analitza com els discursos colonials (i també alguns postcolonials) representen les dones colonitzades com a subjectes muts, que han de ser salvats —generalment per homes blancs— de les seves pròpies cultures, especialment d'homes racialitzats.

perilloses funciona com a frontissa entre la criminalització racial local, executada a través de les forces de seguretat de l'estat, i el capitalisme imperialista a nivell global (Douhaibi citat a Kundani, 2022).

Proposta de millora:

Els projectes de gènere cal que apliquin una anàlisi interseccional de la situació de les dones i les dissidències sexuals i de gènere. Això vol dir fer **una anàlisi del poder acurat, que no se centri en allò cultural i religiós** i que compreguin, expliquin i visibilitzin que les masculinitats àrabs, sobretot la construcció de **les masculinitats que recau en els cossos joves, són un objectiu específic del colonialisme sionista**. Així, Jasbir Puar apunta que "Israel en la seva lògica biopolítica racialitzadora de la seguretat fa visible el seu poder en el cos dels palestins joves (sobretot nois) a través de la mort, però sobretot de la incapacitació i la mutilació deliberada dels cossos palestins" (2017).

Ambdues són mobilitzades per fer visible el poder en el cos. Destinats a la mort o destinats a la debilitació, ambdues són formes de racialització d'individus i poblacions (...). La voluntat última, argumenta Puar, és "limitar el seu creixement físic i emocional. Les lesions físiques, psicològiques i cognitives, són un altre aspecte d'aquesta tàctica biopolítica que busca deixar impotent qualsevol futura resistència, futura capacitat de sostenir la vida palestina en els seus propis termes, per tant, debilitant el temps generacional" (Puar, 2017: 152).

ENFOCAR-SE ÚNICAMENT EN LA LLEI COM A FORMA D'EMANCIPACIÓ FEMINISTA I DE GÈNERE ÉS DESMOBILITZADOR

“El marc de la llei internacional i la legalitat internacional, és molt elitista, crea molta distància amb el poble. Està pensat i articulat per una audiència blanca. Europa és el gran còmplice d'Israel”

F.Sharqawi

“La llei pot ser una eina d'emancipació
i una eina d'opressió”

Entrevista Kevorkian, 2025

3.

Sub-tesi sobre la realitat material:

Reassumim les subtesi sobre la realitat material explicitades en la recomanació 1. I afegim que:

S'observa una tendència en els últims anys per part d'ONG palestines, l'acadèmia (producció de coneixement), i donants internacionals, a prioritzar la lluita contra la violència masclista per sobre d'altres qüestions, enfocant-se sobretot **amb la reforma de la llei anomenada "Family Status Law" ⁸ i la CEDAW.**

Els projectes de gènere sobre la violència masclista no tenen en compte que:

1. Les dones que s'atreveixen a denunciar la violència són estigmatitzades i revictimitzades per part dels cossos policials.
2. La llei contra la violència està desconnectada de les altres polítiques. Per tal que sigui efectiva ha d'anar acompanyada de campanyes de prevenció, sensibilització, pedagogia, i mecanismes de prevenció de la violència masclista.
3. La CEDAW és percebuda per les dones com quelcom molt allunyat de les realitats quotidianes que enfronten i les travessen (explicades en les subtesi de la recomanació 1). A la vegada, forma part del marc de la legalitat internacional que les persones entrevistades consideren que ha fet molt poc per millorar la causa d'alliberament de les palestines.
"El marc de la llei internacional i la legalitat internacional, és molt elitista: crea molta distància amb el poble. Està pensat i articulat per una audiència blanca. I més si tenim en compte que Europa és el gran còmplice d'Israel" (Entrevista F.Sharqawi, 2023).
4. La tasca de demanar igualtat de drets davant la llei, està agafant tota l'agenda política del moviment feminista en detriment d'altres lluites que es consideren importants, com la situació de les dones treballadores dins els sindicats o la necessitat de protegir el sector agrícola que afecta principalment les dones.
5. El **marc dels drets humans es percep com a insuficient, limitat i desmobilitzador** per algunes feministes palestines, ja que evita un pensament

8 La **"Family Status Law"** (Llei d'Estat Familiar) a Palestina fa referència a un conjunt de lleis que regulen els **assumpptes personals i familiars**, com ara: el **matrimoni**, el **divorci**, la **custòdia de fills i filles**, l'**herència**, i altres qüestions relacionades amb la vida familiar. A causa de la història política i colonial de Palestina, **no hi ha una llei d'estat familiar unificada** que s'apliqui a tot el territori. En canvi, hi ha una **combinació de lleis heretades** de diferents períodes i administracions: com la **Llei del Dret Personal Jordà de 1976** (vigent a Cisjordània), la **Llei del Dret Familiar Egipci de 1954** (vigent a Gaza) i algunes pràctiques derivades de la xaria islàmica.

més revolucionari propi d'anys anteriors (com la Primera Intifada) on el moviment feminista reivindicava l'alliberament de la terra, el treball, l'alliberament feminista i la llibertat de moviment.

Algunes persones entrevistades consideren que **una dependència excessiva al marc legal ha tingut un efecte perjudicial de confinar, delimitar, limitar la lluita palestina i la imaginació política palestina**. Un exemple és que es parla de l'espoli dels palestins com a violació dels drets humans i no com a part del projecte colonial" (Lena Meari Al-Assad, 2022). Per tots aquests motius segons Kevorkian (2023) la llei pot ser un eina d'alliberament però també d'opressió.

6. La llei i les institucions no són una garantia d'emancipació social i feminista (explorat a la recomanació 9). La creació d'estats al Mashreq, (segons Charrad, 2011; Kandiyoti, 1991) **han anat lligats d'una instrumentalització dels drets de les dones per part dels governs de recent creació**. Així han virat de tendències més modernes i liberals (per alinear-se amb Europa) o més conservadores en funció de qui governés per consolidar-se en el poder. **Cal preguntar-se: com són les dones representades en els discursos polítics? Quin grau d'emancipació formal han estat capaces d'aconseguir?**

Segons Kandiyoti, cal parar atenció a com la construcció de la identitat nacional en contextos on ha prevalgut el domini colonial està atravesada per la classe. Així, l'aparició d'elits locals amb forts vincles amb Occident i amb interessos i orientacions culturals occidentals ha coexistit amb col·lectivitats religioses i ètniques, i amb diverses minories dins la nació. En moltes ocasions, l'Islam ha sigut un vehicle constant per les classes populars per expressar la seva alienació de les elits occidentalitzades.

7. L'Autoritat Palestina (AP) **és percebuda per una part del moviment feminista com una estructura patriarcal, autoritària i que viola els drets de les dones, i no com un aliat i interlocutor pel moviment feminista**. Un exemple recent seria la repressió de les forces policials de l'Autoritat Palestina en el cas de Nizar Banat⁹ on es va utilitzar la violència sexual contra les palestines que protestaven. L'Autoritat Palestina ha utilitzat la violència sexual com una arma dissuasòria per

9 El brutal assassinat l'any 2021 per part del servei de seguretat de l'AP de l'activista Nizar Banat, les protestes que va desencadenar aquest fet, i la dura repressió de l'AP i les seves forces de seguretat utilitzant violència sexual contra les manifestants com va passar amb les mobilitzacions de la Plaça Tahrir (Egipte), van desencadenar un punt de no retorn entre moviments socials, ONG i l'AP.

Durant les protestes massives contra l'assassinat de Nizar Banat, les activistes van patir violacions col·lectives a les manifestacions per part de grups paramilitars, campanyes de difamació per xarxes socials contra les dones manifestants utilitzant fotos privades, i violència física a tots els nivells. Això va causar un punt d'inflexió i de no retorn, entre societat civil organitzada i moviments autònoms, fet que va desencadenar una fractura profunda entre el moviment feminista de base, i el vinculat a les ONG i l'AP, degut a la falta de posicionament i denúncia d'un sector del moviment feminista d'organitzacions que no va condemnar la violència per part de l'Autoritat Palestina. De fet, les activistes entrevistades afirmen que l'aliança que s'havia creat entre feministes autònomes (Tal3at), el moviment estudiantil, i el moviment feminista organitzat en les ONG (tant les de caire tradicional com les més progressistes), es va trencar després de la dura repressió pel cas Nizar Banat, i es va fer encara més palès el rol de l'AP com a aliada d'Israel. Rita Ammar explica que va ser un episodi de trauma col·lectiu, al veure les forces de seguretat palestina reprimint els propis palestins en la lluita contra Israel.

reprimir la dissidència política.

8. Hi ha un cisma profund dins la societat civil organitzada palestina (moviments autònoms, de base i ONG), entre qui condemna l'AP i les agressions sexuals que van cometre els cossos de seguretat contra les manifestants en les protestes desencadenades pel cas de Nizar Banat i Sheikh Jarrah, i les que no ho fan.

Propostes de millora:

- La llei no pot ser l'única manera de fer activisme, perquè pel que hem vist és insuficient. Cal mobilització política, educació i sensibilització (Entrevista amb Kevorkian, 2023).

- Cal fer un exercici crític de la modernitat europea occidental així com les eines que empra (l'estat i la llei) per tal d'organitzar les comunitats i buscar **formes alternatives i indígenes d'entendre i lluitar contra la violència masclista des d'una vessant col·lectiva i comunitària**, que generi una conversa amb les dones de les pròpies comunitats sobre com s'està treballant.

- **En la lluita contra la violència masclista cal entendre que Israel és el principal agressor.**

Cal un marc d'anàlisi alternatiu al dels drets humans (**desenvolupat a la reocomanació 6**), com és l'anàlisi radical de com opera la violència i el poder, incloent com a vectors de violència masclista contra les dones la violència institucional i estatal, com és el complex militar penitenciari i securitari del qual Israel és precursor (Entrevista Linda Tabar, 2023). **Cal incloure com operen aquests sistemes de poder superposats que generen violència i que minen les vides de les dones. Cal una comprensió estructural de com funciona el poder per abordar les opressions de forma simultània.** Com apunta Angela Davis, l'empresa G4S, que és cabdal en l'estructura d'apartheid israeliana (administració de *checkpoints* i presons), també ho és en la segregació d'escoles a Estats Units i, per tant, hi ha connexions clares entre opressions a Palestina amb les opressions a altres indrets del món.

LES ESTRATÈGIES DEL FEMINISME NEOLIBERAL (WOMEN IN DEVELOPMENT¹⁰) PER MILLORAR L'ESTATUS DE LES DONES I LES IDENTITATS DE GÈNERE DISSIDENTS RESULTEN INSUFICIENTS A PALESTINA

“Perceben i tracten les nostres comunitats com un munt de ‘beneficiaris’ i, en el millor dels casos, com a parts interessades. Tots aquests termes són molt capitalistes, molt neoliberals”

Entrevista Fayrooz Sharqawi, 2025

4.

Errors d'abordatge (o prioritats errònies) dels projectes de gènere:¹

1. Els projectes prioritzen l'apoderament econòmic per sobre d'altres. Tal com diu Samia Butmeh "la teoria clàssica neoliberal diu que el problema és de l'individu, que l'individu no està prou equipat o format i, per tant, les dones estan fora del mercat laboral perquè no tenen prou educació".
2. Kalpana Wilson (2017) argumenta que hi ha un canvi de paradigma i ara la igualtat de gènere s'entén de forma exclusiva com la participació de les dones en el mercat laboral i la intensificació del treball aplicat a les dones del Sud. En conseqüència, aquesta participació conduirà al creixement econòmic que pal·liarà la pobresa i contribuirà a la igualtat de gènere. Partint d'aquesta hipòtesis totes les polítiques van dirigides a intentar "equipar" les dones, entenent que així seran més actives políticament i socialment.
3. El problema a Palestina no rau en les dones. El problema es troba en les estructures al voltant de les dones que les marginalitzen per moltes habilitats que tinguin. Fins i tot si totes les dones palestines tinguessin un doctorat, no entrarien al mercat laboral, perquè no hi ha un mercat laboral al qual entrar, en primer lloc, argumenta Samia Butmeh (vist a subtesi sobre errors d'enfocament de la cooperació amb visió de gènere 1).
4. Les dones que entren en economies informals estan desprotegides i moltes vegades doblement oprimides.
Per posar un exemple, les dones que entren en iniciatives econòmiques (en

¹⁰ Women in Development (WID), que es pot traduir com Dones en el Desenvolupament, és un enfocament que va sorgir durant la dècada de 1970 en resposta a la percepció que les dones estaven sent deixades de banda en els projectes i programes de desenvolupament. Aquest enfocament se centra en integrar les dones a tots els nivells de desenvolupament per assegurar-se que es beneficien de les intervencions i que tenen un paper actiu en els processos de desenvolupament. Els objectius eren reconèixer i abordar les desigualtats de gènere, integrar les dones en els processos de desenvolupament i l'empoderament de les dones. El WID va ser un dels primers enfocaments a reconèixer la importància de la perspectiva de gènere en el desenvolupament, i va obrir el camí per a enfocaments més avançats com el GAD (Gender and Development), que posa un èmfasi més gran en les relacions de poder entre homes i dones, i en la necessitat de transformar aquestes relacions per aconseguir una igualtat de gènere més substancial. En el context de Catalunya s'ha avançat cap a enfocaments més interseccionals com l'Enfocament de Gènere i Basat en Drets Humans o l'enfocament de gènere transformador i interseccional, però en molts contextos encara prima aquest enfoc d'incorporar les dones (lògica de la quota) a sistemes injustos sense qüestionar les estructures desiguals que les sustenten. ([Gender Toolkit, Lafede.cat](#)).

els projectes de gènere de manufacturació de tatreez brodat palestí, menjar tradicional, roba) es veuen abocades a l'economia informal sense regulacions i drets laborals, exercint una doble jornada, la laboral i la de cures.

Linda Tabar va més enllà dient que "en buscar la incorporació de les dones a l'economia sense problematitzar-ho, la WID infereix una forma d'exclusió (dels programes de desenvolupament) i reinscriu les dones dins d'un altre sistema de desigualtat (en l'economia)." (Linda Tabar, 2005).

5. Certes iniciatives econòmiques han tret de context elements tradicionals del teixit comunitari palestí que tenien sentit en un context situat i han passat a entrar a les lleis del mercat capitalista. Per exemple el tatreez (brodat tradicional) es converteix en un producte de mercat elitista, i perd el valor comunitari tradicional que era un llenç que parlava de llinatges familiars, d'històries de vida, de territoris rurals, que les dones camperoles utilitzaven per al consum propi i es manufacturaven en episodis de vida significatius (quan es casaven per exemple). També es van utilitzar per comunicar missatges de la resistència entre guerrillers i diferents territoris.

Ara, les peces de tatreez són un producte de mercat de luxe que extret del seu context originari es ven als centres urbans i que les dones que el broden no se'l poden permetre. Per tant ha passat a ser quelcom excloent.

6. La concepció de la penetració al món laboral com a essencialment emancipadora és problemàtica perquè està basada en un model de dona europea de classe mitja que se sent realitzada a la feina i té un salari digne que la fa independent. Però la feina no és emancipadora per se; ha d'anar acompanyada de drets laborals per a que ho sigui (Tabar, 2005 i Abu Lughod, 2013).
7. És un error fixar-se de més en les dones com agents de canvi social com ho fa el feminisme neoliberal per considerar-les "més productives", ja que invertiran els diners en la família (i el benestar de les criatures), mentre que els homes "els invertiran en ells mateixos" (fragment spot publicitari Nike "Invest in a girl and she will do the rest"). Aquest eslògan ressona a construccions del gènere colonials, en què a les dones se'ls atorga una 'suposada consciència' superior només pel fet de ser dones mentre que els homes se'ls representa com a "egoistes, dropos, abocats al plaer". A banda de ser una construcció orientalista, apunta a una tendència de 'feminització de la responsabilitat' per la supervivència que es farà encara més significativa en el període de recessió i crisi global (Wilson, 2017: 319).
8. Les dones són éssers relacionals, no només 'unitats econòmiques individuals'. Cal que es concebin com a conceptes relacionals, mostrant les seves múltiples posicions i les seves diferents posicions socials dins de nocions d'agència en contextos nacionalistes i feministes (Tabar, 2005: 98).
9. Hi ha el perill de caure en una visió paternalista en què es considera les dones del Sud Global com a no coneixedores dels seus drets (Abu Lughod, 1988). En un intent de millorar aquesta dimensió purament econòmica, alguns projectes han incorporat la vessant de proporcionar formació en incidència política a

les dones. El cas és que tot i ser coneixedores dels seus drets les possibilitats de transformació estructural són limitades degut al context de colonialisme d'assentaments en què es troben i que els projectes no tiren endavant.

10. Tot i que amb una nova màscara, es repeteix la construcció de les dones del Sud Global com a subjectes amb necessitat de ser salvades. Wilson (2017) apunta que aquesta interdependència entre la construcció de les 'dones en el món en desenvolupament' com a objectes de transformació i redempció, i com a potencials subjectes empresarials, ressona amb l'estructura dels discursos colonials de "salvació", que simultàniament infantilitzaven els seus objectes i els imposaven una responsabilitat moral de millora personal. (Wilson, 2011)
11. En aquesta línia, aquestes 'noves' imatges (de les dones emprenedores del Sud) impliquen que, mitjançant la intervenció d'institucions del desenvolupament, les dones del Sud Global poden ser 'rescatades' de societats opressores i 'endarrerides', i ser 'civilitzades' mitjançant la submissió a la disciplina dels mercats globals. Seran alliberades ja no pels colonitzadors 'civilitzadors', sinó pels mercats. Com els seus predecessors colonials, les representacions d'avui treballen per silenciar o ocultar múltiples formes de resistència a l'imperialisme contemporani (Wilson, 2011).
12. Enfocar-se massa en l'agència ha desviat decisivament l'atenció tant de les estructures materials de poder com de les ideologies de gènere.
13. Hi ha hagut una resposta parcial a les crítiques de les feministes del Sud Global a les representacions de les dones no blanques com a víctimes passives, sobretot la contribució de Talpade Mohanty (1988) a "Sota els ulls d'Occident". Ara, els teòrics del GAD (Gènere i Desenvolupament) han destacat cada vegada més l'agència de les dones durant les darreres dues dècades. Les dones del Sud Global ja no es veuen invariablement com a víctimes passives; hi ha un focus creixent en la capacitat de les dones per prendre decisions i fer eleccions en les circumstàncies donades. No obstant això, en lloc de desafiar les relacions de poder racialitzades i capitalistes inherents al desenvolupament, aquest focus en l'agència allunya l'enfocament en els canvis estructurals. I es queda en un pla d'agència de prendre decisions per la mera supervivència i no per desmantellar les estructures que causen violència.
14. Hi ha una hipervisibilització del discurs dels drets humans centrat en la lluita contra la violència sexual i de gènere. Aquest enfocament simplifica i aplatja els camps perceptius a través dels quals les violències masclistes es fan visibles. Allò que abans eren preocupacions feministes marginals sobre la gravetat de diverses formes de violència de gènere i el silenci que envoltava aquests danys, ara es troben fermament al centre de poderoses xarxes globals d'institucions i pràctiques que han redefinit la governabilitat, els drets humans, el desenvolupament i l'humanitarisme, en línia amb les racionals de seguretat global post-11S. Per tant, hi ha una relació directa entre la creixent securització de les societats globals i la pèrdua de llibertats a nivell geopolític després del 9/11, que es coneix com la Guerra contra el Terror, i la hipervisibilització del discurs dels drets humans centrat

en la lluita contra la violència sexual i de gènere. (Kevorkian, Hammami, Lughod, 2023).

- 15.** El projecte regulador/biopolític de la violència de gènere contra les dones (GBVAW ¹¹) que ha evolucionat durant els darrers vint anys reproduceix les divisions ontològiques. Ara, no només són les 'dones blanques salvant dones morenes d'homes morenos' aquelles que organitzen l'agenda, sinó un vast aparell que inclou un exèrcit de buròcrates de l'ONU, ONG internacionals, treballadors d'ajuda humanitària, empreses de seguretat privada, especialistes militars, missions de manteniment de la pau de l'ONU, advocats de drets humans i experts en governança d'alt nivell (Abu-Lughod, Hammami, Kevorkian, 2023).

La GBV tapa la complicitat que s'estableix de forma directa o indirecta amb l'imperialisme en la producció de les mateixes violències que les activistes feministes intenten prevenir, mitigar o eradicar (Abu-Lughod, Hammami, Kevorkian, 2023).

- 16.** La comunitat internacional —incloent-hi governs interessats, corporacions, traficants d'armes o contractistes— són responsables en la producció de les condicions i manteniment dels conflictes així com de la vasta gamma de violència i destrucció que comporten. (Abu-Lughod, Hammami, Kevorkian, 2023).
- 17.** La violència de gènere (GBV) ha emergit com a una agenda poderosa dins de la governança i el dret internacionals. S'ha integrat cada cop més en les pràctiques de la sobirania estatal i la seguretat global. Tot i això, segons les autores, hi ha una sèrie de reivindicacions de veritats més profundes sobre raça, gènere i violència. La violència de gènere i els seus perpetradors es troben en llocs llunyans, salvatges i racialitzats; les víctimes pateixen la violència singular de la violació corporal; i l'Occident liberal (incloent-hi les seves tropes invasores i forces de pau) són els agents escollits per a la seva protecció i rescat. (Abu-Lughod, Hammami, Kevorkian, 2023).

Així, la "comunitat internacional apareix com un agent innocent i lliure d'implicacions en aquesta violència malgrat que una anàlisi històrica de conflictes com per exemple els d'Iraq, Síria o la República Democràtica del Congo suggereixen el contrari." (Abu-Lughod, Hammami, Kevorkian, 2023).

Kevorkian es pregunta: Com entra en conversa la lluita contra la violència masclista amb l'experiència de les noies palestines de Jerusalem mentre tremolen sota l'amenaça de la policia, els gossos i els colons en el seu camí cap a l'escola?

¹¹ GBVAW (Gender-Based Violence Against Women) es tradueix com violència de gènere contra les dones, i fa referència a qualsevol acte de violència dirigit contra una dona pel fet de ser dona, basat en relacions de poder desiguals entre gèneres. Aquest concepte reconeix que la violència no és individual ni aïllada, sinó estructural, sistèmica i arrelada en la subordinació històrica de les dones en contextos socials, culturals i polítics patriarcal, tanmateix aquest enfoc li falta una visió interseccional i antiracista.

Com s'enfronten les organitzacions de dones a Gaza als límits que els imposen les organitzacions d'ajuda internacional sobre com respondre a les múltiples capes de violència que les dones experimenten allà, a mans de l'estat israelià (una violència que s'ha de posar entre parèntesis)? (Abu-Lughod, Hammami, Kevorkian, 2023).

Recomanacions de millora que haurien de tenir en compte els projectes de gènere a Palestina:

1. Es conclou que l'aproximació liberal que posa l'èmfasi en l'individu, la formació en incidència política per aconseguir reformes legals i la reducció dels problemes de les dones (que són de caire estructural) a drets individuals, entrada al mercat laboral, adquisició de competències o habilitats i participació política són insuficients.
2. Es conclou eliminar projectes d'apoderament que incorporin les tesis a dalt descrites i que són alienants al context propi, i es recomana fer projectes que serveixin a les dones per nodrir-se dels sabers i aprenentatges col·lectius, de les estratègies de supervivència, suport mutu i politització dutes a terme per les cooperatives autogestionades de la Primera Intifada com una forma d'emancipació única que era anticolonial, pel moviment d'alliberament de la terra i l'emancipació de gènere. Així, la generació d'economia pròpia no s'entenia en termes purament econòmics d'inversió, benefici i guany, sinó que eren una forma de lluita contra l'estat colonial en el sentit d'oferir una via d'autogestió i de sobirania per tal de poder fer un boicot als productes israelians i generar productes propis com una alternativa al mercat israelià, per sostenir-se i gestionar-se elles mateixes.

També esdevenien una xarxa de suport econòmic i comunitari en un marc anticapitalista. Si una família perdia un familiar a mans de la violència que exerceix l'Estat d'Israel, els anomenats màrtirs, els guanys s'utilitzaven per ajudar a tota la família a nivell econòmic. També aquestes cooperatives servien com un focus d'atracció de persones a la lluita, ja que a través de la participació a les cooperatives les persones es polititzaven en la lluita anticolonial, aconseguint un dels objectius cabdals de la resistència popular palestina que era la mobilització popular i de masses a la lluita. Cal, doncs, recuperar els sabers indígenes, situats i col·lectius que entenen l'apoderament de les dones com un element essencial per desafiar les estructures existents en lloc d'un simple progrés dins de les jerarquies establertes (idea central en les microfinances).

3. Entendre l'agència de manera diferent: operant i arrelada de forma col·lectiva en lloc de la meritocràcia individual neoliberal.
4. No pensar en les dones palestines i les dissidències sexuals i de gènere com a subjectes que demanen drets sinó com un agent polític que forma part d'una

causa molt més gran, d'alliberament a diferents nivells de la terra, del cos, de classe. Per aquest motiu, cal potenciar la generació de moviments que s'oposen al model neoliberal, demanen la redistribució de recursos, qüestionen el funcionament dels mercats i confronten la violència de l'estat neoliberal 'democràtic' (Wilson, 2017).

5. Recuperar formes indígenes de lluita feminista en què el moviment feminista tenia la prioritat de la causa dels presos, els màrtirs, les demolicions de cases, l'educació i la mobilització popular de base i de masses.
6. Cal tornar a la idea que la lluita feminista i contra les violències forma part de la causa palestina. Anar cap a un feminisme emancipatori radical situat que entén que el poder és sistèmic, estructural i s'entrecreu creant noves formes d'opressió, i que entén la violència des de la vessant sistèmica i no cultural, religiosa i individual. **Recuperar el model de la Primera Intifada com una formació única d'agència que era anticolonial, pel moviment d'alliberació de la terra i l'emancipació de gènere.**
7. **Donar suport a un feminisme emancipatori radical local i situat que abordi el poder de forma entrecreuada, estructural i sistèmica.** Un exemple és el cas de Tal3at¹³: Tal3at és un moviment feminista de base i autònom palestí. Defugen la lògica orientalista que entén la dona del Sud Global com incapaç de conèixer els seus drets. Reivindiquen el lloc d'enunciació com a espai d'acció política per trobar la seva pròpia veu. Estan fortament arrelades al seu context. Per aquest motiu, entenen que la lluita per l'alliberament nacional ha de passar sí o sí per la lluita de les dones i les comunitats LGTBQ+ i el cos. Són molt contràries al model occidental d'emancipació travessat per lògiques més neoliberals. Agafen com a model moviments feministes d'Abya Yala i revindiquen que la lluita nacional no es posarà per davant de la lluita feminista. En la mateixa línia que la campanya de Boicot, Desinversions i Sancions (BDS), subverteixen la fragmentació que viuen les palestines (ja que no hi ha un lideratge des de Ramallah sinó des de diverses regions de Jerusalem, la Palestina històrica del 48, els camps de refugiats i la diàspora). Problematitzen la categoria gènere com en un vacuum. Són crítiques amb els relats de sororitat global i apunten als efectes del colonialisme, l'ocupació militar, la guerra, l'extractivisme i les desigualtats nord-sud com a eixos que configuren la vida de les dones i les dissidències sexuals i de gènere, més enllà de la violència patriarcal. Tal3at a dia d'avui busca la manera de connectar formes d'organització col·lectiva diàries i polítiques amb un moviment més ampli. Cal, doncs, identificar experiències que permetin reconnectar amb formes d'organització política quotidiana i avançar des d'aquí. Tal3at obre avui espais de reflexió sobre quin tipus de feina s'hauria de fer, quines narratives i discursos s'utilitzen, i com ens n'alliberem com a dones i com a palestines. Denuncia la violència patriarcal com a part inseparable de l'opressió colonial. Reivindica una lluita feminista des de l'autodeterminació, la descolonització i la justícia social per a totes les palestines, dins i fora dels territoris ocupats.

13 Transcripció llatina de la paraula en àrab: *طالعات*. Aquest terme significa literalment 'les que surten' o 'les que s'aixequen', i simbolitza la sortida de les dones palestines a l'espai públic per denunciar la violència patriarcal i colonial.

ELS DISCURSOS DEL DESENVOLUPAMENT I D'EMANCIPACIÓ LGTBIQ+ SON UNA FORMA D'IMPERIALISME CULTURAL

Els conceptes d'apoderament, d'agència i de diferència usats habitualment no serveixen.

Segons Samia Butmeh, hem de comprendre l'apoderament "com un desafiament a les estructures de poder existents, en lloc de com una simple ascensió dins de les jerarquies actuals (*idea central en les microfinances*)".

"Veure les dones palestines com a necessitades d'apoderament o de desenvolupament de capacitats és una altra forma de perspectiva colonial sobre els nostres cossos, ànimes, agències i capacitats." (*Suheir Assad*)

"L'empoderament i el desempoderament van venir junts en el nostre context" (*Rema Hammami*)

Conceptualment, l'apoderament és un concepte que es va desenvolupar a la dècada dels 70 amb idees molt radicals. Formava part del pensament dels moviments socials feministes que reflexionaven sobre les causes estructurals relacionades amb les condicions de vida de les dones. S'entenia com un concepte polític col·lectiu més que individual, però la noció d'apoderament ha fet un viratge cap a allò individualista i liberal, tant econòmicament com políticament.

Crítiques en l'abordatge i l'estratègia d'implementació dels projectes destinats a 'empoderar' les dones palestines. Subtesis:

1. Els requisits per estar empoderada segons les agències multilaterals tenen mancances. Així, segons l'Arab Human Development Report on Gender¹⁴, s'estipula que per aconseguir l'empoderament de les dones àrabs s'han de promocionar tres vectors: **entrada al mercat laboral, educació i drets individuals**.

Però estem parlant d'una educació pública i de qualitat? Quan ens referim al treball és assalariat o economia informal i submergida? La defensa dels drets individuals obvia les xarxes de suport mutu dels sistemes familiars que en contextos com el de Palestina on no hi ha estat i no hi ha serveis públics, són essencials per la vida col·lectiva i comunitària.

2. Els **projectes no estan fets i dissenyats per les dones de les pròpies comunitats**, sinó que parteixen d'unes nocions preconcebudes del que és tenir agència política, elaborades en un context europeu i que s'universalitzen **i pretenen ser aplicades en qualsevol context** sense contemplar les seves especificitats.

El problema no són els vectors en sí, sinó quan aquests programes viatgen a un altre context, en aquest cas al Mashreq, ja que s'estableixen unes relacions de poder i s'apliquen com un referent per tal de millorar 'la situació de les dones àrabs'. Els paràmetres i mecanismes estan creats fora del context on s'implementen i porten implícita una superioritat occidental, ja que s'han articulats sense les pròpies dones. Suheir Assad ho explica de la següent manera: "Actualment, algú als països europeus està decidint què és important per a nosaltres i quines són les nostres prioritats, i tot això es fa sota el marc de l'empoderament. Avui rebem serveis."

El feminisme liberal occidental entén l'empoderament com la participació de forma oberta i visible (accions de resistència i rebel·lió) contra un status quo, però aquesta noció està arrelada a la historiografia del període

¹⁴ L'Informe sobre el Desenvolupament Humà al Món Àrab (Arab Human Development Report, AHDR) és un informe independent patrocinat pel Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), que ofereix a destacats estudiosos i estudioses àrabs una plataforma per analitzar els reptes i les oportunitats del desenvolupament humà a la regió àrab.

modern occidental i europeu i, per tant, allunyada dels contextos específics de l'Orient Mitjà. Autores com Saba Mahmood o Suad Joseph, han estudiat l'agència al Mashreq entenent que les 'maneres d'habitar la norma' són una decisió estratègica i una forma d'agència política i de resiliència a un sistema, i que, per tant, **l'aempoderament pot ser l'estratègia de viure i sobreviure en un mateix sistema aparentment opressor.**

3. Alliberar-se de l'opressió i estar empoderada tenen significats diferents a Palestina. Què vol dir estar oprimida? Què vol dir estar empoderada?

L'emancipació, la igualtat i els drets formen part d'un llenguatge universal? Podrien ser altres desitjos més significatius per a diferents grups de persones, com ara viure sense guerra ni violència? (Lughod, 5: 2006).

4. L'Estat d'Israel utilitza estratègies de rentat d'imatge rosa (*pinkwashing*) i homonacionalisme per instrumentalitzar les lluites i identitats *queer*, per desviar l'atenció de la neteja ètnica i presentar-se a Europa i al món com un estat progressista que respecta els drets LGTBIQ, mentre oprimeix i persegueix les palestines siguin *queer* o no. Davant d'això, cal preguntar-se ¿és la visibilitat (per les persones LGTBIQ i *queer*) l'única forma d'emancipació vàlida? Es pot tenir agència *queer* sense ser visible o, al contrari, hipervisible? Com podem pensar l'agència *queer* fora de marcs normatius occidentals?

5. Els discursos del desenvolupament i d'emancipació LGTBIQ+ son una forma d'imperialisme cultural.

Aquests projectes amplifiquen una noció de modernitat, progrés i de genealogia de lluites feministes, **basada en un context i història europees** i, per tant, fruit d'un context específic i situat, blanc i europeu. Segons les feministes postcolonials i emancipatòries palestines, això contribueix a erradicar la diversitat en favor **d'un model occidentalitzat d'alliberament on la individualitat, els valors liberals, i la modernitat són celebrades.** El concepte d'empoderament liberal no qüestiona l'estructura econòmica del capitalisme, sinó que se centra en com integrar les dones i les persones *queer* en les estructures econòmiques actuals.

6. El gènere i la sexualitat s'utilitzen per la creació de 'l'altre bàrbar i no-civilitzat' d'aquesta diferència irrefutable. El 2011, hi ha un canvi de paradigma cap al neo-orientalisme on passem del: "Hem d'ocupar, envair militarment els països àrabs per salvar les seves dones i alliberar-les del (seu) patriarcat" (guerra d'Afganistan), a l'heteronormativitat, un discurs sobre la homosexualitat construït com a vara de mesura entre l'Occident civilitzat i l'Orient bàrbar. Del "salvem les seves dones al salvem els seus *queer*". El discurs és "tots els gais estan oprimits pels mateixos factors arreu del món". Davant d'això, només un model d'emancipació és possible, el basat en la visibilitat i identitats LGBTQ¹⁵ (tot

15 Alguns moviments **LGTBI a Occident es consideren identitaris** perquè la constitució del subjecte és l'element fonamental: allò *queer* s'identifica amb la nació. El **gènere, sexualitat i pertinença ètnica** formen parts fonamentals de **constitució identitària** i diferenciació social (Sadurní, 2015). Així, la 'lògica sexual liberal', **'sortir de l'armari' es converteix en un marcador per a la maduresa i la progressivitat**

i ser lluites arrelades en contextos occidentals). Per tant, la **"ciutadania sexual" occidental es mobilitza globalment com l'única manera d'emancipació queer** (política d'identitat / visibilitat), i les **"comunitats queer" del Sud Global instrumentalitzades com a nova categoria de creació d'alteritat**. Així, s'aplica una noció universalitzadora de la política de drets *queer*, basada en els drets, amb la visió que el model de marc de drets s'ha d'aplicar a tot el món, sense tenir en compte les particularitats locals de cada context.

7. No és bona orientació centrar-se en la seguretat humana en termes de resiliència. S'està fent un gir cap al paradigma de la seguretat humana. Segons la UNDP, la societat hauria de ser més resilient. Però, què significa això? Manca un reconeixement del poder sistèmic, així que moltes d'aquestes mesures només signifiquen **ajudar les persones a sobreviure en aquest sistema continu d'opressió**, però no s'assumeix la responsabilitat política de pressionar per aturar el finançament i el suport a aquest sistema, que és la principal font de violència contra les dones i les persones *queer*.
8. Quan Israel bombardeja Gaza, què fan? Reconstrueixen i permeten a Israel que continuï. Es dota les persones de capacitats (tallers de presa de consciència dels propis drets, generació de cooperatives econòmiques), però mai s'aborda el sistema en la seva totalitat.

Propostes de millora:

1. És crucial reassignificar la categoria d'empoderament com la capacitat d'escollir i prendre decisions sobre la pròpia vida executant accions amb èxit. Aquestes decisions poden incloure l'elecció estratègica de navegar una estructura patriarcal (Mahmood, Joseph, Kandiyoti).
2. Rebutjar la falsa dicotomia de rebel·lió front a acomodació/submissió que amplifica vells binaris orientalistes entre unes dones occidentals lliures, seculars i emancipades, mentre que les dones del Sud Global s'ubiquen en una posició antagònica, en necessitat de ser salvades, representant-les com a incapaces de subvertir les pròpies estructures locals d'opressió.
3. És crucial conceptualitzar l'empoderament en relació amb **el context** polític, històric i econòmic en el qual aquests actes i decisions es produeixen per a que tinguin capacitat transformadora.

cultural, amb una categoria que passa a formar part de la **sororitat homosexual global** i la sororitat lesbiana "(Dhawan, 2016: 54). Sabsay descriu aquest procés com la **'integració del subjecte queer en l'imaginari de la ciutadania'** com la 'ciutadania sexual' (Ibidem, 608). Això és el context polític liberal subjecte en tant que demanant els seus drets. En contraposició, es crea una **imatge d'un 'altre cultural' construït com a no desenvolupat sexualment, primitiu**, reprimit religiosament, homòfob i tradicional (Ibidem, 610). Aquestes imatges oposades condueixen a una **'versió excloent' d'allò queer**. (Ibid, 607)

"Només adoptant una visió àmplia i oberta de l'agència situada dins de contextos històrics i culturals particulars podem entendre com les dones entenen, tradueixen, s'apropien i a vegades subverteixen els programes de desenvolupament" (I Guérin et al, xx: 88). Per, tant el context és crucial per mesurar l'empoderament. Cal repensar l'empoderament per ser útil al context i no adoptar conceptes alienants d'una realitat distorsionada (E.Kuttab 2019).

4. Cal transcendir l'efecte fórmula màgica i **entendre que l'educació, un salari i drets individuals no són requisits alliberadors per se**, ni universalitzables ni resolen la persistència d'estructures patriarcals en el sí de la família, la feina, la política, o la religió. És més, s'ha demostrat que al Mashreq la família és i pot ser una font d'empoderament ja que molts estats-nació han demostrat que són corruptes, patrimonials, autoritaris. A banda, l'individualisme d'Occident és vist per molts països àrabs com un empobriment dels valors socials i col·lectius, com quelcom peyoratiu.
5. **Cal tenir en compte la dimensió de les relacions de poder i les interdependències d'allò global i local, i els efectes del colonialisme i l'imperialisme en les realitats quotidianes i materials de les dones al Sud Global.** Així, el colonialisme, l'imperialisme, el racisme i la classe social interseccionen moldejant l'estatus de les dones en les societats de l'Orient Mitjà avui dia i són pedres angulars generadores de violències. Tot això sense deixar de banda la crítica a formes locals de patriarcat, però sense caure en la demonització racista i islamòfoba de les masculinitats àrabs que ressona a marcs colonials i alimenta retòriques orientalistes. Retòriques que serveixen per justificar el racisme cap a cossos no blancs.
6. **Rebutjar la lògica dels binaris i el xoc de civilitzacions** de l'orientalisme (entre un suposat Orient i Occident irreconciliables) i mostrar els múltiples punts de trobada i continuïtat, interconnexió entre moviments feministes del Nord Global i el Sud Global, entre feminismes islàmics¹⁶ i seculars. Així, els grups islamistes han sabut aprofitar i adaptar estratègies prèviament emprades amb èxit pel moviment de dones, centrant-se especialment en accions que responen a les realitats i necessitats quotidianes de les comunitats sobre el terreny. **Entre aquestes estratègies cal destacar-ne la mobilització de població refugiada, la incorporació de dones provinents de les classes més desfavorides, així com el manteniment de xarxes de suport a les famílies de persones empresonades.** Han sabut recuperar i donar valor a la mobilització de base i popular que va aconseguir la Primera Intifada. Aquest fet s'ha consolidat com un dels principals factors que expliquen l'increment de la popularitat dels grups islamistes (Jad, 2018). Tanmateix, malgrat les diferències ideològiques, existeixen espais de trobada, hibridació i diàleg entre col·lectius de

16 El **feminisme islàmic a Palestina** és una pràctica emancipadora que articula les lluites de gènere des de marcs islàmics, culturals i anticolonials propis, rebutjant la imposició de models feministes occidentals com a únics o universals. Vincula la justícia de gènere amb l'autodeterminació política, espiritual i nacional.

dones seculars i islamistes. En aquest sentit, esdevé fonamental que els actors donants internacionals **reconeguin els grups islamistes com a interlocutors legítims i agents clau en el procés d'alliberament nacional** (Jad, 2018: 167).

"Estan oferint 'alguna cosa' a aquestes dones. És bo per al projecte d'alliberament nacional en el seu conjunt que els islamistes siguin forts, i també és bo per a aquestes dones. Tanmateix, quan es tracta de l'agenda feminista, és un repte en el sentit que les seves són visions força conservadores. S'espera que les dones siguin obedients als seus marits i s'encarreguin de les tasques de la llar. Així doncs, la relació de les dones dins la família és molt problemàtica." (Entrevista Hammami, 2019).

7. **Explorar formes locals de feminisme:** l'exploració vol desconstruir els discursos del desenvolupament que Fatima El Tayeb dirà que centren Occident com avançat i l'Orient com a endarrerit i que necessita ser 'desenvolupat' o 'civilitzat'. Hem d'estar obertes al fet que el feminisme pren moltes formes, moltes vegades diferents a les nostres cosmovisions; entendre que a Palestina el moviment feminista secular i islàmic te múltiples punts de trobada. En aquest sentit, escoltar les veus palestines situades, per exemple, en col·lectius com *Queers in Palestine*, *Al Qaws*, *Aswat*, que estan lluitant contra la instrumentalització de les identitats queer i dissidents sexuals i de gènere palestines des d'un prisma radicalment decolonial, abolicionista i emancipador.
8. **Entendre que l'alliberament de les dones i de les dissidències sexuals i de gènere no ha de passar per la participació política electoral o institucional o en institucions formals.** De fet l'estat no ha de ser una eina per l'emancipació i les llibertats. L'estat és una estructura inherentment patriarcal que expandeix o retalla els drets de les dones en funció dels interessos per consolidar el poder (desenvolupat en profunditat a la recomanació 9). Ara bé, organitzar-se, fer-se sentir, formar-se, tenir presència al carrer això sí que són pràctiques polítiques emancipatòries.
9. "No es pot assumir que totes les dones desitgin la llibertat, l'emancipació, el laïcisme o, fins i tot, la llibertat del patriarcat o de la religió. Tampoc és cert que els significats d'aquests termes siguin compartits a través de cultures o dins d'aquestes (Abu-Lughod, 2002: 348; Hafez, 2011; Mahmood, 2005). **Aquests són desitjos específics d'un context històric concret**" (Abu Lughod, 2002:18).
10. **Per l'alliberació dels cossos i identitats queer cal lluitar contra el colonialisme, el capitalisme i l'imperialisme.** Cal fer pedagogia incidint en que el llenguatge de la ciutadania sexual occidental no és l'única forma de formular reivindicacions sexuals. No es pot entendre des d'una perspectiva liberal o des d'una dimensió econòmica, sinó en el sentit de les relacions de les persones amb els altres. **Perquè la llibertat de les persones queer està lligada als marcs sistèmics que ens exploten i ens oprimeixen (entrevista activista de *Queers in Palestine*).**

- 11. Fes campanyes concretes contra el pinkwashing¹⁷ i l'homonacionalisme¹⁸ i totes aquelles narratives de progrés i modernitat que integren i reivindiquen els drets de certs subjectes queer i LGBTQI+ (cossos gais normatius i blancs) a costa de l'expulsió total o parcial d'aquests mateixos drets a altres poblacions, col·lectius:** en aquest cas les palestines i persones no blanques *queer* d'Israel. Aquestes sistemes reforcen l'eix colonial d'Israel i serveixen per trencar les solidaritats transnacionals.

L'homonacionalisme ens serveix com un marc analític per pensar la producció biopolítica de l'estat de diferents poblacions en relació entre elles, i ens il·lustra una faceta del món-modern-colonial. Per tant, podem decidir com ens hi col·loquem i com hi lluitem, però cal ser conscients que en formem part. Així, l'homonacionalisme fa la relació entre l'augment dels drets legals de gais i lesbianes, així com la visibilitat popular que es produeix simultàniament i en tàndem amb polítiques cada vegada més xenòfobes pel que fa a les comunitats minoritzades (racialitzades) de l'estat nació i els 'altres' que amenacen les fronteres de l'estat-nació des de fora" (Ibídem, 136).

- 12. La lluita política amb mirada *queer* ha de ser radical i ha de ser utilitzada per desmantellar tots els sistemes d'opressió i violència.** No obstant això, la política neoliberal no ho fa, és supremacista.

Col·loca l'individu per sobre de tot, ja que promou una ideologia capitalista. El món ja no pot tolerar això. Ens trobem en un moment d'inflexió, i ara és el moment que aquestes institucions re-examinin els seus valors i pràctiques. Cal garantir que no caiguin en la trampa de la ideologia i pràctica capitalista neoliberal. Tot això perpetua la violència en diferents formes i colors, però ens trobem en un moment d'inflexió on hi ha molta consciència per part de les noves generacions sobre les pràctiques neoliberals del *donor regime*, que estan exigint un canvi (activista de Queers in Palestine).

- 13. "Sembla que algunes d'aquestes institucions tenen una concepció errònia sobre què significa l'alliberament de les dones,** ja que ho basen tot en la idea de la participació política. Crec que és el moment que aprenguin de les feministes

17 El **pinkwashing** és una estratègia política i comunicativa mitjançant la qual estats o institucions promouen una imatge de modernitat i respecte pels drets LGBTQI+ per ocultar o blanquejar pràctiques de violència estructural, ocupació o racisme institucional. Esdevé una forma de colonialisme liberal que instrumentalitza els drets sexuals per legitimar projectes de dominació, especialment contra pobles racialitzats o sotmesos a ocupació, com en el cas de Palestina.

18 L'**homonacionalisme** és la incorporació dels drets LGBTQI+ dins dels discursos nacionalistes per reforçar la superioritat moral d'estats liberals occidentals, sovint en oposició a poblacions migrades o colonitzades considerades 'endèmicament homòfobes'. Des d'una perspectiva antiracista i decolonial, s'entén com una forma de **racisme sexualitzat** que vincula l'acceptació LGBTQI+ a la civilització, i legitima polítiques d'exclusió, guerra o ocupació.

de Gaza, en països àrabs, en països musulmans, el que entenem per 'feminismes'. Per a nosaltres, el feminisme significa justícia, significa 'alliberament' dels nostres territoris, perquè no puc imaginar com desenvolupar els meus drets si no puc creuar més de dos quilòmetres al meu propi país" (Entrevista Raya Ziadah, 2023).

EL MARC DE L'APARTHEID I DELS DRETS HUMANS DES D'UNA PERSPECTIVA DE DRETS LIBERAL HAN DE SER QÜESTIONATS DE MANERA PROFUNDA I RADICAL.

“Oslo és una catàstrofe.

Oslo va convertir-se en un pacificador i va generar corrupció. La pacificació i la corrupció, juntament amb la normalització de la violència i la brutalitat, són profundament criminals. Com a criminòloga, es tracta d'una mobilització criminal global que ha silenciada la causa palestina durant anys”

(Kevorkian)

Com hem vist a l'apartat d'Introducció d'aquesta recerca, els acords de pau d'**Oslo van afectar perjudicialment** el moviment feminista i la forma de vida palestina (Entrevista R.Ammar). Allò que es coneix com la 'pau neoliberal', que va dur a la desmobilització política ja que els comitès de lluita organitzats a la Primera Intifada es converteixen en ONG que adopten **eines neoliberals. Però quin aterratge i quin impacte concret va tenir això en el moviment de dones i feminista?**

El moviment de dones es va centrar de manera decidida a treballar en l'agenda social per influir en les estructures de l'Autoritat Palestina mentre eren fluides. "Ho vam aconseguir especialitzant-nos en petites ONG per tal de ser més eficients. Hi havia una gran acollida al canvi. Vam demostrar al món que estàvem preparades per tenir un estat independent, amb drets per a les dones, les persones amb necessitats especials i les persones pobres". (Entrevista amb Soraida Hussein). **Tot i així, l'estat sobirà mai es va crear, Israel va anar consolidant de facto el projecte colonial i l'AP va entrar en la deriva autoritària que veiem a dia d'avui.**

Subtesi de l'impacte negatiu del marc de la pau neoliberal als projectes de gènere a Palestina:

1. Per part de certs sectors revolucionaris, es posa en dubte **la legitimitat** de les recent creades organitzacions. **Així, les líders comunitàries van ser substituïdes per professionals individuals en un complex entramat de relacions de poder.** Per exemple, en la tria de qui representa la causa palestina en fòrums internacionals en aquesta pràctica hi ha una relació de poder evident. Qui té oportunitats de sortir a l'exterior i qui no. Qui gaudeix de certa mobilitat i qui té l'accés restringit. Quines persones "representen la causa" en fòrums internacionals. Qui ha decidit això? Com s'està vetllant perquè el poder circuli de forma equilibrada i no es centri en poques mans?
2. "El finançament té l'efecte perjudicial de transformar organitzacions que inicialment eren radicals i revolucionàries en organitzacions liberals/progressistes i professionals. Això planteja una qüestió addicional de '**legitimació**': quins grups són considerats legítims i, per tant, visibles, i fins i tot hipervisibles, i quins són vistos com a il·legítims i marginalitzats" (Assad, 2020).
3. **Les organitzacions palestines es veuen obligades a seguir una agenda política creada fora del context** i que s'adequa als donants. Per no oblidar la qüestió sempre latent de com fer servei a una causa política i a la vegada respondre a les necessitats internes de l'organització que busca sostenir-se a si mateixa i als seus empleats.

"És necessari demostrar que estàs utilitzant allò que ells desitgen (violència masclista, gènere, masculinitats, ecologisme). No es tracta de la intenció sinó

el procés de fer-ho, i de com ens ho fan fer. Les paraules i els conceptes són brillants i suculents, però de quina manera estem abordant això és el que realment importa.” (Entrevista Lina Ismail, 2023).

Com afirma Yara Hawari, “moltes organitzacions estan esclavitzades per la comunitat de donants. **Ens hem convertit en una societat civil tan preocupada per aconseguir fons que ara tot està relacionat amb l'agenda dels donants.** Ens hem convertit en esclaus d'aquest procés d'oneigització i neoliberalisme. És molt desafortunat veure com ho fem per trencar aquest cercle viciós per trencar les exigències dels donants, i també intentar ser autònoms i polítics”.

4. **Les entitats reforcen les desigualtats de classe**, generant nous reptes socials. Hi ha una falta d'accés de les classes més humils, ja que es prioritza qui ha pogut assolir un nivell d'anglès que els fa desitjables per aquest tipus de feina on l'anglès és primordial. Per aquells que han pogut formar-se a nivell tècnic per lidiar amb la burocràcia i el llenguatge dels donants, la formulació i el disseny de projectes. **Aquest sistema selectiu basat en 'mèrits' i carrera professional es diferencia significativament de l'estructura orgànica i revolucionària que estava construïda sobre allò col·lectiu.**
5. **Reforcen el centralisme de Ramallah.** L'agenda dels donants tendeix a concentrar la cultura, les formacions i les activitats d'incidència a Ramallah, contribuint a posar Ramallah com a centre neuràlgic deixant de banda altres territoris. **Les dones rurals (que són les que preserven la terra) se situen a la perifèria de l'agenda dels donants.** A més, els projectes adreçats a l'àmbit rural tenen un caràcter més assistencialista de proveir serveis que manquen. Aquesta pràctica manté una retòrica de 'conflicte', en comptes de posar sobre la taula i responsabilitzar Israel per la colonització de Palestina.
6. **Fragmentació de les lluites.** Hi ha el moviment juvenil d'una banda i els moviments de dones de l'altra, però no hi ha cap connexió amb la gent perquè el camí de connexió és la política, no els drets. L'estructura de les ONG resultant d'Oslo ha contribuït a deslligar les lluites. Com afirma Amira Silmi, professora de l'Institut de Dones de Birzeit, **“quan les qüestions es converteixen en drets, no cal que t'hi impliquis tant.** Lluites pels drets dels joves, però no hi ha cap catalitzador” (Entrevista Amira Silmi, 2023).
7. **Forta dependència a fons internacionals. “Hem passat de lluitadores a mendicants de drets” (Entrevista Amira Silmi, 2023).**
En la mateixa línia Lina Ismail afirma: **“Hem perdut l'agència i continuem demanant-la constantment.** Aquest comportament s'ha interioritzat i tot allò que fem està teixit des d'aquesta perspectiva. És un canvi molt gran i profund que ens afecta en molts nivells. És fonamental reconèixer aquesta dinàmica i treballar per recuperar la nostra agència i dignitat. **És hora de canviar aquesta mentalitat i reivindicar el nostre poder i autonomia com a comunitat**” (Entrevista amb Lina Ismail, 2023).
Hazem Jamjoum, impulsor d'una cooperativa literària a la diàspora afegeix: “Abans

d'Oslo els projectes els fèiem sense finançament internacional. Durant la Primera Intifada es van fer un munt de coses i el finançament no era un problema, però ara, l'*aid regime* ha penetrat tant en la nostra mentalitat que quan expliques un projecte el primer que et pregunten és d'on has aconseguit els fons”.

8. **Hi ha hagut una colonització del llenguatge. Els termes des d'on es parla i es pensa Palestina estan molt influenciats pel llenguatge de drets i no pas el revolucionari.** A més, hi ha l'autocensura de les pròpies palestines pel tema de la lluita armada com una forma de resistència legítima, que “ningú s'atreveix a parlar-ne dins els col·lectius i això mina les nostres possibilitats de lluita, d'imaginació de futur i de vida” (Entrevista Butmeh 2023, Silmi 2023). O com diu Hawari: **“paraules com alliberament han sortit del nostre vocabulari.”**

Recomanacions de millora que haurien de tenir en compte els projectes de gènere a Palestina:

1. **Transcendir el marc discursiu del desenvolupament.** Pensar en termes de desenvolupament sempre implica pensar en etapes, dins un model occidental europeu que se'ns presenta com a referència. El desenvolupament esdevé una forma diferent de discurs colonial en diversos camps. Abandonar el marc discursiu del desenvolupament ens permetrà explorar noves idees d'implicació, **com ara l'activisme comunitari i els moviments socials. Aquests enfocaments alternatius ens obren a noves formes d'imaginar com comprometre'ns amb la nostra societat.**
2. **Adoptar una perspectiva més crítica sobre el dret internacional.**
Desconstruir els conceptes i les eines que estem utilitzant.

El dret internacional, tal com el coneixem avui dia, va ser establert inicialment per les potències colonials després de la Segona Guerra Mundial basat en l'ordre imperialista i capitalista. **Segons Maria Zreiq, “en el context de Palestina, el que estem presenciant avui no és un fracàs del dret internacional — el que realment estem veient és el dret internacional funcionant tal com va ser concebut. El dret internacional és intencionadament limitat, tant pel que fa a la seva funció com en el seu llenguatge quan es tracta de la causa palestina, ja que el seu llenguatge no copsa ni pot copsar res, en la totalitat de la condició palestina”.**

Així, termes com “assentament il·legal” o “coló il·legal” s'han convertit en **terminologia habitual** a causa del dret internacional i de la seva manera de definir la causa palestina —una terminologia que evita abordar Israel com un projecte colonial de repoblament, **que ignora la Nakba com un procés continuat que dura ja més d'un segle, i que és problemàtic perquè es limita a emmarcar la**

qüestió palestina únicament dins del marc de l'apartheid. Aquest llenguatge també ha estat adoptat per part de la societat civil palestina i de diverses institucions, especialment després dels Acords d'Oslo i amb l'auge del discurs de la "solució dels dos estats".

Anant una mica més enllà, Rabea Eghbariah, advocat de drets humans palestí, argumenta que a **"la teoria jurídica encara li manca un marc analític adequat per descriure la realitat de la dominació i la violència a Palestina.** El dret no posseeix el llenguatge que necessitem desesperadament per captar amb precisió la totalitat de la subjugació palestina." (Rabea Eghbariah, 2025).

Ell argumenta que la Nakba ha de ser reconeguda com un règim de violència estructural, continuat i específic al context palestí, que és gestionat per l'estat d'Israel com un règim de violència, i explica que els marcs jurídics que s'apliquen a Palestina —l'ocupació, l'apartheid i el genocidi— tot i ser útils, continuen sent incapaços de captar la totalitat de la condició palestina.

Per tant, apunta que la Nakba cal que sigui reconeguda com un concepte jurídic diferent, basat en el reconeixement de la injustícia històrica i continuada de la Nakba, la implementació del dret al retorn, i una combinació de reparacions i redistribució com a remei material pels danys persistents de la Nakba.

3. **L'apartheid com un objectiu en si mateix és limitador, ja que forma part d'un sistema molt més ampli i profund de violència estructural.** L'apartheid descriu una situació legal de segregació, però no explica el projecte colonial de fons. Aquest fa referència a un règim de separació legal i institucionalitzada (com el que hi havia a Sud-àfrica), però a Palestina, Israel no només segrega, sinó que **desplaça, elimina i reemplaça la població nativa:** això és el que es coneix com a colonialisme de repoblament (*settler colonialism*), **on l'objectiu és esborrar la població indígena per substituir-la.**

L'apartheid parla de "discriminació dins del sistema", mentre que el colonialisme de colons parla de l'eliminació de la població autòctona com a base del sistema.

Maria Zreiq argumenta: «La nostra **no és una lluita per la igualtat liberal. No estem lluitant per tenir els mateixos drets que les persones israelianes.** Estem lluitant per la descolonització, pel nostre alliberament incondicional de l'estructura colonial del sionisme. L'apartheid és una eina que l'estructura sionista colonial de repoblament utilitza contra nosaltres, com a palestins, com a poble indígena, en un intent de mantenir la seva dominació colonial i el seu poder sobre la nostra terra i els nostres cossos.»

Zreiq afegeix que els discursos que se centren únicament en posar fi al sistema d'apartheid a Palestina, sense reconèixer el colonialisme de colons, no afronten la naturalesa racista i colonial del projecte i de la ideologia sionista. Un coló i una persona indígena **mai no poden ser iguals**, per tant, la lluita palestina **no es tracta només de posar fi a la segregació**, sinó també de **desmantellar l'estructura colonial de repoblament** que practica aquesta segregació, juntament amb altres formes d'opressió i d'eliminació sistemàtica de l'existència palestina.

Així, des de la perspectiva palestina decolonial, el marc de l'apartheid es considera molt limitant pels següents motius:

- **L'apartheid no recull la continuïtat històrica de la Nakba.** Els acords d'Oslo van contribuir a concebre l'apartheid com un fenomen contemporani, però la violència contra el poble palestí ve de molt abans de 1967 (com s'explica a la introducció). La Nakba (1948) no és un episodi tancat que forma part del passat, sinó un procés continu d'expulsió, ocupació, bloqueig i negació del retorn. Per tant, moltes persones consideren que **l'etiqueta d'apartheid fragmenta la narrativa històrica i invisibilitza la causa d'arrel: la colonització.**
- **Es tracta d'un marc legal occidental:** La qualificació d'apartheid ve de marcs com el dret internacional i les Nacions Unides, que són instruments **creats per estats, molts d'ells colonials o excolonials.**
- Algunes veus crítiques afirmen que centrar la lluita en si Israel compleix o no la definició d'apartheid és **acceptar les regles del joc d'un sistema legal que ja és parcial i occidentalitzat.**
- **Pot generar solucions liberals en el sentit que** si es defineix la situació només com apartheid, es poden defensar solucions com la "igualtat de drets dins d'un mateix estat", sense parlar de **desmantellar el projecte colonial sionista ni garantir el dret al retorn dels refugiats.** Això té el perill de **despolititzar** una lluita que és, sobretot, una lluita pel retorn i per la descolonització.

Per tots aquests motius, els projectes han de tenir en compte que **l'apartheid no pot ser un objectiu en si mateix, sinó que cal emmarcar-lo en el colonialisme de repoblament.** L'apartheid és una part real del que passa a Palestina, i una estratègia violenta utilitzada per l'estat colonial, però abarca tota la dimensió colonial, històrica i estructural. **És un marc útil per explicar algunes coses, però limitador si no s'acompanya del marc del settler colonialism.**

Per aquest motiu, moltes veus palestines prefereixen parlar de **colonialisme de repoblament, genocidi continuat, o desposseïció estructural**, en lloc de limitar-se a l'etiqueta d'apartheid.

Per concloure, cal una deconstrucció del dret internacional o, dit d'una altra manera, hi podem recórrer de forma estratègica, però hem d'evitar que sigui el nostre marc mental que condicioni com pensem l'alliberament de Palestina. **Això implica desvincular-se de la dominació i hegemonia occidentals sobre concepcions de legalitat i centrar-se en les concepcions indígenes de justícia i legalitat, com la justícia comunitària.**

4. **Cal tenir una visió interseccional.** L'aproximació interseccional considera els diversos camps de poder que influeixen en la vida de les dones, posant l'eix de racialització al centre, i analitza de quina manera aquesta intersecció és útil des del punt de vista conceptual. **El capitalisme i el colonialisme col·laboren estretament.** Com afirma Samia Butmeh: "cal identificar de quines formes concretes el patriarcat està evolucionant sota el capitalisme i com aquest últim és

molt flexible en la seva utilització del patriarcat. Hem de comprendre els diferents camps de poder i el seu funcionament". **Cal preguntar-se: què cal veure que ara no veiem?**

5. Mirar menys a Europa i més al Sud Global. Cal treure l'autoritat occidental (Leila Abu-Lughod, 2015). Cal teixir aliances i establir relacions i una xarxa més sòlida amb moviments del Sud Global, ampliar la base social a través de moviments de base, associacions estudiantils, sindicats, treballadors, el moviment abolicionista, moviments antiracistes, moviment trans, el moviment obrer, el moviment boig, el moviment diska; i sobretot, **cal deixar de buscar la validació europea.**

6. Canviar de la idea de projecte per la idea de procés.

Cal canviar el mateix concepte de treball de projectes, ja que tota la idea d'un projecte és problemàtica perquè els manca continuïtat. No pots establir una relació amb la teva societat quan no són projectes continuats i són projectes subvencionats. Cal trobar una manera diferent d'abordar la qüestió, que passa per prolongar la durada dels projectes i canviar a programes i processos continus.

7. Transformar el finançament en integral, no per projectes. En comptes de que sigui per projectes, que sigui finançament integral al moviment o col·lectiu que es vol donar suport.

"Si els fons es converteixen en finançament integral, tindrem l'oportunitat de desmuntar la nostra forma de treballar. Cal començar desmuntant primer com estem treballant, els conceptes que estem utilitzant i les eines que estem emprant." (Entrevista amb treballadores de l'organització Al Haq que per temes de seguretat no han volgut revelar els seus noms).

Com afirma Suheir Assad militant feminista de base i autora de la investigació: "The Revolution will not be funded 2020". "En lloc de controlar els moviments amb diners, es pot oferir suport solidari i respectuós, reconeixent que els moviments ja tenen la seva pròpia agenda i capacitat per a la seva autonomia i llibertat. Una forma seria oferir suport integral sense demanar fons de verificació ni justificació econòmica, per no ofegar les organitzacions amb la burocràcia i que es puguin centrar en el treball estratègic".

8. Prioritzar el treball comunitari i deixar d'organitzar grans conferències i esdeveniments. Malgrat reconèixer que el treball comunitari pot ser desafiant per a les identitats i cossos *queer* i feministes, cal tenir en compte que hem estat durant molt de temps ocupats amb la terminologia i el marc de com hauríem de fer la feina, però hem dedicat molt poc esforç al treball organitzatiu. L'acumulació de petits esforços i la construcció de fonaments sòlids en la manera de treballar és essencial. La manera en què fem la feina és on resideix tot el valor. Així, cal una redefinició dels conceptes per passar de parlar de beneficiaris de serveis o titulars de drets, a agents polítics actius. **Cal deixar de buscar la legitimació dels donants europeus, i parlar a la teva pròpia comunitat.**

9. Cal parlar amb la gent jove de l'organització. Tenir en compte que hi ha

una manca de traspàs de lideratge, i que sovint les persones fundadores de les organitzacions porten sent directores des que les van fundar. S'ha d'escoltar la gent jove i les seves propostes de canvi, prendre consciència de la bretxa generacional i les dinàmiques de poder dins les organitzacions, i posar atenció als lideratges.

10. Construir moviment de base i comunitat, front a la xarxa de contactes (networking). És crucial recuperar les formes autòctones de resistència i establir aliances amb moviments del Sud Global.

Hi ha una excessiva tecnificació de la lluita, la qual cosa ha fragmentat les xarxes locals, i ha fet que moltes persones i organitzacions estiguin alienades i no siguin conscients del poder que tenen com a col·lectiu.

Cal problematitzar i qüestionar el que s'entén per col·laboració i associació entre organitzacions. Explorar les dinàmiques de poder en les anomenades agrupacions d'ONG, ja que a vegades, els grups sol·liciten subvencions conjuntament, però això no vol dir que no reproduïxin les relacions de poder entre elles. En comptes d'enfocar-se en el treball comunitari i com mantenir la sostenibilitat pròpia s'agrupen per tenir més possibilitats a rebre la subvenció, però no per fer un treball realment conjunt.

11. Cal retornar a les estratègies i formes de resistència autòctones i indígenes com Al3uneh¹⁹,

que millor representin les necessitats i aspiracions de la nostra comunitat. Això ens permetrà revitalitzar el sentiment de col·lectivitat i construir aliances més fortes amb altres moviments de resistència arreu del món, sobretot del Sud Global. Al3uneh és una forma autòctona i indígena de resistència que encara es practica en les comunitats rurals, sobretot a la zona de l'Ariaf²⁰.

Consisteix en que quan quan algú es vol casar i no té diners per construir una casa, en certs pobles, tothom s'ajuda. Els coneguts i amics s'ajuden a construir la casa. El fuster fa la fusta, el lampista, el paleta o el ferrer fan la seva feina. De la mateixa manera, als casaments o als funerals s'ajuden. Es fan recol·lectes per recollir diners per la família del difunt, però en l'època de la collita de les olives i el blat és **quan aquesta forma de solidaritat arriba al seu màxim esplendor**. Aquest sistema de suport mutu s'estén a tots els pobles del Llevant.

12. Que les organitzacions locals facilitin espais de diàleg i participació.

Cal comprometre's genuïnament en la discussió amb els diversos segments de la societat, incloent els cossos estudiantils, els moviments de base, els instituts de recerca i els polítics, fet que implica una profunda desconstrucció dels termes utilitzats. **En aquest context, com es pot conceptualitzar l'alliberament de Palestina i el dret a la resistència?** Com a membres de la societat civil, assumim una responsabilitat compartida i aspirem a comprendre a fons les arrels de la societat palestina. Malgrat això, cal reconèixer que la nostra posició (com

¹⁹ En àrab es diu Al3uneh que ve de ta3auon que vol dir solidaritat ajuda mútua.

²⁰ La zona **Arihan** (àlies bíblicament coneguda com Jericó) és una ciutat i una àrea geogràfica situada a la **part oriental de Cisjordània (West Bank)**, dins del territori palestí ocupat.

a membres d'una ONG) pot ser percebuda com a part de l'elit estrangera, cosa que pot crear barreres per a la participació autèntica. En aquest sentit, és crucial crear espais que permetin una representació real i horitzontal del conjunt de la població, i en aquest sentit, les organitzacions **poden jugar un paper fonamental en la facilitació d'aquests espais de diàleg i participació** (entrevista amb treballadores d'Al Haq que per motius de seguretat no han volgut aparèixer amb els seus noms).

ELS PROJECTES AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE I FEMINISTES IGNOREN LA DEFENSA DE LA TERRA

La terra està al centre de la lluita,
el 'conflicte' és sobre la terra,
si no la protegeixes la perds.
És un tema polític.

Samia Butmeh

L'apropiació colonial del territori i totes les mesures (a part de les repressives i arbitràries d'assetjament) que comporta **són la principal opressió i obstacle per l'emancipació de les dones palestines i per la causa de l'alliberació nacional.**

Tota la nostra existència com a poble es basa en la terra.
(Entrevista Linda Tabar, 2023)

El sector agrícola, que era el principal sector productiu palestí abans de 1967, representava el 36% del PIB i donava feina a més del 40% dels treballadors. El 2018, la contribució de l'agricultura palestina a l'economia havia disminuït fins al 7% del PIB i només ocupava el 6,3% dels treballadors (PCBS 2019a, 2019b). A dia d'avui, molts camperols i camperoles es veuen forçats a treballar com a mà d'obra barata i en l'economia submergida als assentaments israelians. (Tabar i Al-Botmeh, 2020).

Subtesi sobre la realitat material:

- 1. El pressupost internacional** que prové del Banc Mundial i les altres agències internacionals per Palestina, i que es vehicula a través de l'Autoritat Palestina, **destina menys de l'1% del pressupost total a l'agricultura i més del 40% a seguretat.** D'això se'n dedueix que l'agricultura no és una prioritat, ni per l'AP, ni pel paquet d'ajudes internacionals.
- 2. La qüestió palestina és una qüestió sobre la terra i sobre el territori.** L'objectiu per l'estat colonial és conquerir el màxim de territori possible expulsant i assassinant la seva població indígena originària, les persones palestines, en un pla continuat de neteja ètnica que comença abans de l'any 1948. Per tant, **la qüestió de la preservació de la terra és prioritària no des d'una visió humanitària, sinó política.** Des de l'ocupació militar d'Israel de Cisjordània i Gaza l'any 1967, la colonització israeliana s'ha manifestat en una combinació d'estratègies coercitives per reprimir l'agricultura palestina i desplaçar els palestins de la terra (Abed 1988, Falah 2003, World Bank, 2008).
- 3. Per aquest motiu, els i les agricultores palestines estan en risc constant, persecució, assetjament, i en risc de robatori i confiscació de les seves terres, d'enderrocament de les seves llars i escoles, i de ser desplaçats forçosament pels colons.**
Ja que "el colonialisme tracta de la terra, l'autoritat colonial busca controlar aquesta terra. Així, qualsevol individu o entitat que té vincles amb la terra es converteix en una amenaça existencial per a Israel" (Entrevista Yasmeeen al Hassan, 2023).
- 4. A Palestina, la terra agrícola es concentra sobretot a l'àrea C²¹, ja que és la més fèrtil, on les comunitats són rurals i els recursos escassegen. Sovint manca l'aigua**

21 Àrea C. Més del 60% de Cisjordània es considera àrea C, on Israel manté un control gairebé exclusiu, fins i tot sobre l'aplicació de la llei, la planificació i la construcció (OCHA, 2019).

i l'electricitat. Israel talla els subministraments i a més, degut a que és àrea C, les camperoles no poden construir res (ni tan sols arreglar o canviar una finestra) sense un permís de l'autoritat militar. Aquests permisos rarament són concedits. Les pageses es veuen forçades a construir amb el risc constant que vingui l'exèrcit a destrossar les infraestructures. **Les palestines es queixen que la majoria d'ONG no inverteixen en l'àrea C perquè saben que serà destruïda per Israel.**

5. Aquesta situació d'assetjament constant ha fet que les poques ONG que inverteixen en àrea C, ho fan des d'una vessant més assistencialista i humanitària. **Deixen el treball més polític concentrat a centres urbans com Ramallah.** Aquest fet agreuja la distància i la bretxa a nivell cultural i polític.
6. Abandonar la terra és una altra forma de violència contra les dones perquè les dones treballen en el sector agrícola, sobretot a l'àrea C.
7. La terra s'ha convertit en una mercaderia. Tal i com afirma Lina Ismail:

"Convertiu la terra en una mercaderia. La terra ja no és la vostra identitat, ni la font de la vostra existència; simplement és un objecte comercial, valorat únicament pel seu potencial econòmic." (Entrevista amb Lina Ismail, 2023).

Tabar i Al-Botmeh afegeixen que això forma part d'una política econòmica més àmplia en què **l'Autoritat Palestina no confronta les restriccions colonials dels colons sobre l'agricultura i no considera l'agricultura com un sector viable dins del seu projecte neoliberal.** Les polítiques neoliberals de l'Autoritat Palestina van afavorir el sector immobiliari i la construcció, i així van treure recursos i inversions dels sectors productius, incloent-hi l'agricultura i la manufactura. Això ha contribuït a l'emergència d'un capitalisme indígena que s'ha integrat dins de les lògiques del colonialisme de colons (Tabar i Al-Botmeh, 2021).

8. Existeix una clara interconnexió entre els sistemes de colonialisme de repoblament i el capitalisme racial, ja que les confiscacions i robatori de terres en aquests territoris guarden una relació estreta amb la desposseïció de terres per part dels colons, l'expansió capitalista i la superexplotació de cossos i persones (Tabar, 2017: 8).
9. Una de les tècniques que Israel ha utilitzat per colonitzar la terra és adoptar l'estratègia colonial britànica de designar i després expropiar terres no cultivades com a 'terres de l'estat', que després s'utilitzen per construir assentaments israelians (Forman i Kedar 2003 citats a Tabar i Al-Botmeh, 2021: 786).

Propostes de millora que han d'incorporar els projectes feministes:

1. Des de les entitats **cal treballar en qüestions relacionades amb els sectors productius**, com l'agricultura, ja que no es tracta simplement d'una qüestió econòmica, **sinó també d'una qüestió política**. Com afirma la professora Butmeh "aquest és precisament el motiu pel qual Europa compta amb totes aquestes regulacions comercials; quan aquests sectors es veuen afectats, tota la societat se'n ressent i es desestabilitza. **Si no invertim en la terra, això afecta les dones que són una força important de treball del sector agrícola**".
2. Els projectes de cooperació porten estructures creades fora de Palestina i s'apliquen al territori palestí, **passant per alt les formes indígenes de relacionar-se amb la terra**. Des dels projectes cal donar suport a pràctiques autòctones i ancestrals de treballar i cultivar la terra. Cal donar suport als sistemes de solidaritat indígena i estratègies de resistència indígena que es van desenvolupar en comunitats agràries i que encara es posen en pràctica avui, sobretot en èpoques específiques. Un bon exemple és la collita d'olives, sense oblidar el component polític subjacent.
Com afirma Lina Ismail: **"Ens hem oblidat del nostre coneixement indígena de com construir sobre la nostra experiència i sabers. Els nostres ancestres tenien coneixement situat sobre moltes coses. Per quin motiu hem d'agafar les estructures de fora?"** (Entrevista amb Lina Ismail, 2023).
3. En la mateixa línia, Yasmeen, treballadora de la UAC – Union of Agricultural Work Committes, afirma que cal que les entitats prenguin consciència, que **"és difícil per als no palestins comprendre veritablement la nostra connexió amb la terra**. Tenim una connexió amb la terra. No és una metàfora, ni és poètic. No són només paraules boniques. Estem físicament entrelaçades amb la terra. El que donem a la terra no és transaccional: **és una relació recíproca**. El que prenem de la terra és el que li donem. Pot ser difícil d'entendre això però el nostre coneixement està profundament arrelat a la terra". (Entrevista amb Yasmeen, 2023).
4. **Els projectes amb perspectiva de gènere i feministes han de posar la defensa de la terra al centre de les seves intervencions**. Cal treballar per enfortir la resiliència de les persones que sostenen l'agricultura palestina i donar-los suport front les múltiples violències que pateixen degut a l'ocupació israeliana. Així, estan en risc constant de confiscació de terres, robatori de terres, enderrocament de les seves llars i escoles, i de ser desplaçats forçosament pels colons.
5. **Donar suport a projectes de sobirania alimentària**, que no pas seguretat alimentària, ja que és una qüestió d'explotació capitalista. **Això vol dir donar suport a aquelles organitzacions que estan posant la terra al centre**. Reclamació i rehabilitació de terres. Sistemes de reg, basses agrícoles, camins agrícoles. Yasmeen, explica: "utilitzem la paraula sobirania, perquè si tinguéssim la sobirania dels nostres recursos naturals, tindríem menjar suficient. No és un tema de que no n'hi hagi prou. **És un tema d'explotació, és un tema de capitalisme colonial i racial**."

6. Cal potenciar els projectes que alguns estan anomenant 'la revolució silenciosa'. Lina Ismail explica que es tracta d'iniciatives populars impulsades per joves que davant el deteriorament del sector agrícola degut a les polítiques sionistes i l'impacte de les ajudes internacionals, s'organitzen per tornar a treballar la terra. L'objectiu és repensar els sistemes alimentaris actuals, ser autosuficients i reconnectar amb la terra. **Ho fan des de l'autogestió i pràctiques emancipatòries, fora del circuit de les ONG i dels donants.** Davant la utilització de productes químics, el monocultiu, que ha fet estralls a Palestina tant pel que fa als danys a la biodiversitat, a la terra, com l'agreuement de la falta d'aigua, defensen l'agroecologia i la sobirania alimentària com una forma de resistència i alliberació. Recuperen sabers indígenes de treballar la terra com els *Fallahin*²², estan recuperant plantes silvestres autòctones palestines que han desaparegut degut al colonialisme, i estan creant una xarxa de camperoles per compartir sabers ancestrals, així com un mercat de producció local que sigui una alternativa viable al mercat israelià. A Palestina, la majoria de producció agrícola ja ve d'Israel.

Algunes d'aquestes iniciatives alternatives són: PAF-Palestinian Agroecological Forum, Manjala Initiative o Im Sliman Farm, (ubicada en àrea C i al costat del mur de l'Apartheid a Bil'in). Aquestes iniciatives estan finançades per RAWA Fund²³ que és un projecte pilot d'una plataforma feta per palestines que dona finançament a les iniciatives de forma integral donant suport polític i sortint de la lògica dels finançadors (burocràcia, control financer, prioritats temàtiques).

Pel que fa a la metodologia fan que les comunitats participin de la decisió d'on es destinen els recursos. "No tenim prioritats temàtiques per a la comunitat, reconeixem que la diversitat de petites iniciatives que s'acumulen dins la comunitat és la que la fa brillar. No imposen cap limitació de burocràcia (com el registre), ja que comprenem que ens movem en un context opressiu on la burocràcia és una barrera. A RAWA, no som els que prenen les decisions, sinó que comptem amb comitès populars comunitaris arreu de la Palestina històrica, formats per voluntaris locals que estan repartits pel territori i decideixen les iniciatives que volen impulsar. Això ens permet arribar a diverses àrees de Palestina i connectar amb les necessitats locals. En aquest procés, aprenem i evolucionem, reconeixent que la feina és complexa i no es pot reduir a simples 'fonts de verificació' superficials. Volem canviar el model financer per també canviar la cultura del *donor regime*, per això fem incidència i pressionem els donants per generar una conversa sobre això" (Entrevista amb Suheir Assad 2023).

Per falta d'espai aquestes experiències no estan incloses en aquesta recerca.

22 El terme "**fallāīn**" (فلاحين) en àrab és el plural de **fallā** (فلاح), i vol dir pagesos, camperols o treballadors de la terra. A Palestina, els **fallāīn** són considerats **el cor de la identitat nacional palestina**, perquè representen la **relació ancestral amb la terra**. Després de la Nakba (1948), molts fallāīn es van convertir en refugiats, i el seu desplaçament va simbolitzar la **pèrdua del vincle físic i emocional amb la terra**. En la iconografia i cultura popular palestina (literatura, art, dansa, vestimenta), el fallā sovint apareix com un símbol de **dignitat, resistència i memòria històrica**.

LA QÜESTIÓ DELS PALESTINS EXPULSATS ÉS UNA FERIDA QUE NOMÉS SERÀ GUARIBLE AMB EL RETORN

“La Nakba ha de ser part de la solució”

Fairuz Sharqawi

Nakba: els palestins no van marxar lliurement. El Plan Dallet es basava en l'expulsió dels palestins. En això no hi ha debat. Està molt documentat. La Nakba va consistir en una operació planificada des de la direcció de la comunitat jueva d'expulsió que va afectar a més de la meitat dels palestins que vivien allà, 750.000 persones. Va suposar la desaparició del mapa de més de 450 pobles i ciutats palestines en un procés de neteja ètnica de la població palestina amb l'objectiu de judaïtzar Galilea i els espais on hi havia presència palestina.

La Nakba és un pla constant fins arribar al que estem presenciant avui, però com s'ha vist a la introducció, després d'Oslo es tractava Palestina com si es tractés d'un context de post conflicte i, per tant, de construcció de pau, com si Palestina s'hagués descolonitzat. Oslo estableix les bases per la implementació del projecte polític de normalització de relacions amb Israel i reconeixement d'aquest estat, a la vegada que es **comença a treballar pel que es coneix com la solució dels dos estats**.

1. Les massacres i la neteja ètnica que va causar la Nakba de l'any 1948 no es contemplen, no es considera part de la història i, per tant, no apareix en la solució del mal anomenat "conflicte".
2. No hi ha un procés de reconeixement de la Nakba i tampoc de memòria històrica per poder fer un procés de justícia reparadora.
Said parlava del **concepte de geografia imaginada**, que dins el marc colonial de l'orientalisme és una eina de poder: transforma espais reals en escenaris simbòlics al servei de narratives colonials, racialitzades o exotitzants. Així, el territori esdevé **cos o paisatge a conquerir, a dominar, a salvar**. En aquest sentit, hi ha una **sexualització i racialització** de l'espai. Això seria com Occident i el Nord Global narra, percep i representa Palestina. El territori imaginat, doncs, **reflecteix la mirada de qui té el poder de narrar-lo**, no pas la realitat de les persones que hi viuen. Es construeix sobre preceptes de supremacia blanca, racisme i orientalisme.

En un altra capa més material, Zreiq (2023) explica: "el coló ens obliga a tenir una relació metafòrica amb el territori".

En aquest sentit les palestines de la diàspora i les refugiades (internes o a la diàspora), no tenen la possibilitat d'accés ni de relació material amb Palestina perquè materialment hi ha una part de Palestina que ja no existeix, com per exemple tots els pobles arrasats l'any 1948. "El colonialisme és material, és físic, no és una idea. Canvia els nostres paisatges, els nostres barris, les nostres cases, la nostra arquitectura. Aquesta relació metafòrica és una mostra d'agència en el sentit que és una forma de mantenir la nostra connexió amb Palestina independentment d'on estiguem ubicats en la geografia com a palestines", argumenta Zreiq.

Això es posa en conversa amb el concepte de 'memoristencias' ²⁴ de Jorge Ramos

1 El terme '**memoristència**' (una combinació de memòria i resistència) emprat per Jorge Ramos Tolosa, fa referència al procés pel qual els pobles colonitzats, especialment el palestí, no només preserven la seva memòria

Tolosa, com a formes de resistir al memoricidi infrigit per l'estat colonial sionista.

Propostes de millora:

1. Cal que els projectes no només reivindicuin les fronteres del 67 sinó que incloguin també en els projectes de gènere **la reivindicació de les fronteres del 48**. Això implica la necessitat de polítiques de justícia reparadora que abordin temes cabdals com **el dret de retorn de les persones refugiades que van ser expulsades l'any 1948** amb polítiques de retorn i reparació pel robatori de terres que això va significar, i la pèrdua de les seves llars. **També la reivindicació de Jerusalem com a capital de Palestina i el desmantellament del Mur de l'Apartheid**.
2. **No donar suport a la 'solució' dels dos estats**, ja que és del tot perjudicial pel poble palestí. A dia d'avui, amb la política d'assentaments és del tot inviable un estat palestí, ja que el territori està totalment fragmentat i "bantustanitzat" en favor del sionisme.
Cisjordània ha quedat quartejada en petits nuclis urbans palestins que administra l'Autoritat Palestina, però a la pràctica està sota el control absolut d'Israel. Els colons tenen control d'un 70% del territori de Cisjordània i Gaza és la presó a l'aire lliure més gran del món i resisteix la intensificació del genocidi avui totalment destrossada pel règim colonial. La Palestina històrica (la part de territori que hi havia el 1948) viu també amb diferents graus d'apartheid.
Davant d'això, cal un procés de descolonització de Palestina, que inclou la totalitat de la Palestina històrica, és a dir, les fronteres del 48. Perquè això passi, cal el desmantellament total del règim sionista, supremacista, racista i feixista que és l'Estat d'Israel; el retorn de les persones palestines i la recuperació les terres robades. **La qüestió dels colons sionistes no és una qüestió que el poble colonitzat hagi de respondre**.
3. Cal **reivindicar la pau amb justícia**, i entendre que en nom de la pau s'han implementat polítiques a Palestina que només han servit per mantenir un status quo desigual, discriminatori i violent contra la població palestina i que manté el privilegi per la població colona. Això vol dir "erradicar la desigualtat sistèmica inherent al sionisme" (Khalidi, 2022: 373).
4. **Els projectes de cooperació feminista han d'incloure i reivindicar la reparació davant la Nakba com a part de la solució**.

col·lectiva malgrat el que ell anomena *memoricidi*, sinó que la transformen en una forma activa de resistència. Aquest concepte destaca com la memòria —no com a arxiu passat, sinó com a pràctica contemporània— esdevé eina de reconstrucció política i social de la subjectivitat col·lectiva oprimida. Això suposa reconèixer que la preservació de rituals, narracions, llengua, espais i tradicions palestines no és només defensa d'un llegat històric, sinó acció de resistència contra la imposició cultural, colonial i estructural que busca esborrar la seva experiència.

5. El llenguatge legal no capta la totalitat de l'experiència palestina, ja que el conjunt d'aquesta es troba en el règim colonial de colons que es cristal·litza en la Nakba. Com diu Rabea Eghbariah, **"la Nakba ha de ser entesa com un crim i reconegut en el marc legal internacional"**.

«Palestina només es pot comprendre amb precisió mitjançant el concepte de Nakba contínua, un crim flagrant contra la humanitat que s'entrecreu amb els crims d'apartheid, genocidi i ocupació indefinida, però que alhora constitueix una tragèdia indeleble amb fonaments, estructura i propòsits propis. Per tal que la qüestió de Palestina pugui ser resolta de manera genuïna, la comunitat internacional ha d'enfrontar-se a la realitat de la Nakba persistent. El reconeixement de la Nakba com a concepte universal —reconegut i prohibit per les normes internacionals— és, per tant, el primer pas cap a una solució justa i duradora a Palestina» (Rabea Eghbariah, 2025).

L'ESTAT-NACIÓ NO ÉS UNA FORMA POSSIBLE D'EMANCIPACIÓ

"Cal parlar de dret a l'autodeterminació com
a forma possible d'emancipació en comptes
d'estat-nació"
(Sonia Boulus)

"L'Autoritat Palestina va ser creada per
controlar els palestins mentre el projecte
sionista podia robar més terra"
(Yara Hawari)

Subtesi sobre la realitat material:

1. La majoria de palestines entrevistades coincideixen que és una il·lusió que l'estat palestí (Autoritat Palestina) a dia d'avui pugui ser un òrgan sobirà que garanteix drets i llibertats, per diferents motius:
 - L'Autoritat Palestina està ajudant a mantenir l'ocupació a nivell de seguretat i normalització amb Israel.
 - L'Autoritat Palestina ha creat una elit política i empresarial que es beneficia del colonialisme amb un complex entramat de "permisos" de llibertat de moviment i alguns privilegis amb l'entitat sionista colonial.
 - L'Autoritat Palestina li manca visió política, agenda i lideratge. 30 anys després dels Acords d'Oslo es corrobora el projecte secular de l'OLP com a fallit.
 - Hamas és el resultat de la fallida de la via diplomàtica. L'actual president Abbas és un element col·laborador necessari perquè l'ocupació a Cisjordània s'estengui i es consolidi. La comunitat internacional i els israelians pacten amb els líders palestins quan han perdut tota la seva legitimitat amb el seu poble.
 - Hi ha una política continuada d'empresonar qui podria tenir capacitat de lideratge. Així, Marwan Barghouti que podria ser un líder polític, i buscar una alternativa política unida legítima al poble palestí, està pres des de fa més de 25 anys. Ahmad Saadat, destacat líder polític palestí i secretari general del PFLP (**Front Popular per a l'Alliberament de Palestina 'FPLP'**), va ser empresonat per l'Autoritat Palestina i Israel, i resta entre reixes aviat farà 20 anys.
 - **L'AP és un òrgan securitari, el pla del general estatunidenc Keith Dayton:** va impulsar la securització de l'Autoritat Palestina a través de la reforma i professionalització de les forces de seguretat palestines, buscant crear un "nou estat palestí".

Però qui va impulsar tot això?

- El Pla Dayton va ser ideat i implementat amb una forta influència dels Estats Units i altres actors internacionals, sense una participació significativa de la població palestina en la seva formulació. Així, tot l'aparell financer de l'AP es va reestructurar segons un pla neoliberal portat per Salam Fayad²⁵, **centrant-se en la securització i la neoliberalització de les polítiques, enlloc de protegir la terra.**

²⁵ Primer ministre de l'Autoritat Palestina: Entre 2007 i 2013 va ser primer ministre en diversos períodes (2007–09 i 2009–13), formant governs tecnocràtics i enfocats a l'estat de dret i al desenvolupament institucional. També va tornar a ocupar el ministeri de Finances durant part d'aquests anys. Considerat un tecnòcrata que va treballar al Banc Mundial i al Fons Monetari internacional, va rebre suport de governs occidentals, en especial dels Estats Units i d'Israel per la seva postura normalitzadora i profundament neoliberal.

Això va conduir a una situació on l'AP estava més preocupada per **mantenir l'ordre intern i controlar la dissidència que per alliberar-se del domini colonial israelià**. Va ser una eina per mantenir el control imperial sobre la població palestina, reprimint els moviments de resistència en **favor d'una 'estabilitat' que beneficia més les potències ocupants**.

- El Pla de Dayton va aprofundir les divisions internes entre palestins, especialment entre Fatah i Hamas. Aquesta **divisió va ser explotada per les potències estrangeres per debilitar la resistència palestina**, seguint la clàssica estratègia imperial de "divideix i venceràs". En aquest sentit, el pla no només va fracassar en unir els palestins en una causa comuna d'alliberació, sinó que va servir per perpetuar el control imperial sobre la regió. **De fet, aquest pla formava part d'una estratègia més àmplia d'intervenció i control per part de potències estrangeres, especialment els Estats Units, a la regió de Palestina.**
- El Pla Dayton va enfocar-se en 'l'estabilització' i la 'seguretat' en lloc de l'alliberament i la justícia del poble palestí. Va ser un intent d'aplacar la lluita de resistència en favor d'un model de "pau" que preserva l'estatus quo imperialista, on les causes profundes del conflicte – l'ocupació i el colonialisme – queden sense abordar.
- Juntament amb les reformes de seguretat, el Pla Dayton també va promoure polítiques neoliberals que van portar a **una major dependència de l'ajuda internacional i dels préstecs**. Això va deixar l'economia palestina vulnerable i subordinada als interessos de les potències ocupants, dificultant encara més la seva capacitat per assolir una veritable independència econòmica i política.
- La securització de l'AP i la neoliberalització financera de les polítiques econòmiques, amb préstecs bancaris i la compra d'habitatges en lloc de protegir la terra són responsables de l'estat actual de l'AP, que ha imposat la divisió entre Fatah i Hamas. **Per tots aquests motius, el Pla Dayton es considera una eina d'intervenció imperialista** que busca mantenir el control sobre la població palestina, fragmentar la seva resistència, i perpetuar la dependència econòmica i política envers les potències estrangeres.
- * **Greu crisi de legitimitat i representació degut als** casos de brutal repressió contra la població palestina (Nizar Banat, Tal3at, protestes de Sheikh Jarrah, Gaza).
- * Consolidació de les bombolles administratives (A, B, C) han concentrat els recursos a Ramallah on hi ha una elit que es beneficia del colonialisme, generant una il·lusió que sembla que no visquin dins d'una estructura colonial.

Propostes de millora:

1. La majoria de palestines entrevistades conceben que s'aconseguirà l'alliberament **a través de la resistència palestina** (en totes les seves formes) i a través de

fer aliances amb moviments d'alliberació del Sud Global, i no pas amb el dret internacional.

2. Per tots els motius a dalt descrits, la majoria de palestines entrevistades han **qüestionat l'idea que l'estat és una estructura aliada de l'emancipació feminista.**

I no només elles, sinó que un ampli ventall d'epistemologies postcolonials àrabs antiracistes (Charrad, Kandiyoti, Joseph, Abu-Lughod) han apuntat **l'estat com una estructura inherentment patriarcal que ha expandit o retallat els drets de les dones en funció dels interessos polítics per consolidar el seu poder.**

3. Cal parar atenció en com el colonialisme, el nacionalisme, els processos d'independència i la penetració al mercat capitalista global han deixat petjada en la relació entre l'estat i el gènere.

Al llarg de la història hem vist com la nació palestina s'ha identificat amb la dona elevada a un símbol nacional i el seu cos. Això s'ha traduït en: "La nostra cultura difereix de la vostra", quan es volia reivindicar una suposada cultura palestina més conservadora i, per tant, afirmant: "les nostres dones són diferents de les vostres (Charrad, 2011). En canvi, quan el poder s'ha volgut alinear amb valors europeus i presentar-se com un estat 'modern' ho ha fet també a través de la imatge de les dones.

La nació s'identifica amb el símbol d'una dona, i l'estat ho utilitza segons els interessos partidistes del moment. Serà una dona rural, moderna (progrès econòmic per aliar-se amb Europa i els valors occidentals), devota i tradicional (rebuig als valors occidentals). Així, hi ha una tensió constant entre normes socials (comunitàries, tradicionals) i polítiques d'estat (Charrad, 2011).

4. La majoria de palestines entrevistades coincideixen en que el seu objectiu últim no és un estat nació, sinó **romandre a la seva terra. La pregunta és com, de quina manera, en quines condicions.**

ELS GOVERNS LOCALS I LA UNIÓ EUROPEA PROMOUEN POLÍTIQUES RACISTES

“Som un poble colonitzat. Així de simple.
Hem de resistir el colonialisme no perquè
vulguem la pau, sinó perquè volem
l'alliberament i la llibertat (mitjançant la lluita
armada, no armada, i el boicot)”.

(Samia Butmeh)

10.

Subtesi sobre la realitat material:

1. Per filar la continuïtat de l'estructura de l'opressió que es genera amb Oslo i que s'ha transformat fins a dia d'avui, cal parar atenció a allò que es coneix com el **conditional funding** i la incorporació de la clàusula antiterrorista. Aquesta comença després de l'11S i el paradigma de la guerra 'contra el terror', **en què a les organitzacions locals palestines se'ls demana signar un contracte comproment-se a no donar suport al terrorisme per accedir als fons**. Als EUA tots els partits polítics palestins elegits democràticament, així com les seves faccions armades són considerades terroristes.
2. En aquell moment, la majoria d'organitzacions palestines rebutgen firmar i, per tant, rebutgen els fons que provenen de l'Unió Europea. La seva decisió va provocar un gir cap a la cerca de fons europeus i de les agències de Nacions Unides, però l'any 2008 les Nacions Unides incorporen la clàusula 1267 contra el terrorisme i la Unió Europea publica una llista del consell de seguretat on hi consten tots els partits polítics palestins enregistrats com a grups terroristes a excepció de Fateh (el partit que governa a Cisjordània des de les eleccions de 2006). En aquell moment, les ONG palestines es veuen forçades a prendre un posicionament de si firmen o no, fet que crea un cisma entre la societat civil organitzada i una divisió entre les ONG que decideixen firmar i les que no.
3. Organitzacions palestines que exerceixen una feina més política com Addameer, al-Haq, UPWC, Defense Children International-Palestine, Badil, the Union of Agricultural Work Committees i el Bisan Center for Research and Development van rebutjar signar el contracte amb la EU.

Pocs dies després d'això arriba la designació de les 7 organitzacions a dalt llistades com a terroristes, que va implicar una major pèrdua de fons internacionals, la destrucció per part de l'exèrcit israelià de les seves oficines, el robatori de documentació i una campanya de solidaritat internacional. Sahar Francis directora d'Addameer explica que els donants ja sabien d'avançat que els acusarien de terroristes²⁶. Totes elles van perdre molts finançadors.

26 L'any 2022 Israel va classificar com a 'terroristes' set organitzacions palestines reconegudes internacionalment pel seu treball en diferents àmbits: drets humans, feminisme, suport a la infància, a les persones preses palestines, persones refugiades i la salut. Les lleis emeses per Israel implicaven el tancament de les seves oficines, la confiscació de material i la detenció i empresonament de líders i membres. Les autoritats israelianes van justificar aquestes detencions administratives com a 'detencions davant una amenaça per a la seguretat de la nació d'Israel'.

Des del 7 d'octubre de 2023, aquesta repressió s'ha intensificat, especialment a Cisjordània. Les detencions arbitràries, la violència física i la criminalització de l'activisme social i polític són usades per a frenar les veus feministes que lluiten per una societat palestina més justa. Les activistes feministes viuen en alerta, enfronten constants amenaces, tortures i llargues penes de presó sense judici, com a mètode de repressió i control.

Les dones i nenes són sotmeses a diverses formes d'agressió sexual i humiliació per part dels oficials israelians, tant durant les detencions com a les presons. En elles, a més, reben insults, pateixen malnutrició, exposició

Samia Butmeh explica que l'obligació de signar aquesta clàusula és una mostra de l'opressió que exerceix Europa. Butmeh afegeix:

*"En signar això, esteu acceptant aquesta definició, independentment de les implicacions que tingui en la realitat; aquest és el perill. Per a nosaltres, això és opressió europea. No ens esteu donant el dret a definir-nos. Ens negueu el dret, ens esteu definint. Dieu que els palestins en la seva totalitat són terroristes. **No m'obligueu a acceptar la vostra definició, aquest és el problema. Volen que ens veiem com ells ens veuen. No podem acceptar aquesta definició dels palestins com a terroristes.** És molt greu. No ho podem acceptar. A nivell econòmic és clar que perdrem, i hem perdut (Birzeit va renunciar a signar la clàusula antiterrorista i va perdre el programa Erasmus Mundi), però què podem fer? És per aquest motiu que hem de generar altres cercles per construir relacions alternatives, altres marcs. **Desafiar això. I aquí és on entra en joc el paper de les ONG.**" (Entrevista amb Samia Butmeh 2023).*

Per tots aquests motius les persones entrevistades consideren que la clàusula antiterrorista de la Unió Europea acusant els partits polítics i les seves faccions armades de terrorisme **és una continuació d'aquesta tendència a criminalitzar per llei la lluita anticolonial palestina**. Són formes de resistència popular que fins i tot estan recollides per la legalitat internacional. Així, tot i que les Nacions Unides estableixen que qualsevol poble ocupat té dret a resistir mitjançant tots els fins al seu abast, en una excepcionalitat racista, la lluita anticolonial palestina és entesa en el marc del 'terrorisme'.

Segons Suheir Al Assad, el finançament condicionat en el context palestí és molt problemàtic, **especialment quan els governs estrangers l'utilitzen pel control polític**. Aquest tipus de finançament és perjudicial perquè està despolititzat, ignora el context local, ignora els problemes polítics subjacents, delimita l'agenda política i, per tant, **perpetua dinàmiques de poder existents**.

No s'estan exigint responsabilitats a Israel; Europa deixa que Israel continuï amb el dany del setge, l'ocupació, els assassinats, el robatori de terres i les demolicions de llars, les violències físiques, simbòliques, materials i la intensificació del genocidi. Com afirma Sahar Francis, "enlloc de responsabilitzar, boicotejar, desinvertir, acallem els palestins centrant-nos en elements de desenvolupament" i, per tant, acaba sent una eina per mantenir l'estatus quo de la violència, l'apartheid i l'ocupació.

a gasos tòxics, i humiliacions, com ser forçades a despullar-se o besar la bandera israeliana mentre són fotografiades. Amb freqüència, les ordres de detenció sovint es renoven indefinidament, permetent que les persones siguin retingudes durant mesos i fins i tot anys sense càrrecs ni dret a judici sense càrrecs.

Milliores que es proposen:

1. Cal que com a col·lectiu, organització, pressionis el teu govern local i els òrgans institucionals més amplis pertinents en funció de cada context perquè erradiquin el *conditional funding* com una forma de control polític colonial i un atac a la radicalitat de la lluita. Aquesta llei antiterrorista és una llei del Parlament Europeu, per tant, no es basa en un país concret, sinó que és una llei a nivell de la UE. La pregunta és com es pot desafiar això des de les ONG locals conjuntament amb les organitzacions palestines?

2. Pressionar la UE per revocar la llei de la clàusula antiterrorista. European Parliament Law.

La clàusula antiterrorista del Parlament Europeu criminalitza obertament la resistència palestina. Cal exercir mecanismes de rendició de comptes cap a les agències europees i els responsables de la presa de decisions com a forma de descolonitzar i transformar el desenvolupament.

3. Davant d'això cal treballar amb les ONG per redirigir el pensament cap a les estructures i adreçar les dinàmiques de poder.

Hi ha la constatació que la llei i els acords internacionals, no generen gaire canvis ni impactes tangibles sobre el terreny. **Cal crear noves estructures que ens permetin subsistir tot i estar oprimides.**

4. Per acabar, hi ha consens en les persones entrevistades que fa falta reconstituir el moviment d'alliberació nacional i preguntar-nos de quina forma es vol fer. El que fan evident és que això es produirà a través de l'agència política del poble palestí fora dels marcs dels finançadors i l'Autoritat Palestina, apel·lant a que cal **tornar a un sentiment d'unitat política.**

Samia Butmeh afirma que, en aquest sentit, la campanya BDS, que sorgeix com una aposta després d'Oslo, (tot i ser un moviment social, no un projecte polític), **pot ser una alternativa al procés d'onegeització per tal de construir moviment des de baix.** El BDS s'erigeix com una estratègia tàctica-política per tal d'aconseguir demandes clau (que van ser ajornades en els Acords d'Oslo), que es resumeixen en: 1. la retirada dels assentaments de Cisjordània; 2. el reconeixement de Jerusalem com a capital de Palestina; i 3. el dret de retorn de més de vuit milions de refugiades que actualment viuen a la diàspora, 4. la igualtat de drets de les palestines del 48 (Taraki 2006). És cert que el BDS qüestiona tot el marc d'Oslo: el sistema colonial, l'apartheid, les fronteres, l'annexació de terres, el dret de retorn, la Palestina històrica i el colonialisme sionista, però el BDS en la seva voluntat de transversalitat no es posiciona en com imaginem Palestina quan sigui lliure i com construïm el projecte polític.

NO N'HI HA PROU AMB SER PROPALESTÍ, CAL SER ACTIVAMENT ANTISIONISTA

“La solidaritat ha de ser política en comptes
d'humanitària, ha de donar suport a la resistència
palestina. Que sigui aquesta de la manera que escullin
les palestines: pacífica, no violenta,
amb boicot o armada”.

(Samia Butmeh)

“La solidaritat és interdependència des de baix”.

(Ruth Wilson Gilmore)

“La solidaritat és descolonitzadora o no és res”.

(Houria Bouteldja, 2018)

1. **La Solidaritat s'ha de transformar.** La qüestió palestina s'ha transformat de forma política dràsticament i la solidaritat també s'ha de transformar. No podem seguir amb el mateix marc narratiu (de relat) i estratègic que fa 20 anys. El món (Unió Europea, Estats Units, Israel) estan ensenyant una lliçó a totes les persones oprimides i subalternitzades a través de Palestina. No podem glorificar la resiliència palestina, tenim una responsabilitat com a éssers humans per buscar justícia en aquest món. Cal prendre una posició política radical i transformar l'estatus quo. Esperem que les aliades prenguin partit en aquesta lluita i que no sigui amb condicions.
2. **No victimitzar les palestines.** Les palestines estan en una situació de victimització, però no són víctimes. Tot i estar sota un règim colonial des de fa més de 76 anys, les palestines han resistit de forma admirable l'opressió, amb una resiliència que ha sigut referent i és referent a dia d'avui per la resta de pobles oprimits arreu del món. Sense ànim d'excepcionalitzar les palestines ni fetitxitzar-les com a heroïnes, sí que cal posar en valor que la resiliència i la resistència palestina és el que s'ha traspassat de generació en generació. Es podria resumir en moltes coses però una d'elles és **l'amor cap a la vida**, és la capacitat de fer del trauma i del dolor la fortalesa per seguir malgrat tot, estimant la vida. **Bouteldja (2018)**: "L'amor revolucionari és una política de pau, no pas una emoció, que passa per la renúncia a la blanquitud i, per tant, la pèrdua de privilegis colonials dels sionistes, i la solidaritat amb el poble oprimat. Ja que l'amor revolucionari és també la capacitat de veure en l'altre el teu propi patiment."
3. **La solidaritat ha de ser escoltar la crida de les oprimides**, i donar-los suport, però en cap cas **és una concessió del dominant cap a l'oprimat (Bouteldja)**. És a dir, **no es tracta d'ajudar els altres des de la superioritat moral**, sinó de desmuntar les pròpies complicitats amb l'ordre colonial i racista. La veritable solidaritat, doncs, **exigeix renúncies reals i és una pràctica d'autoalliberament compartit**, no una almoïna política.
4. Escoltar aquesta crida implica recolzar i estar disposat a carregar el cost i el pes d'aquesta lluita. Cal estar disposat a compartir els riscos polítics i les càrregues, entenent que **les opressions són compartides i la falta de la llibertat de les palestines és l'opressió de totes**. Entendre que la teva opressió és la meua també evita anar amb una actitud supremacista o de superioritat. Així com diu Cusicanqui: "la solidaritat és una forma d'amor des de la reciprocitat amb la voluntat de restaurar les relacions comunitàries trencades per la colonialitat" (Silvia Rivera Cusicanqui, 2010).
5. La solidaritat ha de ser una intenció, una voluntat d'utilitzar el propi privilegi per interrompre i desmantellar el poder, i estar disposada a fer front a les conseqüències de confrontar el poder, de lluitar contra discursos hegemònics, d'alçar-se contra la injustícia. Això implica entendre que les persones del Nord Global estan al cor de l'imperi i la lluita s'ha de lliurar des de dins de l'imperi.
6. Entendre que les palestines poden tenir formes de resistir, de lluitar, i d'organitzar-

se que no encaixen amb les maneres europees i occidentals, i no per això són menys vàlides. Per tant, és important donar suport a grups diferents a nosaltres encara que no encaixin amb els nostres valors.

7. En el context actual, cal donar suport a la resistència palestina.

Allò que realment està causant una fractura a l'escenari polític palestí és l'abisme entre una política de desafiament pur i dur (Hamàs i les faccions armades dels partits) i una política d'acomodació, cooperació i col·laboració (l'AP liderada per Abbas).

Tot i l'obsessió de l'esquerra occidental de buscar una alternativa a Hamàs progressista i secular, passen per alt un simple fet: en aquesta conjuntura històrica concreta en la qual ens trobem, les forces polítiques que segueixen mantenint i liderant una agenda de resistència no pertanyen a l'esquerra laica. (Jawad Omar, 2024). **En aquest context, deslegitimar la resistència palestina és una pràctica supremacista i colonial, ja que condueix al fet que si les palestines no encaixen segons els nostres barems del que ha de ser una víctima passen a ser excloses, ostracitzades, demonitzades, no mereixedores del nostre suport.**

8. Cal problematitzar el marc dels drets humans des de les entitats i anar més enllà, amplificar altres marcs més revolucionaris ja que s'ha mostrat del tot insuficient per aturar Israel en la seva neteja ètnica, intensificació del genocidi i apartheid colonial contra la població palestina. Els dos anys que testimoniem de genocidi han fet evident que el dret internacional és del tot insuficient si no hi ha voluntat política.

9. Com diu Angela Davis, cal reivindicar la importància de l'autodefensa front les formes de violència institucionalitzada.

En el context palestí, aquells que estan utilitzant la violència a dia d'avui ho fan per aconseguir un món millor i més just per a totes. Com diu Angela, "a vegades l'ús de la violència es fa necessari".

10. "Sigues conscient del lloc que ocupes com a persona, i com a organització i fes-te la pregunta. Estàs ajudant el sistema a mantenir l'estatus quo o estàs sabotejant alguna cosa dins d'aquest?"

11. Cal evitar els essencialismes i el tokenisme o pràctica simbòlica: cal veure les connexions d'eixos d'opressió i treballar amb aquestes interseccionalitats. Que les comunitats palestines de la diàspora treballin colze a colze i donin suport a les causes històriques (contra el racisme, fronteres, papers, treball sexual, decolonialitat). Evitar caure en les polítiques d'identitat o en les olimpíades de les opressions i practicar el que Bouteldja i els feminismes negres ens van ensenyar: "una solidaritat **basada en el reconeixement de diferències internes**, però unida per una causa comuna: **la lluita contra l'ordre blanc i la colonialitat**" (Bouteldja, 2018).

A les aliades blanques: entendre que les palestines com a subjecte polític de la

lluita han de liderar-la, però en xerrades, actes polítics, conferències s'ha de cedir l'espai i amplificar les veus de les persones palestines. Això vol dir no convidar a palestines només pel fet que siguin palestines. Evitar doncs els essencialismes identitaris, o la tokenització (l'ús de les indentitats no blanques des d'una perspectiva merament superficial). La identitat no és suficient. Cal reflexionar críticament; qui parla i des d'on parla. Qui està mantenint la conversa, on s'està duent a terme i qui en forma part? Qui està silenciats?

- 12. Forçar els donants a ser diferents i exigir-los responsabilitat i rendició de comptes.** Cal ser conscients dels efectes de la *donor intervention* a la lluita nacional per l'alliberació i per la causa feminista, i de l'alliberament sexual i de gènere.
- 13.** Dona suport a les palestines en la seva resistència. **No només quan son víctimes.**
- 14.** Ampliar la noció occidental de solidaritat: per a molts palestins, **la solidaritat no es limita només a les relacions polítiques amb altres moviments, sinó que també es manifesta en relació amb la terra.** És mitjançant la protecció, el coneixement i la cura de la terra que alguns palestins exerceixen la solidaritat amb ella i ensenyen a les generacions futures aquesta responsabilitat. Són aquests vincles que travessen el cos i pràctiques de resistència els que permeten als palestins dur a terme un procés descolonial diari, que construeix un present i un futur més enllà de la sobirania dels colons i la "geografia imaginada" (Said, 1978) que s'imposa a la terra (Tabar, 2017: 11).
- 15. Dóna suport als feminismes palestins, encara que prenguin formes que ens puguin semblar 'poc feministes'** segons els nostres barems blancs occidentals i seculars. Fuig d'un feminisme abstracte i dóna suport als feminismes decolonials i antiracistes que estan articulant estratègies per assolir un món millor per a totes. Sobretot, per aquelles que estan més a sota de la piràmide, les que estan més lluny de la llibertat.
- 16. Entendre que el moviment feminista secular té múltiples punts de trobada amb els moviments feministes islàmics.** El fracàs del moviment nacional secular per consolidar una agenda nacional, la institucionalització i la major professionalització del moviment de dones (Kuttab, 2007), i la profunda escissió política en la política palestina (entre Fatah i Hamas) estan causant una crisi de representació. A més, "l'enfocament dels drets humans universals, destinat a ser utilitzat com una eina d'empoderament a nivell mundial, està debilitant el feminisme autòcton" (Jad, 2018: 167). És a dir, "l'apropiació global d'aquest terme per part de la indústria del desenvolupament" (Kandiyoti, 2019) ha resultat en una societat despolititzada. En aquesta conjuntura política, els islamistes "van aparèixer com una alternativa a la direcció nacional secular" (Kuttab, 1993: 83 i Jad, 2010; 2018).

Jad argumenta que "el debilitament del moviment de dones palestines per no haver pogut ser una força mobilitzadora inclusiva ha estat en gran part

reemplaçada per les dones islamistes, amb la seva enorme capacitat de mobilització." (Jad, 2010: 169).

17. **Cal deixar de donar resposta a les acusacions antisemites.** Deixa de justificar-te dient que la teva lluita no és antisemita, perquè sense voler-ho estàs reforçant la trampa sionista que instrumentalitza l'antisemitisme per acallar la dissidència política contra el sionisme.
18. Cal articular estratègies per tal de construir el poder des de baix per mantenir una solidaritat basada en el principi de reciprocitat i que no reproduceixi relacions de poder.
19. **El BDS pot ser una alternativa tàctico-estratègica per tractar estructures de poder que han generat opressió. Butmeh i Tabar argumenten que,** per exemple, quan la UE diu: 'no finançarem l'agricultura', ells diuen: 'd'acord ho farem nosaltres'. Creem un mercat alternatiu, desplaçem els productes israelians, generem un espai d'agència perquè entenem les vinculacions entre el dret, la política, l'economia, l'orientalisme i el patriarcat". El BDS ha sigut criticat per moure's en un marc purament de drets, com a molt blanc, poc revolucionari, al·legant que no busca la transformació radical, sinó la reforma. Però segons Butmeh un contra argument és "que en el món *mainstream* que vivim, la qüestió quan no ets hegemònic és com utilitzes el llenguatge i com et fas visible".

*El moviment BDS intenta empènyer els límits. El BDS ha intentat utilitzar estratègicament el marc dels drets humans i el dret internacional per deslegitimar el sionisme. Ho han fet de manera estratègica, utilitzant el sistema en què vivim, però sense deixar-se cooptar per ell. **Han portat el dret internacional al seu límit, i la gent comença a fer-se'n ressò.** No només parlen de drets humans, sinó de colonialisme sionista, apartheid, ocupació. Aconsegueixen tenir ressò internacionalment (Linda Tabar).*

Butmeh continua explicant que el BDS "**és un espai on l'agència palestina està desenvolupant-se políticament, econòmicament i conceptualment. Estem intentant desafiar no només l'estatus d'Israel en l'àmbit internacional i ressaltar el seu paper opressor, sinó que també estem intentant crear estructures diferents dins la societat que ens permetin continuar, fins i tot quan estem oprimits**" (Entrevista amb Butmeh, 2023).

20. **Malgrat això, sense la comprensió d'aquest mapa complex, la intervenció esdevindrà molt marginal i alimentarà la tendència neoliberal.** En aquesta línia, el BDS es pot concebre com un mecanisme d'**empoderament feminista**, ja que aborda els temes econòmics que tenen implicacions de gènere. Així, segons Butmeh, confronta les arrels que fan que les dones estiguin marginades econòmicament degut al colonialisme i per la destrucció de certs sectors de l'economia, com són l'agricultura i la manufactura. El BDS contempla les qüestions que tenen a veure amb els sectors productius i de l'economia, ja que són el nucli

de qualsevol assumpte polític, argumenta Butmeh.

En definitiva, tal com afirma Linda Tabar: "en aquest moment històric, la descolonització anticolonial requereix desmantellar l'aparell de l'estat colonitzador, així com l'Autoritat Palestina i el seu règim neoliberal, i garantir la repatriació de terres". (Tabar, 2017: 11).

LA DESCOLONITZACIÓ NO ÉS QUELCOM ABSTRACTE, ÉS UN CAMÍ QUE ANEM FENT

“La rendició de comptes com a eina de
descolonització o de transformació del
desenvolupament.”

(Entrevista Linda Tabar, 2023)

“Els i les palestines busquen la seva llibertat. Cal
com a entitat respectar i donar suport a aquest
enfocament”.

(Entrevista Lina Ismail, 2023)

12.

Hi ha consens amb les dones entrevistades que la **descolonització no és un objectiu, sinó un procés**. En aquest procés s'ha posat molt èmfasi en afirmar què fa falta per **desmantellar les estructures (locals i globals) sobre les quals s'articula el sistema colonial d'apartheid, de neteja ètnica i de genocidi**, i fa falta construir-ne d'altres, d'alternatives.

Mesures que es proposen a nivell local:

En aquest marc, es **proposa posar l'accent en la manera en la qual s'organitza la societat civil que dóna suport a Palestina**. Els marcs del feminisme neoliberal, el desenvolupament i els projectes d'empoderament de les dones són considerats no només poc transformadors, sinó perjudicials pel moviment feminista i d'alliberament dels cossos queer palestins, ja que estan dissenyats fora del context palestí, afectant pejorativament a les prioritats del moviment, i a la manera d'articular-se i de lluitar: passant d'experiències comunitàries, de lluita de classes i lluita anticolonial, a un moviment professionalista, atomitzat, individualista, elitista i, per tant, exclouent. De fet, per a les persones entrevistades la tendència professionalista de l'empoderament liberal, i els projectes anomenats de gènere estan arrelats a relacions de poder colonial que afirmen que estan debilitant la causa palestina.

"No necessitem que ningú vingui a ensenyar-nos o empoderar-nos, ja que sovint no els agrada la feina que fem perquè la consideren massa radical i extrema. Ens estan instruint per realitzar una tasca liberal, desradicalitzant el nostre moviment i construint capacitats que no desitgem, fomentant la professionalització. Tot això està arrelat a la supremacia blanca i a una perspectiva colonial. No estan intentant empoderar-nos, sinó canviar el moviment". (Entrevista amb S.Assad 2023)"

"Alguns s'aproximen a nosaltres amb l'objectiu d'oprimir-nos, mentre que altres ho fan per controlar la nostra lluita. Ambdues actituds són profundament perjudicials i igualment nocives. (Entrevista amb S.Assad, 2023)"

Aquestes estructures han minat l'agència de les dones palestines, la manera de pensar i articular la lluita, i la feina extraordinària que han realitzat i continuen realitzant al llarg de la història.

Així, segons Assad, "no volen que les dones es dediquin a la tasca d'alliberament. Volen que les dones es dediquin a un feminisme reformista: anar a l'ajuntament i demanar coses, acudir a l'Autoritat Palestina (que no té autoritat) i sol·licitar millores, com si tinguéssim un país o un estat. Aquesta és la seva visió" (Entrevista amb S.Assad, 2023).

Davant d'això, fa falta descentralitzar Occident, deixar de buscar la validació europea. Alliberar les nostres ments implica desaprendre les pràctiques nocives que el capitalisme i el colonialisme ha deixat en nosaltres, com la creença hegemònica que Occident és referent de progrés i modernitat.

Cal posar més l'accent en el treball situat i comunitari, no en grans conferències i esdeveniments, tot i sabent que el treball comunitari pot ser desafiant per a cossos queer i feministes. Cal construir les bases de la manera com estem fent la feina. Hem estat ocupats

durant tant de temps amb la terminologia, el marc de com hauríem de fer la feina, que hem dedicat molt poc al treball organitzatiu. **En aquest procés de descolonització, la manera com ho fem té tot el valor, ja que la decolonialitat és una praxi quotidiana, no és l'objectiu, sinó el camí que prenem per aconseguir-lo.** Així doncs, com diu *Queers in Palestine* "cal imaginar radicalment un món diferent i posar en pràctica aquesta imaginació organitzant-nos per a lluitar contra els sistemes actuals i construir el futur des del present" ²⁶.

"Necessitem un espai per concebre quina societat volem i treballar en aquesta direcció. Personalment, aspiro a una societat feminista, anticapitalista i antiracista, que reconegui aquestes estructures com a sistemàtiques. **Busquem crear alternatives en la nostra manera de viure, en com establím relacions entre nosaltres, en com ens organitzem col·lectivament i en com volem manejar i protegir la terra.** La nostra existència com a poble està intrínsecament vinculada a la terra" (Entrevista amb Linda Tabar, 2023).

En comptes d'ajuda, compensació.

Linda Tabar argumenta que cal parlar de compensacions. En lloc de finançar Israel i de polítiques de desenvolupament, pensem en termes de compensació per la història de destrucció provocada pel colonialisme. **Podríem pensar, per exemple, en la possibilitat de rebre diners de forma integral sense haver de justificar-los? O donar suport a un moviment, col·lectiu, entitat per la tasca política que realitzen sense necessitat de justificació. Segons Tabar,** es donen subvencions com a gest polític per reconstruir l'Iraq, però cada dòlar es negocia. Això és una altra forma de colonització. **Aquestes són preguntes importants que hem de plantejar-nos. "Cal replantejar tota aquesta estructura dels donants i començar a parlar de responsabilitat i rendició de comptes"**(Entrevista amb Linda Tabar, 2023).

Cal crear espais polítics per a la solidaritat, espais polítics **perquè els palestins tinguin l'agència per decidir què volen, i com ho volen,** i això implica elaborar un marc d'anàlisi del poder alternatiu.

Mesures que es proposen a nivell internacional:

- 1. Com afirmen** Hala Marshood i Suheir Al Assad: **cal desexcepcionalitzar Palestina.** El capitalisme racial, el racisme, les corporacions i la industrialització no fan de Palestina un cas excepcionalment complex o únic en allò que Israel intenta fer. **La situació a Palestina és comparable a la de molts altres llocs del món.** Palestina no és quelcom excepcional. **Globalment, cal traçar les interrelacions entre política interna i política exterior.** Mentre els pobles indígenes, migrants, persones negres i racialitzades, i refugiats estiguin oprimits, hauran d'enfrontar-se a totes aquestes estructures que els desposseeixen de poder. **Des del Sud Global: hem de destacar aquestes connexions i interrelacions.** Quan les

²⁶ Text sencer a l'enllaç següent:

<https://queersinpalestine.noblogs.org/post/2024/10/05/from-palestine-to-the-world-october-2024/>

reconeguem com un problema, les podrem incloure en les nostres solucions. L'opressió està globalitzada, així com el capitalisme i l'imperialisme. **Hi ha molts actors que enforteixen l'estructura que ens oprimeix, però no els veiem i, per tant, no abordem la qüestió adequadament.**

2. Tenir en compte que quan **les persones es relacionen entre elles esdevenen perilloses pels dispositius de poder**. Les relacions i els llaços comunitaris són de cabdal importància en la resistència contra la violència. L'estructura de violència tem que la gent s'adoni que, unida, té poder. Per aquest motiu, és cabdal desinvertir de les estructures de violència, i **veient que l'estat és un agent de violència, cal crear nous mètodes i llenguatges que no passin necessàriament per l'estat.**
3. **En aquesta línia, cal preguntar-nos com pensar la descolonització des d'una perspectiva geogràfica més ampla?** A través d'una anàlisi comparativa, podríem preguntar-nos: com podem començar a explorar les maneres en què els diferents pobles han estat desposseïts, tot i les seves diferències, a través de les formacions estructurals de la sobirania colonitzadora? Per exemple, l'expulsió massiva i el genocidi dels pobles indígenes, el segrest i l'esclavització de persones del continent africà o treballadors amb contractes d'abús, o les formacions actuals dels modes depredadors d'acumulació capitalista, que es basen en la confiscació d'actius de les persones pobres i racialitzades, i que per a moltes persones resulten en migració forçada (Tabar, 2017: 9). Com podem establir connexions entre aquestes geografies diverses, però tanmateix profundament interconnectades?
4. Mentre l'Organització per l'Alliberament de Palestina - OLP articulava la descolonització en teoria en l'àmbit polític, econòmic i judicial (sota la forma d'un programa), van ser les pràctiques d'organització massiva les que van donar forma concreta a aquesta visió. Especialment, durant **la Primera Intifada, la resistència popular de masses es va fonamentar en desvincular-se del tot de l'estat colonial. Així, els i les palestines van imaginar i posar en pràctica les bases per a estructures i relacions decoloniales alternatives mitjançant alternatives econòmiques populars anti-capitalistes** i infraestructures que van construir, com ara cooperatives, programes d'educació popular, serveis sanitaris de base i comitès de dones. Això ens porta a qüestionar-nos de quina manera aquesta infraestructura i les institucions existents (ja creades) poden ser reclamades i reactivades pels palestins per a un futur alliberat i anticolonial.

En aquesta línia, esdevé important **recuperar i reactivar el potencial radical palestí** que va existir durant els anys vuitanta com una noció autòctona d'empoderament, que prometia la transformació mitjançant la mobilització i l'acció col·lectiva. Lluny de romantitzar o glorificar el passat, però reconeixent-ne les tensions internes —com ara la creença que l'Autoritat Palestina podia esdevenir una eina per a l'emancipació social—, cal, pel que fa a les dones i les dissidències sexuals i de gènere, **desprendre's del model d'empoderament individualista, instrumentalitzat i neoliberal** importat per la indústria internacional dels donants, i **tornar a prioritzar una agenda feminista descentralitzada**, arrelada en i

favorable al moviment de resistència (Abdo, 2010; Abu-Lughod, 2009; Kandiyoti, 2019).

5. **Fa falta crear poder popular a través dels nostres moviments col·lectius.** Per resistir activament al fet que els subjectes marginats i colonitzats estan sempre en un procés en contra de la desagregació de la vida i de l'atomització dels individus, de lluita contra la por que aplica l'entitat colonial en cada aspecte de la vida.

Com deia Fanon, "el capitalisme i el colonialisme és una força acrítica i no pensant", **és crucial articular-se des de diferents lluites (treballadores, moviment trans, moviment boig)** i estudiar les fluctuacions de poder, ja que **quan entenem el que passa a Palestina entenem la naturalesa del món com una estructura supremacista, de jerarquia racial i colonial (entrevista amb Suheir al Assad).**

6. **Kevorkian apunta que cal fer aliances en l'àmbit global i, sobretot, amb el Sud Global.**

"És només a través del treball i la mobilització col·lectiva que podem assolir aquest objectiu, des de Palestina fins a Sud-àfrica, Puerto Rico, l'Índia, Nicaragüa, el Brasil, Amèrica del Nord, el Canadà i Europa" (entrevista amb Kevorkian). Només a través del reforç de les estructures de solidaritat social podem afrontar les grans estructures de poder. La nostra lluita s'emmarca en una estructura global que causa danys a moltes comunitats. Aquest enfocament ens permetrà **abordar amb més força les estructures de poder que oprimeixen no només Palestina, sinó també altres regions afectades per dinàmiques similars.**

7. És cabdal abordar la **repatriació física de la terra** a la població indígena palestina. Cal garantir la repatriació de la terra i la titularitat indígena dels recursos naturals, i treballar de manera sostinguda cap a aquest objectiu. **Les persones aliades han de situar aquest enfocament al centre.**

8. **La causa dels presos al centre de la lluita.**

Hi ha més de 11.000 persones preses dins les presons israelianes. Moltes d'elles en situació de detenció administrativa²⁸, això vol dir sense dret a un judici just, ni un advocat, patint tortures, aïllament i assassinats. Els líders palestins estan empresonats, i gran part del jovent entra de forma intermitent a presó com una estratègia colonial per infringir la por i desactivar la possible resistència i resiliència. Nois i noies joves de moviments estudiantils són un objectiu del colonialisme sionista, en campanyes massives de detencions arbitràries amb l'únic objectiu de desarticular moviments de resistència i mobilització política antisionista. Molts presos han mort torturats, i els cossos no es repatrien, negant a les famílies el dret

28 La detenció administrativa és una estratègia de repressió del règim sionista en què empresona persones palestines sense saber quin crim han comès, sense dret a defensa ni a judici just. El règim de detenció administrativa es renova cada 6 mesos arribant a persones que han estat 20 anys darrere reixes sense cap acusació. Es considera per les associacions de drets humans i de presos una estratègia de repressió de la població i de terror.

a fer el dol. La repressió arriba a nivells tan alts que Israel segresta els cossos dels palestins un cop morts per evitar que els palestins puguin fer els dols comunitaris, i practicar formes indígenes de relació amb la mort, de comunitat, de resiliència i de sanació col·lectiva.

9. Cal reclamar la narrativa.

No es pot acabar aquesta recerca sense mencionar els esdeveniments a Gaza. Tot i que la intensificació del genocidi a Gaza està fora de l'abast d'aquesta recerca, cal mencionar que formen part d'un projecte més ampli destinat a desplaçar la població palestina de Gaza, Cisjordània i aquells que viuen en els territoris del 1948, en allò que sembla un punt d'inflexió en la continuada neteja ètnica dels palestins que va començar abans del 1948 i el procés de Nakba contínua, segons afirma Raya Ziada. (Entrevista Raya Ziada, 2023).

Les palestines, estem molt cansades d'haver de demostrar de totes les formes possibles, amb llenguatges sofisticats, professionals, utilitzant el dret internacional, els drets humans, que la nostra lluita és una lluita legítima. Des del 1948 que lluitem amb el llenguatge, i s'ha intensificat des del 7 d'octubre de 2023. Des que naixem estem en aquesta tasca tan àrdua i difícil d'explicar-nos i explicar el nostre dolor cap al món. De justificar-nos cap al món. Estem cansades d'haver de legitimar la nostra existència. Com a palestines, com a àrabs, com a pobles colonitzats s'espera de nosaltres que tot i l'immens dolor que travessa el nostre poble utilitzem un llenguatge racional, objectiu, confortable a les orelles blanques, a la mirada occidental. Se'ns demana utilitzar el llenguatge dels drets humans, de la legalitat internacional per sonar prou legítimes, prou amables, prou bones per ser defensades, però ara hem vist que els drets humans són una fal·làcia, que només serveixen per les persones blanques i europees. Estem cansades d'haver de justificar una vegada i una altra la nostra humanitat. Se'ns demana ser la víctima perfecta. Ho hem explicat de totes les formes possibles. **Cal establir nosaltres els termes de la nostra pròpia conversa.**

10. Que les aliades amplifiquin el nostre relat:

Portem des del 1936 encarnant una lluita per l'alliberament contra el colonialisme i l'imperialisme a nivell global. **Les palestines ens estan alliberant a totes.** Les palestines estan resistint la deriva autoritària dels sistemes neoliberals, neocolonials i de seguretat dels quals Israel n'és el màxim exponent, amb la complicitat dels països occidentals. El poble palestí s'enfronta a un projecte estratègic de l'imperialisme d'Israel que no és un estat normal, sinó que és un actor per interposició d'uns interessos molt més forts i profunds.

"El poble palestí porta molt de temps lluitant no només perquè es reconegui la seva opressió i el seu patiment, sinó fonamentalment perquè el món reconegui l'imperatiu de resistir. Aquesta necessitat de resistir, i el dret a aquesta resistència, es tornen encara més crítics en un context global en què es manipula la narrativa de la resistència palestina i s'utilitza cínicament per justificar i legitimar la guerra que el sionisme lliura des de fa un segle contra l'existència i l'agència palestines. **És un escenari pervers en què l'acte de resistència,**

essencial per a la supervivència i la possibilitat de justícia, es tergiversa per justificar l'opressió que busca superar." (Article publicat a Mondoweiss, 31 de maig de 2024 per Abdeljawad Omar).

Un exemple és que actes de resistència armada per part dels palestins contra l'exèrcit és categoritzat com a 'violència', però que Israel tingui armes nuclears, cometi un genocidi i que exerceixi terrorisme d'estat, no es considera violència per la narrativa internacional hegemònica.

- 11. "L'esquerra ha de fer front a aquest fet bàsic.** La solidaritat amb Palestina no pot basar-se en una política que descarti, passi per alt o demonitzi Hamàs. Aquesta postura no captura les complexitats i contradiccions inherents a la lluita palestina. En fer-ho, l'esquerra blanca europea passa per alt la línia divisòria entre la col·laboració i la resistència per compte propi i amb risc propi." (Abdeljawad Omar). Això no vol dir que a nivell d'agenda social les palestines i les feministes palestines i queer estiguin d'acord amb l'agenda interna de Hamàs, però això esdevé quelcom que els toca gestionar internament, i les aliades internacionals (i aquí incloc les ONG) ho han de respectar, ja que les **palestines no necessiten agents internacionals que els diguin com han d'enfocar la lluita feminista situada en el seu propi context.**

- 12. Cal desmantellar de forma total i rotunda el règim sionista ja que és una amenaça contra la humanitat.**

Com argumenta el col·lectiu *Queers in Palestine*, el colonialisme d'assentaments sionista ha estat perpetrat contra les terres del Lemen, el Líban, Síria, l'Iraq i Palestina, però no es deté aquí: el sionisme és una amenaça global. Mentre Palestina s'utilitza com a camp de proves de l'ens sionista, per desenvolupar tecnologies d'opressió (incloent-hi invasions cibernetiques i guerra tecnològica), per controlar a les persones i reprimir la resistència a tot el món, aquestes invencions sionistes s'exporten i s'utilitzen per a la violència estatal i per a l'expansió colonial, imperial i capitalista. La influència de l'ens sionista s'estén a la geopolítica i l'extracció de recursos a Amèrica Llatina i Àfrica, des de projectes miners a Namíbia fins a l'extracció de diamants a Angola i 'Cop City' als Estats Units. La seva agressió només pot ser continguda mitjançant la lluita i l'abolició del sistema carcerari i el desmantellament del sistema sionista.

Per acabar

Mentre escric aquestes línies, portem més de 2 anys testimoniant la intensificació del genocidi a Gaza. En un escenari que supera la pitjor de les distòpies, on Israel ha vulnerat totes i cada una de les seves obligacions estipulades pel dret internacional sense cap tipus de represàlia ni sanció. On el genocidi no només no s'ha condemnat sinó que s'ha reivindicat pels vells poders colonials i imperialistes (França, Alemanya, Gran Bretanya i els EUA). On la criminalització i persecució del moviment per Palestina arreu ha augmentat amb la instrumentalització del mantra de l'antisemitisme per callar les crítiques al sionisme. Això ha evidenciat el racisme anti àrab i la islamofòbia extrema inherent a les estructures de l'Europa fortaleza i del sistema món-modern-colonial que han estat sostingudes per les esquerres i revindicades per l'extrema dreta.

El nivell d'horror del que som testimonis a temps real i en directe, ha traspassat límits inimaginables i deixen atònita i paraitzada la humanitat. Davant d'una neteja ètnica sense precedents, afirmo que les palestines el que ensenyem al món és el poder de la resistència, i com la capacitat de resistir és el que ens manté vives, i "sanes". Em refereixo a la resistència (en totes les seves formes, armada i no armada) i no des de la heroïcitat, sinó **de la resistència que creu que és possible transformar i abraçar una altra forma de fer les coses.** Des de la revolució com quelcom que és allà latent, com una força en potència, com una possibilitat.

L'esperança com una pràctica radical:

Ens tempta quedar-nos en la desesperança, en l'immobilisme, però agafem el poder de l'esperança com una disciplina. **Com diu Davis, la construcció d'esperança com un element essencial radical i revolucionari.** Generar una esperança que passi de generació en generació, com un exercici de construcció de memòria i de testimoniatge pels nostres ancestres, per les que ja no hi són i a la vegada per honrar les generacions futures que vindran. Perquè perdre l'esperança i deixar d'imaginar un futur no és una opció, i perquè la possibilitat de la revolta, és allà sempre present com una llum latent.

Com diu el manifest de Queers in Palestine "Els nostres cossos tenen mal d'esgotament, els nostres esperits estan derrotats pel pes implacable de l'opressió. En aquesta terra que ens va ser robada, on vivim el genocidi a cada moment, l'esperança és una pràctica radical. Som guerreres, supervivents, rebels. No serem extingides. La indiferència del món és una traïció, ho sabem. No permetrem que la nostra decepció ens consumeixi. Impulsades per la nostra ràbia i dolor col·lectiu, ens unim i ens empoderem. Malgrat aquests temps difícils, canalitzem la nostra esperança com una força col·lectiva de resistència als mateixos fonaments d'aquests sistemes injustos, a Palestina i a tot arreu. No sols sobreviurem a aquest genocidi, prosperarem, reclamant la nostra terra robada i construint un futur lliure de les cadenes, del patriarcat, el colonialisme, el capitalisme i el sionisme"²⁹.

Per acabar, al lema de la política israeliana Golda Meir que clamava 'els vells moriran i els

29 Consultar el manifest complert a: <https://queersinpalestine.noblogs.org/>

joves oblidaran' podem respondre 76 anys després de la Nakba que no oblidem. Jo, Laila, neta de Fàtima i filla de Samira, porto aquesta lluita i aquesta història teixida ben endins. Al igual que les meves companyes de la diàspora, no pararem fins trencar les cadenes de la presó, fins que hi hagi llibertat, reparació i justícia, tenint l'esperança de tornar i viure en emancipació i llibertat a tota la Palestina històrica, del Riu fins al Mar.

Bibliografia

- Abdo, Nahla. 'Imperialism, the State, and Ngos: Middle Eastern Contexts and Contestations'. *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East* 30, no. 2 (1 August 2010): 238–49. <https://doi.org/10.1215/1089201X-2010-010>
- Abdo-Zubi, Nahla. *Captive Revolution: Palestinian Women's Anti-Colonial Struggle within the Israeli Prison System* /. London, [England]: Pluto Press, 2014.
- Abu-Lughod, Lila. 'Dialects of women's empowerment: the international circuitry of the arab human development report 20051 | International Journal of Middle East Studies | Cambridge Core', 1 February 2009. <https://www.cambridge.org/core/journals/international-journal-of-middle-east-studies/article/dialects-of-womens-empowerment-the-international-circuitry-of-the-arab-human-development-report-0051/7346E4343D285B2A7A4395B35796B920>.
 — *Do Muslim Women Need Saving?* Harvard University Press, 2013.
 — "'Orientalism' and Middle East Feminist Studies'. Edited by Meyda Yegenoglu, Zehra Arat, Homa Hoodfar, Judith Tucker, Haideh Moghissi, Ziba Mir-Hosseini, Deniz Kandiyoti, Fatima Mernissi, and Ruth V. Ward. *Feminist Studies* 27, no. 1 (2001): 101–13. <https://doi.org/10.2307/3178451>.
 — *Remaking Women: Feminism and Modernity in the Middle East*. Princeton University Press, 1998.
 — 'The Debate about Gender, Religion, and Rights: Thoughts of a Middle East Anthropologist', 5 October 2006.
- AbuLughod, Lila. 'The Romance of Resistance: Tracing Transformations of Power through Bedouin Women'. *American Ethnologist* 17, no. 1 (1990): 41–55. <https://doi.org/10.1525/ae.1990.17.1.02a00030>.
- Abu-Lughod Lila, Hammami Rema, Selhoub Kevorkian. 'The cunning of Gender Violence'. Duke University Press Durham and London 2023.
- Achcar, Gilbert. *The People Want : A Radical Exploration of the Arab Uprising* /. London, [England] : Saqi Books, 2013.
- Al-Ali, Nadjé. 'Up against Conceptual Frameworks: Post-Orientalism, Occidentalism and Presentations of the Self'. *Secularism, Gender and the State in the Middle East: The Egyptian Women's Movement*, July 2000. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511489518.003>.
- Allen, Amy. 'Feminist Perspectives on Power'. In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, edited by Edward N. Zalta, Fall 2016. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2016. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2016/entries/feminist-power/>.
- Allouche, Sabiha. 'A Review of Jasbir Puar's The Right to Maim (and Additional

Interjections)', 2018.

<https://doi.org/10.13140/rg.2.2.27247.89764>.

- Bahri, Deepika. *Vents d'Est, vents d'Ouest: Mouvements de femmes et féminismes anticoloniaux*. Graduate Institute Publications, 2016.
- Basu, Amrita. *Women's Movements in the Global Era: The Power of Local Feminisms*. Boulder, États Units: Westview Press, 2010.
<http://ebookcentral.proquest.com/lib/soas-ebooks/detail.action?docID=488064>.
- Bell Hooks. 'Theory as Liberatory Practice'. *Yale Journal of Law and Feminism* 4 (1991): 13.
- Birzeit University. تاسايسل او لمعلا قبراوم : نيطسلف يف عامتجالا عونلا رمؤم لوالا مويلا. Accessed 6 April 2019.
<https://www.youtube.com/watch?feature=youtu.be&v=4gz5-av5D6s&app=desktop>.
- Bouteldja, Houria. "Los árabes los judíos y nosotros, hacia una política del amor revolucionario. Akal/Inter Pares. 2018.
- Brah, Avtar. *Cartographies of Diaspora : Contesting Identities*/. Gender, Racism, Ethnicity. London : Routledge, 1996.
- Charrad, Mounira M. 'Gender in the Middle East: Islam, State, Agency'. *Annual Review of Sociology* 37, no. 1 (2011): 417–37.
<https://doi.org/10.1146/annurev.soc.012809.102554>.
- Elia, Nada. "Justice is indivisible: Palestine as a feminist issue." *Decolonization: Indigeneity, Education & Society* 6.1 (2017).
- Farsakh, Leila. "Democracy Promotion in Palestine: Aid and the "DeDemocratization" of the West Bank and Gaza". *Center for Development Studies. Birzeit University* (2012).
- Fleischmann, Ellen L. 'The Emergence of the Palestinian Women's Movement, 1929–39'. *Journal of Palestine Studies* 29, no. 3 (1 April 2000): 16–32.
<https://doi.org/10.2307/2676453>.
- Foucault, Michel. *El orden del discurso*. Buenos Aires: Tusquets, 2008.
- Gerges, Fawaz A. 'The Study of Middle East International Relations: A Critique'. *British Journal of Middle Eastern Studies* 18, no. 2 (1991): 208–20.
<http://www.jstor.org/stable/196040>.
- Giacaman, Rita, Islah Jad, and Penny Johnson. 'For the Common Good? Gender and Social Citizenship in Palestine'. *Middle East Report*, no. 198 (1996): 11–16.

<https://doi.org/10.2307/3012868>.

- Giacaman, Rita, and Penny Johnson. "'Our Life Is Prison' | Journal of Middle East Women's Studies | Duke University Press'. Accessed 7 February 2019.
<https://read.dukeupress.edu/jmews/article-abstract/9/3/54/43165>.
- Gijón Mendigutía, Mar. Historia del movimiento de mujeres en Palestina, ENDIGUTIA, 2016.
<https://www.casadellibro.com/libro-historia-del-movimiento-de-mujeres-en-palestina/9788416350407/2944047>.
- Grewal, Inderpal, and Caren Kaplan. 'Introduction: Transnational Feminist Practices and Questions of Postmodernity'. *Scattered Hegemonies: Postmodernity and Transnational Feminist Practices*, 2006, 1–33.
— *Scattered Hegemonies: Postmodernity and Transnational Feminist Practices*. U of Minnesota Press, 1994.
- Guérin, Isabelle, Santhosh Kumar, and Isabelle Agier. 'Women's Empowerment: Power to Act or Power over Other Women? Lessons from Indian Microfinance'. *Oxford Development Studies* 41, no. sup1 (1 August 2013): S76–94.
<https://doi.org/10.1080/13600818.2013.781147>.
- Haddad, Toufic. *Palestine Ltd: Neoliberalism and Nationalism in the Occupied Territories* /. Soas Palestine Studies. London : I B Taurus, 2016.
- Hall, Stuart. 'Avtar Brah's Cartographies: Moment, Method, Meaning'. *Feminist Review*, no. 100 (2012): 27–38.
<https://www.jstor.org/stable/41495192>.
- Hammami, Rema. 'NGOs: The Professionalisation of Politics'. *Race & Class* 37, no. 2 (1 October 1995): 51–63. <https://doi.org/10.1177/030639689503700200>.
— 'Palestinian NGOs since Oslo: From NGO Politics to Social Movements?' *Middle East Report*, no. 214 (2000): 16–48.
- Hanafi, Sari, and Linda Tabar. *The Emergence of a Palestinian Globalized Elite : Donors, International Organizations and Local NGOs* /. Jerusalem : Institute of Jerusalem Studies ;, 2005.
- Hanafi, Sari, and Linda Tabar. 'The "Women and Development" Discourse and Donor Intervention in Palestine'. *Gender in Conflicts: Palestine, Israel, Germany* 3 (2006): 199.
- Hanieh, Adam. *Lineages of Revolt: Issues of Contemporary Capitalism in the Middle East*. Chicago, Etats Units: Haymarket Books, 2013.
<http://ebookcentral.proquest.com/lib/soas-ebooks/detail.action?docID=1321764>.
- Hasso, Frances S. 'Bargaining with the Devil: States and Intimate Life'. *Journal of Middle East Women's Studies* 10, no. 2 (2014): 107–34.

<https://doi.org/10.2979/jmiddeastwomstud.10.2.107>.

- Hasso, Frances Susan. *Resistance, Repression, and Gender Politics in Occupied Palestine and Jordan* /. 1st ed. Gender, Culture, and Politics in the Middle East. Syracuse, N.Y. : Syracuse University Press, 2005.
- Hawari, Yara. 'The Political Marginalisation of Palestinian Women', 2019.
- IPMN. *Dr Ilan Pappé at IPMN Annual Conference, Chicago, IL Oct 2014*, 2014. <https://vimeo.com/111223021>.
- Jad, Islah. 'Claiming Feminism, Claiming Nationalism: Women's Activism in the Occupied Territories', 1995. <https://fada.birzeit.edu/jspui/handle/20.500.11889/2321>.
 - . 'NGOs: Between Buzzwords and Social Movements'. *Development in Practice* 17, no. 4–5 (1 August 2007): 622–29. <https://doi.org/10.1080/09614520701469781>.
 - . 'The Conundrums of Post-Oslo Palestine: Gendering Palestinian Citizenship'. *Feminist Theory* 11, no. 2 (August 2010): 149.
 - . 'The Demobilization of a Palestinian Women's Movement: From Empowered Active Militants to Powerless and Stateless "Citizens" | The Consortium on Gender, Security and Human Rights"', 2008. <https://genderandsecurity.org/projects-resources/research/demobilization-palestinian-womens-movement-empowered-active-militants>.
- Jad, Islah, Islah. *Palestinian Women's Activism: Nationalism, Secularism, Islamism*. Syracuse University Press, 2018.
- Joseph, Suad. 'Thinking Intentionality Arab Women's Subjectivity and Its Discontents'. *Journal of Middle East Women's Studies* 8, no. 2 (1 July 2012): 1–25. <https://doi.org/10.2979/jmiddeastwomstud.8.2.1>.
- Joseph, Suad, and Susan Slyomovics, eds. *Women and Power in the Middle East*. Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press, 2001.
- Kabeer. 'Gender Equality and Women's Empowerment: A Critical Analysis of the Third Millennium Development Goal 1: *Gender & Development*: Vol 13, No 1', 2005. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13552070512331332273>.
 - 'Resources, Agency, Achievements: Reflections on the Measurement of Women's Empowerment - Kabeer - 1999 - Development and Change - Wiley Online Library', 1999. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-7660.00125>.
- Kabeer, Naila. 'Gender Equality and Women's Empowerment: A Critical Analysis of the Third Millennium Development Goal 1'. *Gender & Development* 13, no. 1 (March 2005): 13–24. <https://doi.org/10.1080/13552070512331332273>.
- Kandiyoti, Deniz. 'Bargaining with patriarchy - Deniz Kandiyoti, 1988', 1988. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/089124388002003004>.

- 'Identity and Its Discontents: Women and the Nation'. *Millennium* 20, no. 3 (1 March 1991): 429–43. <https://doi.org/10.1177/03058298910200031501>.
- 'Introduction'. In *Women, Islam and the State*, edited by Deniz Kandiyoti, 1–21. London: Palgrave Macmillan UK, 1991. https://doi.org/10.1007/978-1-349-21178-4_1.
- Kandiyoti, Deniz. 'Rethinking Bargaining with Patriarchy Kandiyoti Google Scholar', 2005.
https://scholar.google.es/scholar?q=rethinking+bargaining+with+patriarchy+kandiyoti&hl=en&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart.
- Kandiyoti, Deniz. 'Women Islam and the State'. In *Women, Islam and the State*, edited by Deniz Kandiyoti, 1–21. London: Palgrave Macmillan UK, 1991.
https://doi.org/10.1007/978-1-349-21178-4_1.
- Khalidi, Raja, and Sobhi Samour. 'Neoliberalism as Liberation: The Statehood Program and the Remaking of the Palestinian National Movement'. *Journal of Palestine Studies* 40, no. 2 (January 2011): 6–25.
<https://doi.org/10.1525/jps.2011.XL.2.6>.
- Khalili, Laleh. 'The Politics of Pleasure: Promenading on the Corniche and Beachgoing - Laleh Khalili, 2016', 2016.
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0263775815623538>.
- Kuttab, Eileen. 'Community Development under Occupation: An Alternative Strategy'. *Journal of Refugee Studies* 2 (1989): 131.
<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/jrefst2&id=143&div=&collection=>.
- 'Empowerment as Resistance: Conceptualizing Palestinian Women's Empowerment'. *Development* 53, no. 2 (1 June 2010): 247–53.
<https://doi.org/10.1057/dev.2010.22>.
- 'Palestinian Women's Organizations: Global Cooption and Local Contradiction'. *Cultural Dynamics* 20, no. 2 (2008): 99–117.
- Kuttab, Eileen S. 'Palestinian women in the "Intifada": Fighting on two fronts'. *Arab Studies Quarterly* 15, no. 2 (1993): 69–85. <https://www.jstor.org/stable/41858974>.
- Lughod, Lila. 'The Romance of Resistance: Tracing Transformations of Power Through Bedouin Women on JSTOR'. Accessed 21 February 2019.
https://www.jstor.org/stable/645251?seq=1#metadata_info_tab_contents.
- Mahmood, Saba. 'Feminist Theory, Embodiment, and the Docile Agent: Some Reflections on the Egyptian Islamic Revival - Mahmood - 2001 - Cultural Anthropology - Wiley Online Library'. Accessed 21 January 2019.
<https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1525/can.2001.16.2.202>.
- *Politics of Piety: The Islamic Revival and the Feminist Subject* /. Princeton, N.J. : Princeton University Press, 2005.

- Makdisi, Jean Said, Nuhá Bayyūmī, Rafīf Riā aydāwī, and Ellen Khoury, eds. *Arab Feminisms: Gender and Equality in the Middle East*. Contemporary Arab Scholarship in the Social Sciences, Vol 7. London ; New York: I.B. Tauris Publishers, In Association With The Centre for Arab Unity Studies, Lebanese Association of Women Researchers, 2014.
- Max. 'MDG 3: Promote Gender Equality and Empower Women'. *Millennium Development Goals* (blog), 15 November 2016. <https://www.mdgmonitor.org/mdg-3-promote-gender-equality-and-empower-women/>.
- Meari, Lena. 'Carceral politics in Palestine & Beyond: Gender, Vulnerability, Prison'. Center for Palestine Studies | Columbia University, 16 April 2012. <http://www.palestine.mei.columbia.edu/events-spring-2012/2012/4/5/carceral-politics-in-palestine-beyond-gender-vulnerability-prison>.
— 'Sumud: A Palestinian Philosophy of Confrontation in Colonial Prisons'. *South Atlantic Quarterly* 113, no. 3 (1 July 2014): 547–78. <https://doi.org/10.1215/00382876-2692182>.
- Mohanty, Chandra Talpade. *Feminism without Borders Decolonizing Theory, Practicing Solidarity* /. E-Duke Books Scholarly Collection. Durham; London: Duke University Press, 2003.
— 'Transnational Feminist Crossings: On Neoliberalism and Radical Critique'. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 38, no. 4 (June 2013): 967–91. <https://doi.org/10.1086/669576>.
— . 'Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses'. *Feminist Review*, no. 30 (1988): 61–88. <https://doi.org/10.2307/1395054>.
— . 'Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses', n.d., 29.
- Mohanty, Chandra Talpade. "'Under Western Eyes" Revisited: Feminist Solidarity through Anticapitalist Struggles'. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 28, no. 2 (1 January 2003): 499–535. <https://doi.org/10.1086/342914>.
- Morris, Rosalind. *Can the Subaltern Speak?: Reflections on the History of an Idea*. Columbia University Press, 2010.
- OCHA. 'Area C'. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - occupied Palestinian territory. Accessed 15 April 2019. <https://www.ochaopt.org/location/area-c>.
- Pappé, Ilan. *The Ethnic Cleansing of Palestine* /. Oxford : Oneworld, 2006.
- Puar, Jasbir K. *The right to maim: Debility, capacity, disability*. Duke University Press, 2017.
- Peteet, Julie. 'Language Matters: Talking about Palestine | Journal of Palestine Studies', 2016. <http://jps.ucpress.edu/content/45/2/24.abstract>.

- . 'Words as Interventions: Naming in the Palestine – Israel Conflict'. *Third World Quarterly* 26, no. 1 (February 2005): 153–72.
<https://doi.org/10.1080/0143659042000322964>.
- Peteet, Julie Marie. *Gender in Crisis: Women and the Palestinian Resistance Movement*, 1991.
<https://quod.lib.umich.edu/shcgi/t/text/pageviewer-idx?cc=acls;c=acls;idno=heb04737.0001.001;node=heb04737.0001.001%3A;rgn=div1;view=image;page=root;seq=16>.
- Rema Hammami. 'Working Papers- Gender and Society | Institute of Women's Studies', 1995. <http://iws.birzeit.edu/node/106>.
- Richter-Devroe, Sophie. 'Palestinian Women's Everyday Resistance: Between Normality and Normalisation', 21 March 2011.
<https://ore.exeter.ac.uk/repository/handle/10871/9554>.
- Sabbagh, Suha, ed. *Arab Women: Between Defiance and Restraint*. New York: Olive Branch Press, 1996.
- Said, Edward W. *Orientalism*. New York : Vintage Books, 1979.
- . 'Permission to Narrate on JSTOR', 1984.
https://www.jstor.org/stable/2536688?seq=1#metadata_info_tab_contents.
- . *The Question of Palestine* /. London : Routledge and Kegan Paul, 1980.
- . *The End of the Peace Process: Oslo and after* /. London : Granta, 2000.
- Sayigh, Rosemary. 'Encounters with Palestinian Women under Occupation'. *Journal of Palestine Studies* 10, no. 4 (1981): 3–26. <https://doi.org/10.2307/2536386>.
- . *The Palestinians : From Peasants to Revolutionaries*. London : Zed Books, 2013.
- Shalhoub-Kevorkian, Nadera, and Sana Khsheiboun. 'Palestinian Women's Voices Challenging Human Rights Activism'. *Women's Studies International Forum*, Special Issue on Women, War and Conflict, 32, no. 5 (1 September 2009): 354–62. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2009.07.012>.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. *The Spivak Reader: Selected Works of Gayatri Chakravorty Spivak* /. New York ; London : Routledge, 1996.
- Tabar, Linda, and Samia Al-Botmeh. "Real Estate Development Through Land Grabs: Predatory Accumulation and Precarity in Palestine." *New Political Economy* 26.5 (2021): 783–796.
- Taraki, Liza, and Līzā Tarākī. *Living Palestine: Family Survival, Resistance, and Mobility Under Occupation*. Syracuse University Press, 2006.
- 'The Challenge Of Local Feminisms | Women's Movements In Global Perspective'. Taylor & Francis. Accessed 9 April 2019.

<http://www.taylorfrancis.com/books/e/9780429961472>.

- 'V118rd924.Pdf'. Accessed 5 March 2019.
<https://login.microsoftonline.com/674dd0a1-ae62-42c7-a39f-69ee199537a8/saml2>
- Tartir, Alaa. "The PA's revolving door: a key policy in security coordination." Al-Shabaka (blog). August 27 (2023).
- Wray, Sharon. 'What Constitutes Agency and Empowerment for Women in Later Life? - Sharon Wray, 2004'. Accessed 23 January 2019.
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1111/j.1467-954X.2004.00440.x>.
- Ziadah, Rafeef, and Adam Hanieh. 'Collective Approaches to Activist Knowledge: Experiences of the New Anti-Apartheid Movement in Toronto'. In *Learning from the Ground Up: Global Perspectives on Social Movements and Knowledge Production*, edited by Aziz Choudry and Dip Kapoor, 85–99. New York: Palgrave Macmillan US, 2010. https://doi.org/10.1057/9780230112650_6.

